

Nytt regelverk för marksänd digital-TV

Delbetänkande av Radio- och TV-lagsutredningen

Stockholm 2004

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2004:39

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-690 91 91
Ordertel: 08-690 91 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss. Hur och varför. Statsrådsberedningen, 2003.
– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som skall svara på remiss.

Broschyren kan beställas hos:
Information Rosenbad
Regeringskansliet
103 33 Stockholm
Fax: 08-405 42 95
Telefon: 08-405 47 29
www.regeringen.se/propositioner/sou/pdf/remiss.pdf

Tryckt av Edita Norstedts Tryckeri AB
Stockholm 2004

ISBN 91-38-22120-9
ISSN 0375-250X

Till statsrådet Marita Ulvskog

Genom regeringsbeslut den 8 juni 2000 bemyndigades chefen för Kulturdepartementet att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att analysera och överväga behovet av ändringar i framför allt radio- och TV-lagen (1996:844) och lagen (1989:41) om TV-avgift samt föreslå de lagändringar som föranleds av övervägandena (Dir. 2000:43).

Utredningen, som antog namnet Radio- och TV-lagsutredningen, överlämnade i oktober 2001 delbetänkandet *Skydd av barn mot olämpligt programinnehåll i TV*, SOU 2001:84. Därefter entledigades på egen begäran den särskilde utredaren liksom experter och sekreterare.

Från och med den 1 februari 2003 förordnades hovrättsrådet, vice ordförande, Roberth Nordh att vara särskild utredare.

I arbetet med detta delbetänkande har som experter deltagit departementssekreteraren Ingolf Berg, kanslirådet Magnus Larsson, kanslirådet Eva Lisskar-Dahlgren, ämnesrådet Lars Marén, direktören Cecilia Renfors, chefsjuristen Peter Schierbeck, rätts-sakkunnige Helen Svensson, kanslirådet Karin Wistrand och bolagsjuristen Eva Selin, som dock på egen begäran entledigades den 15 februari 2004.

Utredningens sekreterare är sedan den 1 februari 2003 hovrätts-assessorn Katarina Kölfors och sedan den 11 augusti 2003 hovrättsfiskalen Catharina Månsson.

Enligt tilläggsdirektiv (Dir. 2001:11) skulle utredningen redovisat sitt arbete senast den 31 maj 2002. Regeringen beslutade den 13 mars 2003 om ytterligare tilläggsdirektiv (Dir. 2003:30) varigenom utredningens uppdrag utökades till att omfatta fler frågor. Tiden för redovisning av utredningens överväganden förlängdes till utgången av år 2004. Frågan om tillåten annonstid skulle dock redovisas före utgången av juni 2003 och frågan om vidaresändningsplikten efter det att de analoga marksändningarna

har upphört redovisas före utgången av november 2003. Genom ett nytt tilläggsdirektiv (Dir. 2003:100) den 21 augusti 2003 fick utredningen vidare i uppdrag att behandla de frågor som rör Digital-TV-kommitténs förslag i vissa avseenden i ett delbetänkande före utgången av februari 2004. Genom tilläggsdirektiv den 9 oktober 2003 (Dir. 2003:121) avfördes frågan om vilka TV-mottagare som skall grunda avgiftsskyldighet från utredningens uppdrag.

Utredningen överlämnade den 30 juni 2003 delbetänkandet *Reklamtid i TV*, SOU 2003:62, och den 28 november 2003 delbetänkandet *Must carry*, SOU 2003:109.

Utredningen får härmed överlämna delbetänkandet *Nytt regelverk för marknadsänd digital-TV*, SOU 2004:39. Experterna har ställt sig bakom de redovisade förslagen och övervägandena. Detta har markerats genom att betänkandet har avfattats med användning av vi-form.

Återstående frågor som omfattas av uppdraget kommer att behandlas i utredningens slutbetänkande senast vid utgången av år 2004.

Malmö den 31 mars 2004

Robert Nordh

Catharina Månsson Katarina Kölfors

Innehåll

Förkortningar	11
Sammanfattning	15
Summary	23
Författningsförslag	33
1 Förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844)	33
2 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden.....	61
3 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation.....	64
4 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1994:728) med instruktion för Granskningsnämnden för radio och TV.....	65
5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1994:729) med instruktion för Radio- och TV-verket.....	67
6 Förslag till förordning om upphävande av förordningen (1997:894) om marksänd digital TV	70
1 Uppdraget och dess genomförande	71
1.1 Bakgrund	71
1.2 Uppdraget.....	71

1.2.1	Digital-TV-kommitténs förslag	72
1.2.2	Jurisdiktionsfrågan.....	73
1.2.3	Åtgärder vid underlåtelse att lämna vissa uppgifter	73
1.3	Uppdragets genomförande	74
2	Det digitala marknätet – regelverk och ställningstaganden.....	75
2.1	Inledning.....	75
2.2	Marknätets uppbyggnad	75
2.3	Regelverket	76
2.3.1	Yttrandefrihetsgrundlagen	76
2.3.2	Radio- och TV-lagen.....	80
2.3.3	Förordningen om marksänd digital TV.....	87
2.3.4	TV-standarder	89
2.4	Digital-TV-kommitténs förslag	93
2.5	Propositionen <i>Digitala TV-sändningar</i> och riksdagens behandling av denna	94
2.5.1	Propositionens innehåll	94
2.5.2	Riksdagens ställningstaganden	96
3	Aktörerna i det digitala marknätet och deras villkor	99
3.1	Programföretagen.....	99
3.1.1	Programföretag med tillstånd att sända marksänd digital-TV	99
3.1.2	Tillståndens innehåll	101
3.2	Nätoperatörskapet	105
3.3	Boxer TV-Access AB	106
4	Särskilt om jurisdiktionsfrågan	107
4.1	Inledning.....	107
4.2	TV-direktivet	107
4.3	Kort om några grundläggande EG-rättsliga principer	113

4.3.1	Likabehandlingsprincipen	113
4.3.2	Proportionalitetsprincipen	113
4.3.3	Principerna om etableringsfrihet och om fri rörlighet för tjänster	114
4.4	Radio- och TV-lagens tillämpningsområde	116
4.5	Granskningsnämndens beslut	119
4.6	Sammanfattning	121
5	Internationell utblick	123
5.1	Inledning	123
5.2	Finland	124
5.2.1	Digitaliseringen av marknätet	124
5.2.2	Tillståndsfrågor	124
5.3	Danmark	125
5.4	Norge	125
5.5	Storbritannien	127
5.5.1	Digitaliseringen av marknätet	127
5.5.2	Särskilt om tillståndsfrågor	128
5.6	Spanien	131
5.7	Frankrike	132
5.7.1	Digitaliseringen av marknätet	132
5.7.2	Tillståndsfrågor	132
5.8	Tyskland	134
5.9	Nederländerna	134
6	Överväganden och förslag	137
6.1	Inledning	137
6.2	Ett fristående operatörsföretag	137
6.2.1	Några utgångspunkter	137
6.2.2	Tre typer av operatörsföretag	138
6.2.3	Utredningens ställningstaganden och förslag	143
6.2.4	EG-rättsliga aspekter	185

6.3	Övriga tillståndsfrågor	192
6.3.1	Jurisdiktion.....	192
6.3.2	Tillstånd till programföretag	200
6.3.2.1	Inledning.....	200
6.3.2.2	Skälen för en tillståndsplikt.....	201
6.3.2.3	Urvalskriterier vid tillståndsgivningen	203
6.3.2.4	Tillståndens giltighetstid och närmare innebörd	206
6.3.2.5	Tillståndsvillkor.....	208
6.3.2.6	Särskilt om programtjänster som omfattas av vidareändningsplikt enligt 8 kap. 1 § RTVL.....	213
6.3.3	Tillståndsgivning genom myndighet.....	218
6.4	Sammanfattning av förslag till ny reglering.....	225
6.5	Tillsyn m.m. inom området för radio och TV	229
6.5.1	Bakgrund och allmänna utgångspunkter	229
6.5.2	Tillsynsmyndigheternas uppgifter och befogenheter.....	231
6.5.3	Tillsyn över TV-verksamhet inom det sändningsutrymme som reserveras åt operatörföretaget.....	239
7	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	247
7.1	Ikraftträdande.....	247
7.2	Övergångsbestämmelser	247
8	Ekonomiska konsekvenser	249
8.1	Konsekvenser för staten	249
8.2	Konsekvenser för företag.....	251
9	Författningskommentar	253
9.1	Förslaget till lag om ändring i Radio- och TV-lagen (1996:844).....	253

9.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden.....	280
9.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation.....	281
9.4	Förslaget till förordning om ändring i förordningen (1994:728) med instruktion för Granskningsnämnden för radio och TV.....	281
9.5	Förslaget till förordning om ändring i förordningen (1994:729) med instruktion för Radio- och TV-verket.....	281

Bilagor

1	Kommittédirektiv 2000:43.....	283
2	Kommittédirektiv 2003:30.....	299
3	Inbjudan till hearing.....	311

Förkortningar

a.	anförd, anförda
API	Application Program Interface, tillämpningsprogram, dvs. den del av mjukvaran i en digital-TV-box som hanterar bl.a. interaktiva tilläggstjänster
bet.	betänkande
CA	Conditional Access, villkorad tillgång, dvs. kryptering av ett program eller en tjänst så att leverantören kan kontrollera tillgången till programmet eller tjänsten
CAS	Conditional Access System, system för villkorad tillgång, dvs. åtkomstkontrollsystem som medger att sändningar av t.ex. betal-TV-program kodas och öppnas endast för viss grupp av tittare (abbonenter)
Dir.	direktiv
Ds	departementsserien
DVB	Digital Video Broadcasting, multinationellt utvecklings- och standardiseringsprojekt för digital-TV. Även beteckning på TV-system för digitala TV-sändningar som i stort är gemensamt för alla distributionsplattformarna med undantag för vissa skillnader som är nödvändiga med hänsyn till de fysikaliska skillnaderna mellan dem. DVB-C betecknar standarden för digitala sändningar i kabelnät, DVB-S standarden för digitala sändningar via satellit och DVB-T standarden för det digitala marknätet

DVB-MHP	Multimedia Home Platform, ett API baserat på programspråket Java. Sedan juni 2000 av ETSI erkänd europeisk standard (ETSI TS 101 812)
EES	Europeiska ekonomiska samarbetsområdet
EG	Europeiska gemenskapen
EPG	Elektronisk programguide
ETSI	European Telecommunications Standards Institute, vilket är ett europeiskt standardiseringsorgan
EU	Europeiska unionen
Europa-konventionen	Europeiska konventionen d. 4 nov. 1950 om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna
IP	Internet Protocol, kommunikationsprotokoll som handhar adressering och vägval för datapaket i Internet och andra IP-baserade nät
IP-TV	TV-sändningar via Internet Protocol
HD-TV	High Definition Television, högupplösnings-TV, dvs. TV-sändning med bättre bildkvalitet
LEK	lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation
Mbit/s	megabit per sekund
NORDIG	samarbetsorgan för nordiska programbolag och nätoperatörer som bl.a. fastställer tekniska krav på digital-TV-boxar
prop.	proposition
PTS	Post- och telestyrelsen
PUL	personuppgiftslagen (1998:204)
RF	regeringsformen (1974:152)
RTVFS	Radio- och TV-verkets författningssamling
RTVL	radio- och TV-lagen (1996:844)
rskr.	riksdagens skrivelser

SAS	Subscriber Authorization System, system för hantering av auktorisationen av kunder och av all annan signalering förknippad med systemet för villkorad tillgång. SAS kontrollerar betal-TV-kundernas tillgång till olika kanaler genom signaler skickade tillsammans med övriga programsignaler till programkorten i kundens digital-TV-mottagare
SMS	Subscriber Management System, system för hantering av betal-TV-abonnemang. Systemet hanterar en databas med kund- och abonnemangsinformation och kommunicerar med SAS för att kunden skall få tillgång till det TV-utbud som denne tecknat abonnemang för
SOU	statens offentliga utredningar
SR	Sveriges Radio Aktiebolag
SVT	Sveriges Television Aktiebolag
TF	tryckfrihetsförordningen (1949:105)
TSL	lagen (1998:31) om standarder för sändning av radio- och TV-signaler
UR	Sveriges Utbildningsradio Aktiebolag
URL	lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk
YGL	yttrandefrihetsgrundlagen (1991:1469)

Sammanfattning

Inledning

Radio- och TV-lagsutredningen har fått i uppdrag att på en rad punkter analysera och överväga behovet av ändringar i framför allt radio- och TV-lagen (1996:844) och lagen (1989:41) om TV-avgift samt föreslå de lagändringar som föranleds av övervägandena.

I detta delbetänkande redovisar utredningen sina överväganden i dels de frågor som rör Digital-TV-kommitténs förslag om ett fristående operatörsföretag, tillståndsgivning genom myndighet och tillståndstidens längd, dels de delar av uppdraget som rör jurisdiktion över TV-sändningar i marknätet och åtgärder vid programföretags underlåtelse att lämna vissa uppgifter till Granskningsnämnden för radio och TV.

Uppdraget

Under föregående år beslutade riksdagen att de analoga marksändningarna efter en etappvis nedläggning skall vara helt avvecklade senast den 1 februari 2008. Redan i dag bedrivs sändningar med digital sändningsteknik i marknätet. Den nya tekniken förändrar emellertid förutsättningarna för sändningsverksamheten. Det behövs därför en reglering av frågor om exempelvis hur det tillgängliga sändningsutrymmet skall utnyttjas, efter vilka principer tillståndsgivningen skall ske, tillståndspliktens omfattning och vem som skall meddela tillstånd. Digital-TV-kommittén föreslog i sitt slutbetänkande *Digital TV – modernisering av marknätet* (SOU 2001:90) bl.a. att en extern aktör, ett ”operatörsföretag”, skulle få tillstånd att förfoga över en del av den totala överföringskapaciteten i det digitala marknätet, att de programföretag som skulle ingå i operatörens utbud borde godkännas och få sändningstillstånd av en myndighet och att tillståndsgivningen borde delegeras till en myndighet. Vårt

uppdrag har varit att överväga Digital-TV-kommitténs förslag i bl.a. dessa delar och vilka författningsändringar som behövs för att genomföra dem.

Utredningen har även haft i uppdrag att överväga behovet av lagstiftning som gör att TV-sändningar i det svenska marknätet med säkerhet kommer under svensk jurisdiktion. I sammanhanget skall analyseras vilket utrymme för nationell lagstiftning som finns inom ramen för EG-rätten. Utredningen har haft att lägga fram de förslag som föranleds av övervägandena.

Därutöver har utredningen haft i uppdrag att lägga fram förslag som ger Granskningsnämnden för radio och TV en möjlighet att på ett effektivt sätt få fram uppgifter som är nödvändiga för att utöva den tillsyn som åligger nämnden, t.ex. genom att använda föreläggande som kan förenas med vite.

Överväganden och förslag

Ett fristående operatörsföretag

Utgångspunkten för utredningens val av operatörsmodell har varit att den modell skall väljas som bäst värnar om största möjliga yttrandefrihet, informationsfrihet och mångfald, som innebär ett effektivt utnyttjande av det begränsade sändningsutrymmet och som bäst kan bidra till att det digitala marknätet blir ett konsumentvänligt, konkurrenskraftigt och kostnadseffektivt alternativ på TV-marknaden. Vid en sammanvägning av de olika hänsyn och intressen som gör sig gällande vid valet av operatörskap finner utredningen att den modell bör väljas där operatörsföretaget ges rätt att förfoga över den del av sändningsutrymmet i det digitala marknätet som inte tilldelas public service-programtjänster och andra programtjänster som det allmänna vill garantera sändningsutrymme. Operatörsföretaget tilldelas sålunda ett eget sändningsutrymme i marknätet och får upplåta detta till programföretag samt tillhandahålla TV-program och andra tjänster till allmänheten mot betalning. Under nuvarande förhållanden bedöms det finnas kommersiell bärkraft endast för ett operatörsföretag i marknätet. I framtiden kan det dock finnas utrymme för flera.

Då sändningsutrymmet i det digitala marknätet är en begränsad resurs och frågan om vilka områden och vilket sändningsutrymme som bör upplåtas för digitala TV-sändningar innebär övergripande

massmediepolitiska bedömningar föreslår vi att regeringen skall besluta om vilka områden och vilket sändningsutrymme som skall upplåtas för digitala TV-sändningar. Regeringen skall även besluta om hur detta utrymme skall fördelas mellan sändningar som skall kunna tas emot utan krav på särskild betalning utöver allmän TV-avgift (fri-TV) och sändningar för vilka sådan särskild betalning får tas ut (betal-TV). I princip skall samtliga betal-TV-tjänster vara hänvisade till det sändningsutrymme som upplåtits åt ett operatörsföretag.

Vi föreslår att det skall krävas tillstånd enligt radio- och TV-lagen att bedriva verksamhet som operatörsföretag. Den som kan antas sakna finansiella och tekniska förutsättningar att bedriva verksamhet som operatörsföretag varaktigt och med god kapacitet och kvalitet kan inte komma i fråga för ett tillstånd. Tillstånd får inte heller meddelas den som genom ägande eller på annat sätt ensam eller tillsammans med annan som bedriver verksamhet rörande produktion eller distribution av TV-program kan utöva ett bestämmande inflytande över annan som bedriver sådan verksamhet, eller som på motsvarande sätt står under inflytande av annan som bedriver sådan verksamhet.

Bedömningsgrunderna för hur ett operatörsföretag utses skall anges i radio- och TV-lagen. Störst betydelse skall fästas vid sakliga grunder såsom vilka programtjänster sökanden har för avsikt att distribuera till TV-konsumenterna, vilken täckningsgraden skall vara, den tekniska kapacitet och kvalitet som sökanden har för avsikt att bedriva verksamheten med samt sökandens oberoende i förhållande till andra aktörer på medieområdet.

Ett anbudsförfarande föreslås ingå som ett led i tillståndsprövningen. Det pris en sökande är villig att betala för tillståndet skall ges utslagsgivande betydelse vid valet mellan sökande som är likvärdiga utifrån sakliga grunder. Den som erhåller tillståndet skall erlägga betalning för tillståndet i enlighet med det bud som denne lämnat. Detta gäller oavsett om anbudet fått betydelse för tillståndsprövningen eller inte.

Operatörsföretaget skall ha rätt att självständigt sätta samman utbudet av TV-program och andra tjänster samt rätt att inom ett angivet sändningsutrymme sända så många samtidiga programtjänster som överföringskapaciteten medger. Operatörsföretaget får dock endast upplåta sändningsutrymme till TV-program som omfattas av tillstånd att sända betal-TV. Radio- och TV-verket skall fastställa det högsta antal tillstånd att sända betal-TV som kan meddelas. Det

bör beviljas tillstånd till något fler programtjänster än som ryms inom det tillgängliga utrymmet för betal-TV.

Ett operatörsföretags tillstånd skall kunna förenas med särskilda villkor. Operatörsföretaget skall vara skyldigt att tillämpa icke diskriminerande villkor i sin verksamhet.

Tillståndstidens längd för operatörsföretaget skall vara sex år. Giltighetstiden för tillståndsvillkor får vara kortare än tillståndstiden.

Ett byte av operatörsföretag kan komma att aktualiseras vid tillståndsperiodens slut. Detsamma kan bli fallet om tillståndet återkallas eller operatören av någon annan anledning upphör med verksamheten. För att ett byte skall kunna genomföras på ett, inte minst för konsumenterna, så friktionsfritt sätt som möjligt skall det operatörsföretag vars verksamhet upphör utan dröjsmål föra över registerdata om abonnenter och programkort till den nye tillståndshavaren. Äger den tidigare tillståndshavaren de programkort som abonnenterna innehar skall även på begäran äganderätten till korten föras över. Den vars registerdata och rättigheter förs över har rätt till skälig ersättning från den nye operatören.

Utredningen föreslår att ett operatörsföretag skall tillhandahålla Radio- och TV-verket en säkerhetskopia av registerdata om abonnenter och programkort.

För att säkerställa tillgängligheten, kvaliteten, konkurrenskraften och kostnadseffektiviteten i marknätet finns behov av en samordning av vissa för fri-TV och betal-TV gemensamma funktioner och tjänster. Utredningen anser att denna samordning bör lösas genom överenskommelser mellan parterna i marknätet samt genom tillståndsvillkor.

Tillståndsgivningen till programföretag

Vi anser att alla programföretag, oavsett om de erbjuder fri-TV- eller betal-TV-tjänster, skall ha tillstånd för att kunna komma i fråga för att sända. Tillstånd för public service-sändningar skall meddelas av regeringen. I övrigt skall tillstånd meddelas av Radio- och TV-verket. Vid tillståndsgivningen skall särskilt beaktas att sändningsutrymme kan tas i anspråk för olika programtjänster som kompletterar varandra så att sändningarna som helhet kommer att tilltala olika intressen och smakriktningar, för lokala och regionala program och av så många oberoende programföretag som möjligt.

De kriterier som skall styra urvalet av programföretag skall anges i radio- och TV-lagen.

Ett tillstånd att sända TV-program skall avse fri-TV eller betal-TV. Tillstånd att sända fri-TV innebär rätt att samtidigt sända det antal program i varje område under den del av dygnet som anges i tillståndet. Ett tillstånd att sända betal-TV innebär rätt att sända de program som anges i tillståndet. Om inte annat anges i tillståndet får sändningsrätten dock utövas endast om avtal träffas med ett operatörsföretag om att ingå i företagets utbud.

Till skillnad från vad som gäller i dag föreslår vi att tillståndstidens längd skall anges i lagen. Tillstånd som beviljas av regeringen skall gälla i sex år. Övriga tillstånd till programföretag skall gälla i två år med rätt till förlängning med två år i två omgångar om inte särskilda skäl talar emot det.

Särskilt om programtjänster som omfattas av vidare-sändningsplikt enligt 8 kap. 1 § RTVL

En programtjänst skall omfattas av vidare-sändningsplikt enligt 8 kap. 1 § RTVL bara om det i tillståndet intagits en förklaring här-om. En sådan förklaring får införas endast om sändningsrätten utövas opartiskt och sakligt samt sändningarna innehåller ett mångsidigt utbud där det skall ingå nyheter. Förklaringen skall innehålla uppgifter om dessa krav. En s.k. must carry-förklaring får återtagas bl.a. om tillståndshavaren på ett väsentligt sätt underlåtit att iakttä de förutsättningar på vilka förklaringen grundats.

Vi föreslår att det införs en leveransplikt för programföretag innebärande att tillståndshavare vars sändningar omfattas av vidare-sändningsplikt enligt 8 kap. 1 § RTVL, på begäran skall tillhandahålla den programbärande signalen för en programtjänst till den som enligt 8 kap. 1 § RTVL är skyldig att vidare-sända denna eller som sannolikt inom rimlig tid skulle omfattas av en sådan skyldighet, om programtjänsten distribuerades i nätet utan kostnad för själva mottagningen.

Tillståndsgivning genom myndighet

Utredningen föreslår att all tillståndsgivning beträffande digital marksänd TV, utom tillståndsgivningen för public service-företagens verksamhet, delegeras från regeringen till Radio- och TV-

verket. Verkets beslut i fråga om tillstånd att sända TV-program, förklaring om s.k. must carry-status, tillstånd att bedriva verksamhet som operatörsföretag samt ändring av tillstånd får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Jurisdiktion

Enligt utredningens uppfattning talar såväl intresset av att upprätthålla i demokratisk ordning beslutade regler om bl.a. reklam på sändningar avsedda för en svensk TV-publik som intresset av en likartad konkurrenssituation för dem som sänder i marknätet för att sändningar riktade till Sverige skall följa radio- och TV-lagens bestämmelser. Utredningen anser emellertid att såväl EG-rättsliga aspekter som marknadsmässiga bedömningar talar mot att ställa upp som krav för programföretag att de måste vara etablerade här i landet för att kunna erhålla tillstånd att sända i marknätet. Inte heller anser vi att det finns några andra möjligheter att genom lagstiftning säkerställa att TV-sändningar i det svenska marknätet med säkerhet kommer under svensk jurisdiktion. I 1 kap. 2 § andra stycket RTVL föreslår vi dock en ändring som innebär att bestämmelsens tillämpningsområde inte begränsas till situationer där det programföretag som etablerat sig i ett annat EES-land i syfte att kringgå svensk lagstiftning först måste ha varit etablerat här i landet. För att åstadkomma en ändring i övrigt när det gäller sändningar i marknätet från programföretag som är etablerade i en annan stat inom EES men som enbart eller huvudsakligen riktar sina sändningar till Sverige krävs enligt utredningens bedömning att TV-direktivet ändras.

Tillsyn m.m. inom området för radio och TV

I syfte att främja en effektiv och ändamålsenlig tillsynsverksamhet föreslår utredningen att bestämmelser i lagen om tillsynsmyndigheternas rätt till information i vissa särskilda fall ersätts av en bestämmelse av allmän utformning. Enligt den nya bestämmelsen ges Granskningsnämnden för radio och TV, Radio- och TV-verket och Konsumentombudsmannen rätt att förelägga den som bedriver verksamhet som omfattas av lagen att tillhandahålla myndigheterna upplysningar och handlingar som behövs för kontroll av att verk-

samheten bedrivs i enlighet med lagen samt de villkor och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

Myndigheterna föreslås få en rätt till verkställighet hos kronofogdemyndigheten av beslut som avser åtgärder enligt radio- och TV-lagen.

Granskningsnämnden skall även ha tillsyn över att operatörsföretags verksamhet överensstämmer med radio- och TV-lagen och de tillståndsvillkor som meddelats för verksamheten. Granskningsnämnden ges en rätt att förelägga operatörsföretag, vid vite, att följa bestämmelser som åsidosatts.

Ett tillstånd att sända TV-program, bedriva verksamhet som operatörsföretag eller ett tillstånd som meddelats av regeringen att sända ljudradioprogram skall, utöver de möjligheter som finns för återkallelse i dag, även kunna återkallas om den som ansökt om tillståndet har lämnat oriktiga uppgifter eller inte lämnat uppgifter som är av betydelse för tillståndet. Dessutom föreslår vi att ett tillstånd att bedriva verksamhet som operatörsföretag skall kunna återkallas om tillståndshavaren väsentligt brutit mot bestämmelsen om skyldighet att tillämpa icke diskriminerande villkor eller inte erlagt betalning för tillståndet. Vidare föreslår utredningen att det beträffande nämnda tillståndstyper skall vara möjligt att under löpande tillståndstid ändra tillståndet.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Utredningen bedömer att de nya reglerna bör träda i kraft senast den 1 juli 2005. Äldre föreskrifter i radio- och TV-lagen skall fortfarande gälla i fråga om dels sändningar av TV-program som sker med analog utsändningsteknik, dels övriga sändningar som har skett före ikraftträdandet.

Ekonomiska konsekvenser

De föreslagna ändringarna i radio- och TV-lagen innebär både nya arbetsuppgifter och utökning av befintliga arbetsuppgifter för Radio- och TV-verket samt Granskningsnämnden för radio och TV. Uppskattningsvis leder detta till ett ökat resursbehov för verket motsvarande två årsarbetskrafter och för nämnden motsvarande tre

årsarbetskrafter. Radio- och TV-verkets kostnader för handläggning av tillståndsansökningar avgiftsfinansieras.

Staten kommer att ges intäkter genom att den som erhåller tillstånd att bedriva verksamhet som operatörsföretag skall erlägga betalning för tillståndet. Då intäkterna är avhängiga det anbud sökanden lämnar går de inte att uppskatta på förhand. Kostnaden för ett operatörsföretag för tillståndet är inte sådan att den bedöms ha någon negativ effekt på möjligheterna att bedriva verksamhet som operatörsföretag.

Programföretag som vill sända betal-TV kommer enligt utredningens förslag att vara hänvisade till att träffa avtal med ett operatörsföretag för att få sända. Vilka kostnadskonsekvenserna blir är förbundet med kommersiella överväganden hos operatörsföretag och programföretag.

Summary

Introduction

The Committee of Inquiry into Legislation governing Radio and Television has been instructed to analyse and consider the need for various alterations principally to the Radio and Television Act (1996:844) and the Television License Fees Act (1989:41) and then to propose the amendments to laws that are occasioned by its deliberations.

In this interim report the Inquiry presents its deliberations on questions related to the proposals of the Digital TV Committee on a free-standing commercial operator, licensing by a government authority and the duration of the license period as well as on the parts of the Committee's remit that deal with jurisdiction over television broadcasts in the terrestrial network and action when broadcasters fail to provide certain information to the Broadcasting Commission.

The remit of the Committee

Last year the Riksdag (the Swedish Parliament) decided that analogue terrestrial broadcasts will end completely by 1 February 2008, after being phased out gradually. Digital broadcasting technology is already being used for broadcasts in the terrestrial network. However, the new technology is changing the conditions for broadcasting. Issues such as how to use the available broadcasting capacity, what principles will apply to licensing, the extent of the licensing requirement and who will issue licences therefore need to be regulated. In its final report Digital TV –modernisation of the terrestrial network (Swedish Government Reports 2001:90) the Digital TV Committee proposed that an external actor, a “commercial operator”, would be licensed to use part of the total trans-

mission capacity in the digital terrestrial network, that broadcasters to be included in the range of services offered by the commercial operator should be approved and be granted broadcasting licenses by a public authority and that licensing should be delegated from the Government to a public authority. We have had the task of considering these and other parts of the proposals of the Digital TV Committee and of assessing what statutory amendments are needed to implement them.

The Inquiry has also had the task of considering the need for legislation to ensure that television broadcasts in the Swedish terrestrial network fall under Swedish jurisdiction. In this context, the Inquiry is to analyse the scope available for national legislation within the framework of European Community law. The Inquiry is to present the proposals occasioned by its deliberations.

In addition, the Inquiry has had the task of presenting proposals that give the Broadcasting Commission an effective means of obtaining the information needed to carry out its supervisory duties, such as the use of orders that can be combined with a conditional penalty.

Deliberations and proposals

A free-standing commercial operator

The starting point for the Inquiry's choice of operator model has been to select the model that best promotes the maximum possible freedom of expression, freedom of information and diversity, that makes effective use of the limited broadcasting capacity available and that can best contribute to making the digital terrestrial network a consumer-friendly, competitive and cost-effective alternative in the television market. Following a concerted assessment of the various considerations and interests that are relevant for operator choice the Inquiry concludes that the model chosen should give the commercial operator the right to use the part of the broadcasting capacity in the digital terrestrial network that is not allocated to public service programme services and other programme services to which the authorities wish to guarantee broadcasting capacity. This means that the commercial operator would be granted its own broadcasting capacity in the terrestrial network and would be able to make this capacity available to broadcasters and to supply television

programmes and other services to the public in return for payment. Under present conditions, the Inquiry considers that the market will only bear one commercial operator in the terrestrial network. In the future, however, there may be room for more.

As the broadcasting capacity in the digital terrestrial network is a limited resource and the question of what areas and what broadcasting capacity should be made available to digital television broadcasts involves strategic media policy considerations, we propose that the Government should decide what areas and what capacity will be made available for digital television transmissions. The Government should also decide how this capacity is to be distributed between broadcasts that can be received without the need for any separate payment (free-to-view TV) and broadcasts for which such a separate payment may be charged (pay TV). In principle all pay TV services should be restricted to the broadcasting capacity made available to a commercial operator.

We propose that a permit under the Radio and Television Act should be required to operate as a commercial operator. No entity that lacks the financial and technical capability to operate as a commercial operator with good capacity and quality over the long term can be considered for a licence. A licence may not be issued to any entity that can exercise a deciding influence, through ownership or in some other way, on another entity that has operations relating to the production and distribution of television programmes or that is under corresponding influence of an entity that has operations of this kind.

The assessment criteria for the selection of a commercial operator should be set out in the Radio and Television Act. Most weight should be attached to objective criteria such as what programme services the operator intends to distribute to television consumers, what coverage will be provided, the technical capacity and quality at which the operator intends to run its operations and, finally, the applicant's independence in relation to other actors in the media market.

It is proposed that one stage of the licensing process should be a tender procedure. The price that an applicant is willing to pay for the licence should be given decisive importance in the choice between applicants rated equally highly on the objective criteria. The entity that receives the licence should make a payment for the licence in line with the bid submitted by that entity. This should

apply irrespective of whether or not the tender was of importance for the licensing decision.

The commercial operator should have an independent right to put together a range of television programmes and other services as well as a right to send as many simultaneous programme services in its specified broadcasting capacity as its transmission capacity permits. The commercial operator should, however, only be allowed to make broadcasting capacity available to television programmes covered by a permit to transmit pay TV. The Swedish Radio and TV Authority should determine the maximum number of licenses that may be issued to broadcast pay TV. Licences should be issued to slightly more programme services than can be accommodated in the capacity available for pay TV.

It should be possible to attach special conditions to a commercial operator's licence. The commercial operator should be obliged to apply non-discriminatory terms in its operations.

The licence period for the commercial operator should be six years. Licence conditions may be applicable for a shorter period than the licence period.

A change of commercial operator may be considered at the end of the licence period. This may also happen if the licence is revoked or the operator terminates its operations for some other reason. In order to make a change possible with minimum disruption, not least for consumers, the commercial operator whose operations are ending should be required to transfer register data about subscribers and programme cards to the new license holder without delay. If the former licence holder owns the programme cards held by subscribers then the ownership rights to these cards should also be transferred on request. The entity whose register data and rights are transferred should be entitled to reasonable compensation from the new operator.

The Inquiry proposes that a commercial operator should supply the Swedish Radio and TV Authority with a backup copy of its register data on subscribers and programme cards.

Coordination of the common services and functions of free-to-view TV and pay TV is needed in order to secure accessibility, quality, competitiveness and cost-effectiveness in the terrestrial network. The Inquiry considers that this coordination should be arranged through agreements between the parties in the terrestrial network and through licence conditions.

Licensing of broadcasters

We take the view that all broadcasters – irrespective of whether they offer free-to-view TV or pay TV – should have licences in order to be considered for broadcasts. Licences for public service broadcasts should be issued by the Government. Other licences should be issued by Swedish Radio and TV Authority. Licensing should take particular account of whether broadcasting capacity can be used for different complementary programme services so that, as a whole, the broadcasts will appeal to different interests and tastes and whether it can be used for local and regional programmes and by as many independent broadcasters as possible. The criteria that will steer the selection of broadcasters should be stated in the Radio and Television Act.

A licence to broadcast television programmes should be for either free-to-view TV or pay TV. Licences to broadcast free-to-view TV entitle the holder to simultaneously broadcast the number of programmes in each area during the part of the day that is specified in the licence. A licence to broadcast pay TV entitles the holder to broadcast the programmes specified in the licence. Unless the licence states otherwise, however, this broadcasting right may only be exercised if an agreement is reached with a commercial operator to form part of that operator's range of services.

In contrast to the regulations currently applicable, we propose that the length of the licence period should be stated in the Act. Licences issued by the Government should be valid for six years. Other licences to broadcasters should be valid for two years with a right to two extensions of two years each, unless special reasons indicate otherwise.

Special considerations concerning programme services covered by the must carry obligation under Chapter 8 Section 1 of the Radio and Television Act

A programme service should only be covered by the must carry obligation under Chapter 8 Section 1 of the Radio and Television Act if a declaration to that effect has been included in its licence. Such a declaration may only be introduced if the broadcasting right is exercised in an impartial and objective way and broadcasts contain a diverse range of programmes that must include news coverage.

The declaration must contain information about these requirements. A must carry declaration of this kind can be withdrawn in certain cases, including significant failure by the licence holder to observe the circumstances on which the declaration was based.

We propose that a delivery obligation be introduced for broadcasters; this obligation would mean that a licence holder whose broadcasts are covered by the must carry obligation under Chapter 8 Section 1 of the Radio and Television Act shall provide on request the programme-bearing signal for a programme service to an entity that is obliged under Chapter 8 Section 1 of the Radio and Television Act to carry this service or would probably be covered by such an obligation within a reasonable amount of time, if the programme service was distributed in the network without any charge for the actual reception.

Licensing by a public authority

The Inquiry proposes that all licensing for digital terrestrial television, except for licensing of the operations of public service broadcasters, be delegated from the Government to the Swedish Radio and TV Authority. Appeals against decisions of the Authority concerning a licence to broadcast television programmes, a declaration of “must carry” status, licences to operate as a commercial operator and amendments of licences should be to an administrative court.

Jurisdiction

In the view of the Inquiry both the interest of maintaining democratically decided rules on, for instance, advertising in broadcasts intended for Swedish viewers and the interest of a similar competitive situation for broadcasters in the terrestrial network provide arguments for requiring that broadcasts directed towards Sweden follow the provisions of the Radio and Television Act. The Inquiry considers, however, that both Community law aspects and market assessments provide arguments against placing requirements on broadcasters to the effect that they must be established in Sweden in order to be able to obtain a licence to broadcast in the terrestrial network. Nor do we consider that there are any other possibilities

of using legislation to secure that TV broadcasts in the Swedish terrestrial network are sure to fall under Swedish jurisdiction. However, we propose an amendment to Chapter 1 Section 2, paragraph 2 of the Radio and Television Act so that the scope of the regulation is not limited to situations in which a broadcaster that has established itself in another EEA country in order to avoid Swedish legislation must first have had been established in this country. However, in the view of the Inquiry, the Television Without Frontiers Directive would have to be amended to bring about other changes concerning broadcasts in the terrestrial network from broadcasters that are established in another state in the EEA area but that only or mainly direct their broadcasts at Sweden.

Supervision, etc. in the radio and television area

In order to promote effective and appropriate supervision the Inquiry proposes that the provisions in the Act on the right for supervisory authorities to obtain information in certain, special cases is replaced by a more generally worded provision. The new provision gives the Broadcasting Commission, the Swedish Radio and TV Authority and the Consumer Ombudsman the right to order an entity that has operations that are covered by the Act to supply the authorities with information and documents that are needed to control that its operations are being conducted in accordance with the Act and the conditions and regulations issued under the Act. An order of this kind may be combined with a conditional penalty.

It is proposed that the authorities are given a right to enforcement by the Enforcement Service of decisions that refer to action under the Radio and Television Act.

The Broadcasting Commission should also exercise supervision that the operations of commercial operators are in line with the Radio and Television Act and the licence conditions issued for their operations. The Broadcasting Commission is given the right to order commercial operators, under a conditional penalty, to follow regulations that they have not complied with.

In addition to current revocation possibilities, it should also be possible to revoke a licence to broadcast television programmes or to conduct operations as a commercial operator or a licence issued by the Government to broadcast radio programmes if the licence

applicant has provided incorrect information of importance for the licence. In addition, the Inquiry proposes that it should be possible to revoke a licence to conduct operations as a commercial operator if the licence holder has committed a significant breach of the statutory obligation to apply non-discriminatory terms or has not paid for the licence. As regards the licence types mentioned above, the Inquiry also proposes that it should be possible to amend the licence during the licence period.

Entry into force and transitional provisions

The Inquiry considers that the new regulations should enter into force no later than 1 July 2005. Older provisions in the Radio and Television Act should remain in force both for broadcasts of television programmes using analogue broadcast technology and for other radio and television broadcasts that have taken place before the new regulations enter into force.

Financial implications

For both the Swedish Radio and TV Authority and the Broadcasting Commission the proposed amendments to the Radio and Television Act entail new tasks and the expansion of existing tasks. This is expected to lead to increased resource needs corresponding to two full-year equivalents for the Authority and to three full-year equivalents for the Commission. The Swedish Radio and TV Authority's costs for processing licence applications will be financed by charges.

The State will receive income because the entity that obtains a licence to operate as a commercial operator will have to pay for the licence. As this income is dependent on the tender submitted by the applicant it cannot be estimated in advance. The commercial operator's cost for the licence is not so large that it is expected to have any negative effect on that entity's possibilities of operating as a commercial operator.

Under the Inquiry's proposals, broadcasters that want to broadcast pay TV will only be able to broadcast if they reach an agreement with a commercial operator. The actual costs implications are

related to commercial considerations taken into account by the commercial operator and the broadcaster.

Författningsförslag

1 Förlag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844)

Härigenom föreskrivs i fråga om radio- och TV-lagen (1996:844)
dels att 9 kap. 7, 9 och 10 §§ skall upphöra att gälla,
dels att nuvarande 9 kap. 11 och 12 §§ skall betecknas 9 kap. 10
och 11 §§,
dels att nuvarande 3 kap. 1-4, 7 och 8 §§ skall betecknas 3 kap. 7-
10, 20 och 21 §§,
dels att de nya 3 kap. 7-10, 20 och 21 §§ skall ha följande lydelse,
dels att 1 kap. 1, 2 och 5 §§, 2 kap. 1 och 2 §§, 3 kap. 5 och 6 §§,
6 kap. 8 §, 7 kap. 1 §, 8 kap. 1 §, 9 kap. 2, 4 och 5 §§, 10 kap. 5, 8
och 9 §§, 11 kap. 1 och 2 §§, 12 kap. 1 och 2 §§, 13 kap. 1 och 3 §§
samt rubrikerna till 3, 11 och 12 kap. skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas 22 nya paragrafer, 1 kap. 1 a §,
3 kap. 1-4, 11-19, 22 och 23 §§, 9 kap. 7, 9 och 12 §§, 10 kap. 13 §,
11 kap. 7 och 8 §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Förelagen lydelse

1 kap.

1 §

I denna lag finns föreskrifter om sändningar av ljudradio- och TV-program som är riktade till allmänheten och avsedda att tas emot med tekniska hjälpmedel.

Denna lag gäller sändningar av ljudradio- och TV-program som är riktade till allmänheten och avsedda att tas emot med tekniska hjälpmedel.

En sändning anses riktad till allmänheten endast om den samtidigt och utan särskild begäran är tillgänglig för vem som helst som vill ta emot den.

1 a §

I lagen avses med

fri-TV: sändning av TV-program, som skall kunna tas emot utan krav på särskild betalning utöver allmän TV-avgift,

betal-TV: sändning av TV-program, för vilka särskild betalning får tas ut,

programföretag: den som har det redaktionella ansvaret för sammansättningen av TV-program och som sänder dem eller låter sända dem genom annan, och

operatörsföretag: den som på annat sätt än såsom programföretag bedriver verksamhet avseende betal-TV, innefattande upplåtelse av sändningsutrymme till programföretag samt tillhandahållande av TV-program och andra tjänster till allmänheten mot betalning.

2 §

Lagen gäller för sändningar av TV-program, om sändningen kan tas emot i någon stat som är bunden av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-stat) och den som bedriver sändningsverksamheten

Såvitt avser frågor som regleras i rådets direktiv 89/552/EEG av den 3 oktober 1989 om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television¹, ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 97/36/EG², gäller lagen endast för sändningar av TV-program, om sändningen kan tas emot i någon stat som är bun-

¹ EGT L 298, 17.10.1989, s. 23 (Celex 31989L0552)

² EGT L 202, 30.7.1997, s.60 (Celex 31997L0036)

den av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-stat) och den som bedriver sändningsverksamheten

1. är etablerad i Sverige enligt definitionen i artikel 2.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 97/36/EG om ändring av rådets direktiv 89/552/EEG om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television,

1. är etablerad i Sverige enligt definitionen i artikel 2.3 i direktiv 89/552/EEG,

2. varken uppfyller kriteriet under 1 eller är etablerad i någon annan EES-stat, men använder sig av en frekvens som har upplåtits här i landet,

3. varken uppfyller något av kriterierna under 1 och 2 eller använder sig av en frekvens som har upplåtits av någon annan EES-stat, men använder sig av en satellitkapacitet som tillhör Sverige,

4. varken uppfyller något av kriterierna under 1, 2 och 3 eller använder sig av en satellitkapacitet som tillhör någon annan EES-stat, men använder sig av en satellitupplänk belägen i Sverige, eller

5. varken uppfyller något av kriterierna under 1, 2, 3 och 4 eller använder sig av en satellitupplänk belägen i någon annan EES-stat, men är etablerad i Sverige enligt artikel 52 och följande i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

Den som, efter att ha varit etablerad i Sverige, etablerar sig i en annan EES-stat i syfte att kringgå svensk lagstiftning när verksamheten huvudsakligen riktar sig till Sverige skall vid tillämpningen av denna lag anses etablerad i Sverige.

Oberoende av vad som föreskrivs i första stycket gäller lagen den som är etablerad i en annan EES-stat om syftet med etableringen är att kringgå svensk lagstiftning när verksamheten huvudsakligen riktar sig till Sverige.

5 §

Andra föreskrifter än 3 kap. 3 § första stycket 1 avseende villkor om förbud att sända reklam

Andra föreskrifter än 3 kap. 9 § första stycket 1 avseende villkor om förbud att sända reklam

och 7 kap. 11 § om förbud att sända reklam gäller inte för ljud i TV-sändning, om ljudet helt stämmer överens med en ljud-radiosändning som sker med stöd av tillstånd enligt denna lag eller för vilken den sändande låtit registrera sig.

och 7 kap. 11 § om förbud att sända reklam gäller inte för ljud i TV-sändning, om ljudet helt stämmer överens med en ljud-radiosändning som sker med stöd av tillstånd enligt denna lag eller för vilken den sändande låtit registrera sig.

2 kap.

1 §

För att sända ljudradio- eller TV-program med hjälp av radio-vågor på frekvens under 3 gigahertz krävs tillstånd enligt denna lag.

För att sända ljudradio- eller TV-program *själv eller genom annan* med hjälp av radiovågor på frekvens under 3 gigahertz eller *bedriva verksamhet som operatörsföretag avseende sådana sändningar* krävs tillstånd enligt denna lag.

Tillstånd krävs inte för sändningar av sökbar text-TV som sker från radiosändare som används för andra sändningar med stöd av tillstånd enligt denna lag. Tillstånd krävs inte heller för sändningar som är särskilt anpassade för syn- eller hörselskadade och som äger rum under högst fyra timmar om dygnet från en sådan radio-sändare.

Föreskrifter om tillstånd att inneha eller använda radiosändare finns i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation.

2 §

Tillstånd att sända TV-program meddelas av regeringen, om sändningsverksamheten finansieras genom medel från TV-avgiften enligt lagen (1989:41) om TV-avgift, och i annat fall av Radio- och TV-verket.

Tillstånd att bedriva verksamhet som operatörsföretag meddelas av Radio- och TV-verket.

Tillstånd att *sända TV-program och tillstånd att till hela landet eller till utlandet sända ljudradioprogram* meddelas av regeringen. Regeringen meddelar också tillstånd att bedriva lokala digitala ljudradiosändningar.

Tillstånd att sända närradio enligt 4 kap. meddelas av Radio- och TV-verket.

Tillstånd att sända lokalradio enligt 5 kap. meddelas av Radio- och TV-verket.

Radio- och TV-verket får vidare meddela tillstånd att under en begränsad tid om högst två veckor sända *TV-program eller ljudradioprogram* som inte är närradio eller lokalradio. Verket får förena ett sådant tillstånd med villkor enligt 3 kap. 1–3 §§ samt besluta att föreskrifterna i 6 och 7 kap. inte skall tillämpas på sändningar som sker med stöd av ett sådant tillstånd.

Om det finns särskilda skäl får regeringen meddela tillstånd att sända ljudradioprogram i lokala kraven för närradio eller lokalradio.

Tillstånd att till hela landet eller till utlandet sända ljudradio-program meddelas av regeringen. Regeringen meddelar också tillstånd att bedriva lokala digitala ljudradiosändningar.

Radio- och TV-verket får vidare meddela tillstånd att under en begränsad tid om högst två veckor sända ljudradioprogram som inte är närradio eller lokalradio. Verket får förena ett sådant tillstånd med villkor enligt 3 kap. 7–9 §§ samt besluta att föreskrifterna i 6 och 7 kap. inte skall tillämpas på sändningar som sker med stöd av ett sådant tillstånd.

3 kap. Sändningar med tillstånd av regeringen

3 kap. Sändningar av TV-program och andra ljudradio-program än närradio och lokalradio

1 §

Regeringen beslutar vilket sändningsutrymme och vilka sändningsområden som får upplåtas för TV-sändningar. I beslutet skall anges hur utrymmet skall fördelas mellan fri-TV och betal-TV samt inom fri-TV.

2 §

Ett tillstånd att sända TV-program skall avse fri-TV eller betal-TV.

Ett tillstånd att sända fri-TV innebär rätt att samtidigt sända det antal program i varje område under den del av dygnet som anges i tillståndet.

Ett tillstånd att sända betal-TV innebär rätt att sända det antal program som anges i tillståndet. Om inte annat anges i tillståndet får sändningsrätten utövas endast om avtal om upplåtelse av sändningsutrymme ingås med ett operatörsföretag.

3 §

Antalet tillstånd att sända fri-TV får begränsas, om det är nödvändigt för att garantera en ändamålsenlig användning av sändningsutrymmet.

Tillstånd att sända fri-TV får endast beviljas programföretag som bedöms ha finansiella och tekniska förutsättningar att bedriva sändningsverksamhet under tillståndstiden.

Vid beviljande av tillstånd skall därutöver särskilt beaktas att sändningsutrymme kan tas i anspråk

1. för olika programtjänster som kompletterar varandra så att sändningarna som helhet kommer att tilltala olika intressen och smakriktningar,

2. för lokala och regionala program, och

3. av så många oberoende programföretag som möjligt.

4 §

När regeringen meddelat beslut om sändningsutrymme enligt 1 § skall Radio- och TV-verket för att garantera en ändamålsenlig användning av sändningsutrymmet fastställa det högsta antal tillstånd att sända betal-TV som kan meddelas. Verkets beslut skall omprövas när det finns anledning till det.

Vid beviljande av tillstånd att sända betal-TV skall 3 § tredje stycket tillämpas.

5 §

Ett tillstånd som meddelas av regeringen får innebära rätt att endast vidaresända program som samtidigt sänds eller kort tid dessförinnan sänts av någon annan. I ett sådant beslut får föreskrivas att bestämmelserna i 6 och 7 kap. inte skall tillämpas på sändningar som sker med stöd av tillståndet.

Ett tillstånd som meddelas av Radio- och TV-verket får innebära rätt att endast vidaresända program som samtidigt sänds eller kort tid dessförinnan sänts av någon annan. I ett sådant beslut får föreskrivas att bestämmelserna i 6 och 7 kap. inte skall tillämpas på sändningar som sker med stöd av tillståndet.

6 §

Ett tillstånd som meddelats av regeringen innebär rätt att samtidigt sända det antal program i varje område under den del av dygnet som anges i tillståndet.

Ett tillstånd som meddelats av regeringen *att sända ljudradioprogram* innebär rätt att samtidigt sända det antal program i varje område under den del av dygnet som anges i tillståndet.

1 §

Sändningstillstånd som meddelas av regeringen får förenas med villkor som innebär att sändningsrätten skall utövas opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet skall råda i ljudradion och televisionen.

Ett sändningstillstånd får därutöver förenas med villkor som anges i 2–4 §§.

2 §

Villkor för sändningstillstånd får även avse skyldighet att

1. sända program till hela landet eller till en viss del av landet,
2. sända under en viss minsta tid,
3. samtidigt sända ett visst minsta antal program i varje område,
4. bereda utrymme för sändningar som är särskilt anpassade för syn- eller hörselskadade enligt 2 kap. 1 § andra stycket,
5. utforma sändningar på ett sådant sätt att de blir tillgängliga för funktionshindrade,
6. bereda utrymme för sändningar som sker med stöd av tillstånd av regeringen,
7. använda en viss sändningsteknik samt samverka med andra tillståndshavare i tekniska frågor,
8. använda vissa radiosändare,
9. ta hänsyn till ljudradions och televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen,
10. iaktta bestämmelsen i 6 kap. 3 § första stycket om beriktigande även i fråga om ljudradion,
11. sända genmälen,
12. i programverksamheten respektera den enskildes privatliv,
13. sända ett mångsidigt programutbud,

7 §

Ett tillstånd att sända TV-program eller andra ljudradio-program än närradio och lokalradio får förenas med villkor som innebär att sändningsrätten skall utövas opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet skall råda i ljudradion och televisionen.

8 §

Ett tillstånd att sända TV-program eller andra ljudradio-program än närradio och lokalradio får förenas med villkor om skyldighet att

14. regionalt sända och producera program,

15. kostnadsfritt sända meddelanden som är av vikt för allmänheten om en myndighet begär det,

16. till Granskningsnämnden för radio och TV lämna uppgifter som är nödvändiga för nämndens bedömning om sända program stämmer överens med de villkor som har meddelats enligt denna lag,

17. utforma sändningarna på ett sådant sätt att de inte endast kan tas emot av en begränsad del av allmänheten i sändningsområdet, och

18. utarbeta en beredskapsplan för verksamheten under höjd beredskap och vid svåra påfrestningar på samhället i fred samt lämna planen till regeringen och till den myndighet som regeringen bestämmer.

16. utforma sändningarna på ett sådant sätt att de inte endast kan tas emot av en begränsad del av allmänheten i sändningsområdet, och

17. utarbeta en beredskapsplan för verksamheten under höjd beredskap och vid svåra påfrestningar på samhället i fred samt lämna planen till regeringen och till den myndighet som regeringen bestämmer.

3 §

Villkor för sändningstillstånd får också avse förbud mot att sända

1. reklam eller andra annonser, och

2. även andra sponsrade program än sådana som anges i 7 kap.

8 § andra stycket, 9 § och 10 § andra stycket.

Ett sändningstillstånd får även förenas med villkor om förbud mot att diskriminera annonsörer.

4 §

Villkor för sändningstillstånd får innebära att ägarförhållandena och inflytandet i ett företag som erhåller tillståndet inte får förändras mer än i begränsad

9 §

Ett tillstånd att sända TV-program eller andra ljudradio-program än närradio och lokalradio får förenas med villkor om förbud mot att sända

10 §

Ett tillstånd att sända TV-program eller andra ljudradio-program än närradio och lokalradio får förenas med villkor som innebär att ägarförhållandena

omfattning.

och inflytandet i ett företag som erhåller tillståndet inte får förändras mer än i begränsad omfattning.

11 §

Radio- och TV-verket får besluta att föreskrifterna i 6 och 7 kap. inte skall tillämpas på sändningar som sker med stöd av ett tillstånd att under en begränsad tid om högst två veckor sända TV-program.

12 §

I ett tillstånd som meddelats enligt 3 § får införas en förklaring om att sändningarna omfattas av vidareändningsplikten enligt 8 kap. 1 §. En sådan förklaring får endast införas under förutsättning att sändningsverksamheten utövas opartiskt och sakligt samt att sändningarna innehåller ett mångsidigt utbud där det skall ingå nyheter. Förklaringen skall innehålla uppgifter om dessa krav.

Den som innehar ett tillstånd vari intagits en förklaring enligt första stycket skall på begäran tillhandahålla den programbärande signalen för en programtjänst till den som enligt 8 kap. 1 § är skyldig att vidaresända denna eller som sannolikt inom rimlig tid skulle omfattas av en sådan skyldighet, om programtjänsten distribueras i nätet utan kostnad för själva mottagningen.

13 §

Ett tillstånd att bedriva verksamhet som operatörsföretag innebär rätt att inom det sändningsutrymme som anges i tillståndet bestämma vilka TV-program som får sändas och på vilka villkor det får ske. Samtidig sändning får ske av det antal program i varje område och under den del av dygnet som anges i tillståndet.

Sändningsutrymme som tilldelats ett operatörsföretag får endast användas för sändning av TV-program som omfattas av tillstånd enligt 4 §.

Ett operatörsföretag skall upplåta sändningsutrymme åt den som erhållit tillstånd att sända betal-TV utan krav om att träffa avtal med ett operatörsföretag för att kunna utnyttja sin rätt att sända. Operatörsföretaget har därvid rätt till ersättning för sändningsutrymme som upplåtits. Ersättningen får grundas endast på de kostnader operatörsföretaget har för upplåtelsen.

14 §

Antalet tillstånd att bedriva verksamhet som operatörsföretag får begränsas om det är nödvändigt för att garantera en ändamålsenlig användning av sändningsutrymmet.

Tillstånd att bedriva verksamhet som operatörsföretag får inte meddelas den som

1. kan antas sakna finansiella och tekniska förutsättningar att

bedriva verksamheten varaktigt och med god kapacitet och kvalitet, eller

2. genom ägande eller på annat sätt ensam eller tillsammans med annan som bedriver verksamhet rörande produktion eller distribution av TV-program kan utöva ett bestämmande inflytande över annan som bedriver sådan verksamhet, eller på motsvarande sätt står under inflytande av annan som bedriver sådan verksamhet.

15 §

Ett tillstånd att bedriva verksamhet som operatörsföretag får meddelas den som kan antas nyttja sändningsutrymmet på ett sätt som leder till vidaste möjliga yttrandefrihet, informationsfrihet och mångfald. Därvid skall särskild vikt fästas vid

1. den sammansättning av TV-program som sökanden har för avsikt att upplåta sändningstid till,

2. vilken täckningsgrad sändningarna skall ha,

3. den tekniska kapacitet och kvalitet med vilken sökanden avser att bedriva verksamheten, och

4. sökandens oberoende i förhållande till annan som bedriver verksamhet inom press, radio och TV.

Om det vid en prövning enligt första stycket bedöms att två eller flera sökande är likvärdiga och kan inte samtliga beviljas tillstånd skall tillstånd meddelas den

eller dem som är villiga att betala det högsta priset för tillståndet.

16 §

Den som erhåller tillstånd att bedriva verksamhet som operatörsföretag skall till staten erlægga betalning för tillståndet i enlighet med det anbud som tillståndshavaren lämnat.

Radio- och TV-verket får meddela närmare föreskrifter om villkor för betalningen.

17 §

Ett tillstånd att bedriva verksamhet som operatörsföretag får förenas med villkor om skyldighet att inom det sändningsutrymme som anges i tillståndet tillse att

1. TV-program sänds till hela landet eller till en viss del av landet,

2. sändning sker under en viss minsta tid,

3. ett visst minsta antal program sänds samtidigt i varje område, och

4. sändningarna utformas på ett sådant sätt att de blir tillgängliga för funktionshindrade.

Ett sådant tillstånd får vidare förenas med villkor om skyldighet att

1. använda en viss sändningsteknik och samverka med andra tillståndshavare i tekniska frågor, och

2. distribuera ett utbud av TV-program med viss sammansättning.

Tillståndet får också förenas med villkor som innebär att ägarförhållandena och inflytandet i operatörsföretaget samt dess ägande och inflytande i annan som bedriver verksamhet inom produktion och distribution av TV-program än de som sänder radio-program genom tråd inte får förändras mer än i begränsad omfattning.

18 §

Den som erhållit tillstånd att bedriva verksamhet som operatörsföretag skall tillämpa icke-diskriminerande villkor i sin verksamhet.

19 §

Ett tillstånd som meddelats av regeringen att sända TV-program gäller för sex år. Tillståndet förlängs på oförändrade villkor med fyra år, om tillståndshavaren önskar det och regeringen inte senast två år före tillståndstidens utgång meddelat att tillståndet inte kommer att förlängas eller att regeringen önskar förändra villkoren.

Ett tillstånd som meddelats av Radio- och TV-verket att sända TV-program gäller för två år. Tillståndshavaren har rätt till förlängning av tillståndet på oförändrade villkor med ytterligare två år, om inte särskilda skäl talar emot det. Sådan förlängning får ske vid två tillfällen.

Om det finns särskilda skäl får

Radio- och TV-verket besluta att ett tillstånd att sända TV-program skall gälla för kortare tid än två år.

Ett tillstånd som meddelats av Radio- och TV-verket att bedriva verksamhet som operatörsföretag gäller för sex år.

Giltighetstiden för tillståndsvillkor får vara kortare än tillståndstiden.

7 §

Ett tillstånd som meddelats av regeringen gäller för viss tid.

Ett tillstånd som har meddelats för en tid av minst fyra år förlängs på oförändrade villkor med ytterligare fyra år, om tillståndshavaren önskar det och regeringen inte senast två år före tillståndstidens utgång meddelat att tillståndet inte kommer att förlängas eller att regeringen önskar förändra villkoren.

8 §

Innan regeringen meddelar beslut om tillstånd skall den sökande ges tillfälle att ta del av och yttra sig över de villkor som regeringen avser att förena med tillståndet. Beslut om *sändningstillstånd* får endast innehålla villkor som den sökande godtagit.

20 §

Ett tillstånd som meddelats av regeringen att sända ljudradioprogram gäller för viss tid.

21 §

Innan beslut om tillstånd meddelas skall den sökande ges tillfälle att ta del av och yttra sig över de villkor som regeringen eller Radio- och TV-verket avser att förena med tillståndet. Beslut om *tillstånd* får endast innehålla villkor *avseende sändningarnas innehåll* som den sökande godtagit.

22 §

Om ett tillstånd att bedriva verksamhet som operatörsföretag återkallas eller om verksamheten annars upphör, får Radio- och TV-verket meddela någon ett tillfälligt tillstånd att bedriva verk-

sambeten till dess att ett nytt tillstånd har beviljats med tillämpning av 15 §.

23 §

Om ett tillstånd att bedriva verksamhet som operatörsföretag övergår från ett operatörsföretag till ett annat skall det tidigare operatörsföretaget utan dröjsmål föra över registerdata om abonnenter och programkort. Äger det tidigare operatörsföretaget de programkort som abonnenterna innehar skall även på begäran äganderätten till korten föras över.

Den som för över registerdata och rättigheter enligt första stycket har rätt till skälig ersättning av den till vilken överföring sker. Detsamma gäller om överföring sker genom Radio- och TV-verkets försorg av säkerhetskopia som verket erhållit enligt 9 kap. 9 §.

Radio- och TV-verket får meddela närmare föreskrifter om överföring av registerdata och rättigheter enligt första stycket.

6 kap

8 §³

Den som sänder TV-program över satellit eller med stöd av tillstånd av regeringen skall, om det inte finns särskilda skäl mot det, se till

Den som sänder TV-program över satellit eller med stöd av tillstånd skall, om det inte finns särskilda skäl mot det, se till

1. att mer än hälften av den årliga sändningstiden upptas av program av europeiskt ursprung, och

³ Bestämmelsens nuvarande lydelse utgörs av förslaget till beslut i prop. 2003/04:66, Reklamtid i TV.

2. att minst tio procent av den årliga sändningstiden eller minst tio procent av programbudgeten avser program av europeiskt ursprung som har framställts av självständiga producenter; en så stor andel som möjligt bör utgöras av program som färdigställts under de närmast föregående fem åren.

Som sändningstid anses i denna paragraf tid då det sänds program med annat innehåll än nyheter, sport, tävlingar, annonser och programtjänster som avses i 7 kap. 5 § fjärde stycket. I sändningstiden skall inte heller räknas in sändningar av endast text.

TV-sändningar enligt första stycket och ljudradiosändningar som sker med stöd av tillstånd av regeringen skall, om det inte finns särskilda skäl mot det, i betydande omfattning innehålla program på svenska språket, program med svenska artister och verk av svenska upphovsmän.

7 kap.

1 §⁴

Före och efter varje sändning av annonser skall det sändas en särskild signatur som tydligt skiljer annonserna från övriga sändningar. Signaturen skall i televisionen bestå av både ljud och bild. I sökbar text-TV och i försäljningsprogram som avses i 5 § fjärde stycket skall signaturen alltid vara löpande, men behöver endast anges i bild.

I fråga om sändningar som regeringen lämnar tillstånd till får regeringen medge undantag från skyldigheten enligt första stycket och kravet enligt 6 §.

I fråga om sändningar som regeringen lämnar tillstånd till får regeringen medge undantag från skyldigheten enligt första stycket och kravet enligt 6 §.
Undantag får även medges av Radio- och TV-verket i fråga om sändningar av TV-program som verket lämnar tillstånd till.

Med annonser avses reklam samt sändningar som utan att vara reklam sänds på uppdrag av någon annan.

⁴ Bestämmelsens nuvarande lydelse utgörs av förslaget till beslut i prop. 2003/04:66, Reklamtid i TV.

8 kap.

1 §⁵

Var och en som äger eller annars förfogar över *en anläggning för trådsändning där TV-program sänds vidare till allmänheten och varifrån sändningarna når fler än tio bostäder* skall se till att de boende i fastigheter som är anslutna till *anläggningen* kan ta emot TV-sändningar som sker med tillstånd *av regeringen och som är avsedda att tas emot i området utan villkor om särskild betalning. Skyldigheten gäller endast för sändningar för vilka sändningstillståndet har förenats med krav på opartiskhet och saktighet samt ett villkor om ett mångsidigt programutbud där det skall ingå nyheter.*

Sändningarna skall kunna tas emot på ett tillfredsställande sätt och utan kostnad för själva mottagningen. *Ett program som har sänts ut enbart med digital teknik behöver sändas vidare endast om det sänds andra program i anläggningen med digital teknik. Det behöver då sändas vidare endast digitalt.*

Sändningsplikten gäller även sändningar som en tillståndshavare genomför för att uppfylla skyldigheten att sända till hela landet eller till delar av landet, men där sättet att sända inte

Var och en som äger eller annars förfogar över *ett elektroniskt kommunikationsnät som används för överföring av TV-sändningar till allmänheten genom kabel* skall, om ett betydande antal hushåll anslutna till nätet använder det som sitt huvudsakliga medel för att ta emot TV-sändningar, se till att de boende i fastigheter som är anslutna till nätet kan ta emot TV-sändningar som sker med tillstånd *som innehåller en förklaring enligt 3 kap. 12 §.*

TV-sändningar enligt första stycket skall kunna tas emot *av de boende* på ett tillfredsställande sätt och utan kostnad för själva mottagningen.

Sändningsplikten *enligt första stycket* gäller även sändningar som en tillståndshavare genomför för att uppfylla skyldigheten att sända till hela landet eller till delar av landet, men där sättet

⁵ Den föreslagna lydelsen innehåller såväl ändringar som utredningen föreslagit i sitt delbetänkande *Must carry* (SOU 2003:109) som ändringar föranledda av övervägandena i detta delbetänkande. De ändringar som föreslås i detta betänkande är understrukna.

kräver regeringens tillstånd.

Sändningsplikten enligt första stycket omfattar *högst tre samtidigt sända TV-program som sänds av tillståndshavare vars verksamhet finansieras genom anslag från TV-avgiften enligt lagen (1989:41) om TV-avgift och högst ett TV-program som sänds av en annan tillståndshavare.*

Skyldighet enligt första stycket gäller inte för en anläggning där ett begränsat antal TV-program förs fram till abonnenterna genom ett kopplat telenät med hjälp av digital teknik.

Sändningsplikten omfattar inte sändningar som sker med stöd av tillstånd till vidareändning enligt 3 kap. 5 §.

Om vidareändningsplikten enligt första stycket medför kostnader avseende ersättning på grund av avtalslicens som avses i 26 f § lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk som är orimligt betungande för den som ansvarar för vidareändningen, har denne rätt till ersättning av tillståndshavare vars sändningar vidareänds.

9 kap. 2 §

Granskningsnämnden för radio och TV övervakar genom granskning i efterhand om sända

Granskningsnämnden för radio och TV har i annat fall än som avses i 1 § tillsyn över efter-

att sända inte kräver tillstånd.

Sändningsplikten enligt första stycket omfattar, *under där angivna förutsättningar, samtliga samtidigt sända programtjänster som sänds med stöd av tillstånd av regeringen och högst tre samtidigt sända programtjänster som sänds av annan tillståndshavare.*

Sändningsplikten omfattar även text-TV och tjänster som har direkt anknytning till en programtjänst som omfattas av sändningsplikt.

program står i överensstämmelse med denna lag och de villkor som kan gälla för sändningarna. Granskningsnämnden övervakar även att bestämmelsen om exklusiva rättigheter i 6 kap. 10 § följs. *levnaden av lagen samt de beslut om villkor och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. Tillsyn över sändningarnas innehåll får ske endast genom granskning i efterhand.*

Bestämmelserna om reklam i 7 kap. 3 och 4 §§ samt 10 § första och tredje stycket övervakas dock av Konsumentombudsmannen.

Sändningar som sker med stöd av tillstånd till vidare-sändning enligt 3 kap. 5 § skall inte granskas av Granskningsnämnden för radio och TV.

Finner Granskningsnämnden för radio och TV att en sändning innehåller våldsskildringar eller pornografiska bilder i strid med 6 kap. 2 §, skall nämnden göra anmälan om förhållandet till Justitiekanslern.

4 §

Var och en som sänder TV-program över satellit eller med stöd av tillstånd *av regeringen* skall årligen till Radio- och TV-verket redovisa hur stor andel av verksamheten som utgjorts av sådana program som avses i 6 kap. 8 § första stycket.

Var och en som sänder TV-program över satellit eller med stöd av tillstånd skall årligen till Radio- och TV-verket redovisa hur stor andel av verksamheten som utgjorts av sådana program som avses i 6 kap. 8 § första stycket.

5 §

På begäran av Radio- och TV-verket skall den som sänder TV-program över satellit *eller med stöd av tillstånd av regeringen* lämna upplysningar om vem som äger företaget och på vilket sätt verksamheten finansieras.

På begäran av Radio- och TV-verket skall den som sänder TV-program över satellit lämna upplysningar om vem som äger företaget och på vilket sätt verksamheten finansieras.

7 §

Granskningsnämnden för radio och TV, Radio- och TV-verket och Konsumentombudsmannen får förelägga den som bedriver verksamhet som omfattas av lagen

att tillhandahålla myndigheterna upplysningar och handlingar som behövs för kontroll av att verksamheten bedrivs i enlighet med lagen samt de villkor och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Föreläggande enligt första stycket får förenas med vite.

9 §

Ett operatörsföretag skall tillhandahålla Radio- och TV-verket en kopia av registerdata om abonnenter och programkort.

Radio- och TV-verket får meddela närmare föreskrifter om tillhandahållande av säkerhetskopia enligt första stycket.

12 §

Granskningsnämnden för radio och TV, Radio- och TV-verket och Konsumentombudsmannen har rätt att få verkställighet hos kronofogdemyndigheten av beslut som avser åtgärder enligt denna lag. Därvid gäller bestämmelser i utskökningsbalken om sådan verkställighet som avses i 16 kap. 10 § den balken.

10 kap.

5 §

Den som åsidosätter de bestämmelser och villkor som anges i denna paragraf får åläggas att betala en särskild avgift. Detta gäller

1. villkor om annonser och sponsrade program som föreskrivits med stöd av 3 kap. 3 §	1. villkor om annonser och sponsrade program som föreskrivits med stöd av 3 kap. 9 §
--	--

första stycket,

2. bestämmelsen om otillbörligt gynnande av kommersiella intressen enligt 6 kap. 4 §,

3. bestämmelserna om annonser i 7 kap. 1 och 5–7 b §§,

4. bestämmelserna om andra annonser än reklam i 6 kap. 5 § och 7 kap. 2 och 3 §§,

5. bestämmelserna om sponsring i 7 kap. 8 och 9 §§ samt 10 § andra stycket,

6. bestämmelsen om reklam i 7 kap. 11 §, eller

7. bestämmelsen om exklusiva rättigheter i 6 kap. 10 §.

Vid prövning av frågan om avgift skall påföras skall rätten särskilt beakta överträdelsens art, varaktighet och omfattning.

Avgiften tillfaller staten.

8 §

Granskningsnämnden för radio och TV får besluta att den sändande på lämpligt sätt skall offentliggöra nämndens beslut, när nämnden funnit att någon har brutit mot villkor som beslutats med stöd av 3 kap. 1 §, 2 § eller 3 § *andra stycket*, eller bestämmelsen om beriktigande i 6 kap. 3 § första stycket.

Beslutet, som får innefatta ett föreläggande vid vite, får inte innebära att offentliggörande måste ske i den sändandes program.

9 §

Den som åsidosätter de bestämmelser som anges i denna paragraf får föreläggas att följa bestämmelserna. Ett föreläggande får förenas med vite. Detta gäller bestämmelser om

1. närradiosändningars och lokalradiosändningars innehåll samt skyldighet att i lokalradio sända eget material och program med lokal anknytning (5 kap. 11 § 2 och 3, 6 kap. 6, 7 och 7 a §§),

2. beteckningar (6 kap. 9 §),

3. sändningsplikt eller skyldighet att tillhandahålla kanal för lokala kabelsändarföretag (8 kap. 1, 2 och 4 §§),

4. *tillståndsvillkor enligt 3 kap. 8 § 1–8 och 14–17 samt 17 § första och andra stycket,*

4. skyldighet att lämna vissa upplysningar till Radio- och TV-verket (9 kap. 4–7 §§),

5. skyldighet att lämna inspelning (9 kap. 8 §),

6. skyldighet att lämna upplysning om sändningstider i närradio (9 kap. 9 § första stycket),

7. skyldighet att lämna upplysningar om programinnehåll (9 kap. 9 § andra stycket),

8. varning (6 kap. 2 §),

9. skyldighet att lämna uppgifter till Granskningsnämnden för radio och TV (9 kap. 10 §), eller

10. skyldighet att årligen rapportera till Granskningsnämnden för radio och TV (9 kap. 11 §).

Föreläggande enligt första stycket 1, 2 och 5–10 får meddelas av Granskningsnämnden för radio och TV. Föreläggande enligt första stycket 3–6 får meddelas av Radio- och TV-verket. Föreläggande enligt första stycket 5 och 6 får även meddelas av Konsumentombudsmannen.

5. skyldighet att tillämpa icke-diskriminerande villkor (3 kap. 18 §),

6. skyldighet att lämna vissa upplysningar till Radio- och TV-verket (9 kap. 4 §),

7. skyldighet att lämna inspelning (9 kap. 8 §),

9. skyldighet att tillhandahålla Radio- och TV-verket säkerhetskopior (9 kap. 9 §), eller

10. skyldighet att årligen rapportera till Granskningsnämnden för radio och TV (9 kap. 10 §).

Föreläggande enligt första stycket 1, 2, 4, 5, 7, 8 och 10 får meddelas av Granskningsnämnden för radio och TV. Föreläggande enligt första stycket 3, 6, 7 och 9 får meddelas av Radio- och TV-verket. Föreläggande enligt första stycket 7 får även meddelas av Konsumentombudsmannen.

13 §

En handläggningsavgift får tas ut av den som ansöker om tillstånd hos Radio- och TV-verket enligt 3 kap. 3, 4 och 15 §§.

Handläggningsavgiften skall motsvara Radio- och TV-verkets årliga kostnader för handläggningen av ärendet.

11 kap. Återkallelse av tillstånd 11 kap. Återkallelse av tillstånd,
m.m.

1 §

Ett tillstånd *att sända ljud- radio- eller TV-program* skall återkallas på begäran av tillståndshavaren. Ett *sådant beslut* får också återkallas enligt vad som anges i 2–5 §§. *Beslut om återkallelse enligt någon av dessa paragrafer får meddelas endast om det i betraktande av skälen för åtgärden inte framstår som alltför ingripande.*

Ett tillstånd skall återkallas på begäran av tillståndshavaren. Ett *tillstånd* får också återkallas enligt vad som anges i 2–5 och 7 §§ *eller ändras enligt vad som anges i 2 och 7 §§.*

2 §

Ett tillstånd *som meddelats av regeringen* får återkallas om

1. tillståndshavaren väsentligt brutit mot föreskrifterna i 6 kap. 1–5 §§ eller 7 kap. 1–10 §§, *eller*

2. ett villkor som förenats med tillståndet med stöd av 3 kap. 1–4 §§ har åsidosatts på ett väsentligt sätt.

Ett tillstånd *att sända TV-program, bedriva verksamhet som operatörsföretag eller som meddelats av regeringen att sända ljudradioprogram* får återkallas *eller ändras*, om

1. tillståndshavaren väsentligt brutit mot föreskrifterna i 3 kap. 18 §, 6 kap. 1–5 §§ eller 7 kap. 1–10 §§,

2. ett villkor som förenats med tillståndet med stöd av 3 kap. 7–10 §§ har åsidosatts på ett väsentligt sätt,

3. *den som sökt tillståndet har lämnat oriktiga uppgifter eller inte lämnat uppgifter av betydelse för tillståndet, eller*

4. *tillståndshavaren trots påminnelse inte erlagt betalning enligt 3 kap. 16 §.*

Ett tillstånd får ändras till att avse annat sändningsutrymme, om

1. *förändringar inom radiotekniken eller ändringar i radio-*

användningen på grund av internationella överenskommelser som Sverige har anslutit sig till eller bestämmelser antagna med stöd av Fördraget om upprättande av Europeiska gemenskapen har medfört att ett nytt tillstånd med samma villkor inte skulle kunna meddelas, eller

2. det är nödvändigt för att ge utrymme för ytterligare sändningar.

7 §

Beslut om återkallelse av tillstånd enligt 2–5 §§ får meddelas endast om det i betraktande av skälen för åtgärden inte framstår som alltför ingripande.

Beslut om ändring av tillstånd enligt 2 § andra stycket 2 får meddelas endast om tillståndshavarens rätt enligt 3 kap. 2 § andra stycket kan tillvaratas.

8 §

En förklaring enligt 3 kap. 12 § om att en sådan sändning omfattas av vidareändningsplikt enligt 8 kap. 1 § får återtagas om tillståndshavaren

1. lämnat oriktiga uppgifter eller underlåtit att lämna uppgifter av betydelse för förklaringen,

2. på ett väsentligt sätt underlåtit att iakta de förutsättningar på vilka förklaringen grundats, eller

3. åsidosätter sin skyldighet att tillhandahålla programtjänst enligt 3 kap. 12 § andra stycket.

12 kap. Handläggningen av ärenden om särskilda avgifter, vite och återkallelse

Ärenden om återkallelse av tillstånd på grund av överträdelse av villkor som meddelats med stöd av 3 kap. 1 § eller 3 kap. 2 § 9–12 och om överträdelse av 6 kap. 1–3 §§ skall på talan av Justitiekanslern tas upp av allmän domstol.

I övriga fall prövas ärenden om återkallelse av tillstånd av Radio- och TV-verket.

12 kap. Handläggningen av ärenden om särskilda avgifter, vite och återkallelse, m.m.

1 §

Ärenden om återkallelse av tillstånd på grund av överträdelse av villkor som meddelats med stöd av 3 kap. 7 § eller 3 kap. 8 § 9–12 och om överträdelse av 6 kap. 1–3 §§ skall på talan av Justitiekanslern tas upp av allmän domstol.

Ärenden om återkallelse av tillstånd av Radio-

och TV-verket. Ärenden om ändring av tillstånd och om återtagande av förklaring enligt 3 kap. 12 § prövas av den som meddelat tillståndet.

2 §

Har tillståndet meddelats av regeringen, får en fråga om återkallelse tas upp först efter anmälan av regeringen, om inte tillståndshavaren själv begärt att tillståndet skall återkallas.

I andra fall än som avses i första stycket får en fråga om återkallelse eller en fråga om ändring av tillstånd tas upp, förutom på begäran av tillståndshavaren, på eget initiativ av den som är behörig att pröva frågan eller efter anmälan av Granskningsnämnden för radio och TV.

Är det fråga om återkallelse på grund av överträdelse av bestämmelse i denna lag eller av villkor för tillstånd som skall granskas av Granskningsnämnden för radio och TV enligt 9 kap. 2 § skall *Radio- och TV-verket* begära in yttrande från nämnden. Tillståndet får återkallas endast

Innan regeringen eller Radio- och TV-verket meddelar beslut i ärende om återkallelse eller ändring av tillstånd på grund av överträdelse av bestämmelse i denna lag eller av villkor för tillstånd som skall granskas av Granskningsnämnden för radio och TV enligt 9 kap. 2 § skall

om nämnden finner att överträdelsen är väsentlig.

yttrande inhämtas från nämnden. Tillståndet får återkallas eller ändras endast om nämnden finner att överträdelsen är väsentlig.

Det som sägs i denna bestämmelse om återkallelse av tillstånd gäller även återtagande av förklaring enligt 3 kap. 12 §.

13 kap.

1 §

Beslut enligt denna lag av Radio- och TV-verket om meddelande av tillstånd att sända närradio, fördelning av sändningstid i närradion och återkallelse av tillstånd får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Beslut enligt denna lag av Radio- och TV-verket om meddelande av tillstånd att sända *TV-program och* närradio, *förklaring enligt 3 kap. 12 §*, fördelning av sändningstid i närradion, *tillstånd att bedriva verksamhet som operatörsföretag, samt ändring* och återkallelse av tillstånd får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Beslutet gäller omedelbart, även om det överklagas.

3 §

Beslut av Granskningsnämnden för radio och TV eller Radio- och TV-verket om förelägganden som har förenats med vite enligt 10 kap. 8 §, 9 § första stycket 1–3 och 8–10 samt 10 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Förelägganden enligt 10 kap. 8 §, 9 § första stycket 1, 2, 9 och 10 samt 10 § gäller omedelbart, om inte något annat förordnas.

Beslut av Granskningsnämnden för radio och TV eller Radio- och TV-verket om förelägganden som har förenats med vite enligt *9 kap. 7 §*, 10 kap. 8 §, 9 § första stycket 1–5, *9 och* 10 samt 10 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Förelägganden enligt *9 kap. 7 §*, 10 kap. 8 §, 9 § första stycket 1, 2, 4, 5, 9 och 10 samt 10 § gäller omedelbart, om inte något annat förordnas.

-
1. Denna lag träder i kraft den
 2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om dels sändningar av TV-program som sker med analog utsändningsteknik, dels övriga sändningar som har skett före ikraftträdandet.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden

Härigenom föreskrivs

dels att 3 kap. 3, 12 och 18 §§ samt 5 kap. 3 § skall ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 3 kap. 1 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden skall lyda "Sändningar med tillstånd av regeringen samt sändningar av TV-program med tillstånd av Radio- och TV-verket som meddelats för en längre tid än två veckor",

dels att rubriken närmast före 3 kap. 3 § skall lyda "Andra sändningar med tillstånd av Radio- och TV-verket".

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

3 §

Varje sammanslutning som avser att sända ljudradio med stöd av 4 kap. radio- och TV-lagen (1996:844) skall utse en utgivare för programverksamheten. Detsamma gäller innehavare av tillstånd *enligt 2 kap. 2 § fjärde stycket och 5 kap. radio- och TV-lagen*. Sammanslutningen eller tillståndshavaren skall till Radio- och TV-verket anmäla vem som är utgivare.

Varje sammanslutning som avser att sända ljudradio med stöd av 4 kap. radio- och TV-lagen (1996:844) skall utse en utgivare för programverksamheten. Detsamma gäller innehavare av tillstånd *till sådana sändningar som anges i 2 kap. 2 § sjätte stycket och 3 kap. 11 § radio- och TV-lagen samt innehavare av tillstånd enligt 5 kap. samma lag*. Sammanslutningen eller tillståndshavaren skall till Radio- och TV-verket anmäla vem som är utgivare.

Om den som är utsedd till utgivare inte längre är behörig eller hans uppdrag upphör, skall sammanslutningen eller tillståndshavaren omedelbart utse en ny utgivare. Denne skall anmälas så som föreskrivs i första stycket.

12 §

Om ett programföretag som har tillstånd enligt 2 kap. 2 § första stycket radio- och TV-lagen (1996:844) att sända radioprogram också driver verksamhet för sändning till allmänheten av ljud, bilder eller text genom tråd, tillämpas 1 och 2 §§ i fråga om verksamheten.

Om ett programföretag som har tillstånd enligt 2 kap. 2 § första *eller tredje* stycket radio- och TV-lagen (1996:844) att sända radioprogram också driver verksamhet för sändning till allmänheten av ljud, bilder eller text genom tråd, tillämpas 1 och 2 §§ i fråga om verksamheten.

18 §

Bestämmelserna i 12–15 §§ tillämpas också i fråga om sådant tillhandahållande av information som avses i 1 kap. 9 § första stycket yttrandefrihetsgrundlagen. Den som bedriver sådan verksamhet skall till Radio- och TV-verket anmäla vilket namn databasen har. Namnet skall innehålla databasens domännamn eller motsvarande uppgift. När ett sådant programföretag som har tillstånd enligt 2 kap. 2 § första stycket radio- och TV-lagen (1996:844) att sända radioprogram också driver verksamhet enligt 1 kap. 9 § första stycket yttrandefrihetsgrundlagen, skall i stället för vad som anges i 1 § första stycket gälla att

- utgivare skall utses för verksamheten,
- uppgift om vem som är utgivare, och i förekommande fall ställföreträdare, skall antecknas i register hos programföretaget.

Bestämmelserna i 12–15 §§ tillämpas också i fråga om sådant tillhandahållande av information som avses i 1 kap. 9 § första stycket yttrandefrihetsgrundlagen. Den som bedriver sådan verksamhet skall till Radio- och TV-verket anmäla vilket namn databasen har. Namnet skall innehålla databasens domännamn eller motsvarande uppgift. När ett sådant programföretag som har tillstånd enligt 2 kap. 2 § första *eller tredje* stycket radio- och TV-lagen (1996:844) att sända radioprogram också driver verksamhet enligt 1 kap. 9 § första stycket yttrandefrihetsgrundlagen, skall i stället för vad som anges i 1 § första stycket gälla att

- utgivare skall utses för verksamheten,
- uppgift om vem som är utgivare, och i förekommande fall ställföreträdare, skall antecknas i register hos programföretaget.

5 kap.**3 §**

Den som sänder radioprogram till allmänheten skall ombesörja att varje program spelas in. Denna skyldighet gäller också sådana radioprogram som avses i 1 kap. 7 § andra stycket tryckfrihetsförordningen. Inspelningen skall bevaras i minst sex månader från sändningen eller, i fråga om sådant tillhandahållande som avses i 1 kap. 9 § yttrandefrihetsgrundlagen, från det att informationen inte längre tillhandahölls. Beträffande överföringar som omfattas av 1 kap. 9 § yttrandefrihetsgrundlagen och motsvarande överföringar enligt 1 kap. 7 § andra stycket tryckfrihetsförordningen är det tillräckligt att det dokumenteras vilken information som vid varje tidpunkt tillhandahålls.

Den som här i landet för någon annans räkning bedriver sändningsverksamhet över satellit eller som upplåter satellitkapacitet skall också ombesörja att varje program spelas in och bevaras. Detta gäller dock inte om någon annan skall göra detta enligt första stycket.

Den som *bedriver verksamhet som operatörsföretag enligt radio- och TV-lagen (1996:844) samt den som här i landet för någon annans räkning bedriver sändningsverksamhet över satellit eller som upplåter satellitkapacitet* skall också ombesörja att varje program spelas in och bevaras. Detta gäller dock inte om någon annan skall göra detta enligt första stycket.

Denna lag träder i kraft den

3 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 10 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

10 §

Ett tillstånd som avser digital utsändning till allmänheten av program i ljudradio eller annat som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen får förenas med rätt att använda radiosändaren för annan användning, motsvarande högst tjugo procent av den digitala kapaciteten i frekvensutrymmet. Detta gäller dock endast om villkor enligt 3 kap. 2 § 8 radio- och TV-lagen (1996:844) inte uppställts för motsvarande sändningstillstånd och det i övrigt inte inverkar menligt på konkurrensen.

Ett tillstånd som avser digital utsändning till allmänheten av program i ljudradio eller annat som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen får förenas med rätt att använda radiosändaren för annan användning, motsvarande högst tjugo procent av den digitala kapaciteten i frekvensutrymmet. Detta gäller dock endast om villkor enligt 3 kap. 8 § 8 radio- och TV-lagen (1996:844) inte uppställts för motsvarande sändningstillstånd och det i övrigt inte inverkar menligt på konkurrensen.

Denna lag träder i kraft den

4 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1994:728) med instruktion för Granskningsnämnden för radio och TV

Härigenom föreskrivs att 1 och 10 §§ förordningen (1994:728) med instruktion för Granskningsnämnden för radio och TV skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Granskningsnämnden för radio och TV har till uppgift att utöva tillsyn över efterlevnaden av regler för sändningarnas innehåll i fråga om ljudradio- och TV-sändningar till allmänheten. I granskningen ingår kontroll av att den som på grund av tillstånd enligt 2 kap. 2 § första, tredje, fjärde och femte styckena radio- och TV-lagen (1996:844) har rätt att sända ljudradio- och TV-program, utövar denna rätt i enlighet med det tillstånd för programverksamheten som gäller. Nämnden skall också följa innehållet i utländska ljudradio- och TV-sändningar som riktas till den svenska allmänheten.

Föreslagen lydelse

1 §

Granskningsnämnden för radio och TV har till uppgift att utöva tillsyn över efterlevnaden av regler för sändningarnas innehåll i fråga om ljudradio- och TV-sändningar till allmänheten. I granskningen ingår kontroll av att den som på grund av tillstånd enligt 2 kap. 2 § första – tredje och femte – sjunde styckena radio- och TV-lagen (1996:844) har rätt att sända ljudradio- och TV-program, utövar denna rätt i enlighet med det tillstånd för programverksamheten som gäller. Nämnden skall också följa innehållet i utländska ljudradio- och TV-sändningar som riktas till den svenska allmänheten. *Nämnden skall därvid årligen skriftligen rapportera till Radio- och TV-verket hur de TV-sändningar som inte står under svensk jurisdiktion och vars innehåll Granskningsnämnden följt överensstämmer med tillstånd som meddelats enligt radio- och TV-lagen.*

10 §

Granskningsärenden avgörs vid sammanträde med nämnden. Under de förutsättningar som anges i 9 kap. 3 § andra stycket radio- och TV-lagen (1996:844) får ärenden dock avgöras av ordföranden eller en vice ordförande. Sådana ärenden får också avgöras av direktören. Direktören får dock inte fatta beslut som innebär att den sändande brustit vid tillämpningen av radio- och TV-lagen eller de villkor som gäller för sändningarna. Ärenden som får avgöras av direktören får, i den utsträckning som direktören bestämmer, även avgöras av dennes ställföreträdare.

Andra förelägganden än sådana som innebär skyldighet att lämna nämnden en sådan inspelning som avses i 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden beslutas alltid vid sammanträde med nämnden. Nämnden beslutar även om yttranden enligt 12 kap. 2 § andra stycket radio- och TV-lagen.

Andra förelägganden än sådana som innebär skyldighet att lämna nämnden *upplysningar och handlingar enligt 9 kap. 7 § radio- och TV-lagen* eller en sådan inspelning som avses i 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden beslutas alltid vid sammanträde med nämnden. Nämnden beslutar även om yttranden enligt 12 kap. 2 § andra stycket radio- och TV-lagen.

Denna förordning träder i kraft den

5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1994:729) med instruktion för Radio- och TV-verket

Härigenom föreskrivs att 2 § förordningen (1994:729) med instruktion för Radio- och TV-verket skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Radio- och TV-verket skall särskilt

1. enligt radio- och TV-lagen (1996:844) pröva frågor om tillstånd att sända närradio, fastställa sändningstider om tillståndshavarna inte kan enas om fördelning av sändningstid eller om en tillståndshavare begär att verket skall fastställa sändningsschemat i sin helhet, besluta om det samtidigt får sändas mer än ett närradioprogram i en kommun samt besluta om större sändningsområden än en kommun, 2. enligt radio- och TV-lagen pröva frågor om tillstånd att sända lokalradio, om överlåtelse av sändningstillstånd samt bestämma sändningsområden, 3. enligt radio- och TV-lagen pröva frågor om tillstånd att under en begränsad tid sända <i>TV-program eller</i> ljudradioprogram,	1. enligt radio- och TV-lagen (1996:844) pröva frågor om tillstånd att sända TV-program och bedriva verksamhet som operatörsföretag, 2. enligt radio- och TV-lagen pröva frågor om tillstånd att sända närradio, fastställa sändningstider om tillståndshavarna inte kan enas om fördelning av sändningstid eller om en tillståndshavare begär att verket skall fastställa sändningsschemat i sin helhet, besluta om det samtidigt får sändas mer än ett närradioprogram i en kommun samt besluta om större sändningsområden än en kommun, 3. enligt radio- och TV-lagen pröva frågor om tillstånd att sända lokalradio, om överlåtelse av sändningstillstånd samt bestämma sändningsområden, 4. enligt radio- och TV-lagen pröva frågor om tillstånd att under en begränsad tid sända ljudradioprogram,

4. pröva frågor om avgift för lokalradiosändningar,

5. enligt radio- och TV-lagen förordna lokala kabelsändarföretag och besluta om undantag från nätinnehavares skyldigheter,

6. pröva frågor enligt lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens och radions område,

7. enligt radio- och TV-lagen godkänna och registrera de beteckningar för sändningar som används av den som sänder program samt handha register över tillståndshavare, satellitprogramföretag och satellitentreprenörer,

8. pröva frågor om utgivningsbevis enligt 1 kap. 9 § yttrandefrihetsgrundlagen samt föra register över verksamhet enligt samma paragraf,

9. enligt lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden handha register över utgivare,

10. enligt radio- och TV-lagen pröva frågor om återkallelse av tillstånd,

11. meddela föreskrifter och utöva tillsyn enligt 2 och 3 §§ förordningen (1998:32) om standarder för sändning av radio- och TV-signaler,

5. pröva frågor om avgift för lokalradiosändningar,

6. enligt radio- och TV-lagen förordna lokala kabelsändarföretag och besluta om undantag från nätinnehavares skyldigheter,

7. pröva frågor enligt lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens och radions område,

8. enligt radio- och TV-lagen godkänna och registrera de beteckningar för sändningar som används av den som sänder program samt handha register över tillståndshavare, satellitprogramföretag och satellitentreprenörer,

9. pröva frågor om utgivningsbevis enligt 1 kap. 9 § yttrandefrihetsgrundlagen samt föra register över verksamhet enligt samma paragraf,

10. enligt lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden handha register över utgivare,

11. *handha säkerhetskopior enligt 9 kap. 9 § radio- och TV-lagen,*

12. *pröva frågor om förklaring enligt 3 kap. 12 § radio- och TV-lagen,*

13. enligt radio- och TV-lagen pröva frågor om återkallelse *och ändring* av tillstånd,

14. meddela föreskrifter och utöva tillsyn enligt 2 och 3 §§ förordningen (1998:32) om standarder för sändning av radio- och TV-signaler, *och*

12. enligt förordningen (1995:1020) om digitala ljudradiosändningar utlysa tillstånd att sända digital radio och lämna förslag till regeringen om fördelning av sändningstillstånden och

13. enligt förordningen (1997:894) om marksänd digital TV utlysa tillstånd att sända digital TV och lämna förslag till regeringen om fördelning av sändningstillstånden.

15. enligt förordningen (1995:1020) om digitala ljudradiosändningar utlysa tillstånd att sända digital radio och lämna förslag till regeringen om fördelning av sändningstillstånden.

Denna förordning träder i kraft den

6 Förslag till förordning om upphävande av förordningen (1997:894) om marksänd digital TV

Härigenom föreskrivs att förordningen (1997:894) om marksänd digital TV skall upphöra att gälla vid utgången av

1 Uppdraget och dess genomförande

1.1 Bakgrund

Under våren 1997 beslutade riksdagen att digital marksänd TV skulle införas i Sverige (prop. 1996/97:67, bet. 1996/97:KU17, rskr. 1996/97:178). Beslutet innebar att införandet skulle ske i flera steg med möjlighet för staten att successivt ta ställning till på vilket sätt verksamheten skulle fortsätta. Förutsättningarna skulle redan från början vara sådana att de tillgodosåg krav på yttrandefrihet, tillgänglighet och mångfald.

Inledningsvis skulle sändningar med digital teknik påbörjas på ett begränsat antal orter i landet. De digitala marksändningarna startade successivt under år 1999 och början av 2000. Riksdagen beslutade under hösten 2000 att digital marksänd TV får byggas ut till att omfatta hela landet (prop. 2000/01:1, utg.omr. 17, bet. 2000/01:KrU1, rskr. 2000/01:59).

För att följa och utvärdera de markbundna TV-sändningarna under den första etappen tillsattes en parlamentarisk kommitté, Digital-TV-kommittén (Ku 1997:06). Kommittén överlämnade i november 2001 slutbetänkandet *Digital TV – modernisering av marknätet* (SOU 2001:90).

Riksdagen fattade den 28 maj 2003 beslut om att de analoga marksändningarna skall läggas ned etappvis för att vara helt avvecklade senast den 1 februari 2008 (prop. 2002/03:72, bet. 2002/03:KU33 och rskr. 2002/03:196). Regeringen uppmanades samtidigt att återkomma till riksdagen med förslag om bl.a. tillståndsgivning.

1.2 Uppdraget

Utredningens direktiv fastställdes ursprungligen genom beslut vid regeringssammanträde den 8 juni 2000 (Dir 2000:43, se *bilaga 1*). Därefter har utredningen meddelats tilläggsdirektiv den 1 februari

2001 (Dir. 2001:11), den 13 mars 2003 (Dir. 2003:30, se *bilaga 2*), den 21 augusti 2003 (Dir. 2003:100) och den 9 oktober 2003 (Dir. 2003:121). De delar av vårt uppdrag som behandlas i detta delbetänkande är dels de frågor som rör Digital-TV-kommitténs förslag (Dir. 2003:30), dels de delar av uppdraget enligt Dir. 2000:43 som rör jurisdiktion över TV-sändningar i marknätet och åtgärder vid programföretags underlåtelse att lämna vissa uppgifter till Granskningsnämnden för radio och TV. Mer grundläggande frågor om terminologin och systematiken i lagstiftningen återkommer vi till i vårt slutbetänkande.

1.2.1 Digital-TV-kommitténs förslag

Digital-TV-kommittén föreslog i sitt slutbetänkande att en extern aktör, ett operatörsföretag, får tillstånd att förfoga över en del av den totala överföringskapaciteten i det digitala marknätet. Operatörsföretagets utbud bör i princip uppfylla samma riktlinjer och villkor som i dag gäller för urval och tillståndsgivning. De programföretag som föreslås ingå i detta utbud bör godkännas och få sändningstillstånd av en myndighet. Kommittén föreslog vidare att tillståndsgivning för marksänd digital-TV i framtiden bör delegeras till en myndighet. Myndigheten bör kunna ge tillstånd både till enskilda programföretag och till operatörer som själva sätter ihop ett programutbud. I valet av myndighet bör hänsyn tas till konvergensen mellan IT-, telekommunikations- och mediesektorerna. En myndighetsmodell kräver tydliga regler och kriterier för tillståndsgivningen, bl.a. för att kunna garantera största möjliga yttrandefrihet och mångfald. Kommittén föreslår också att de digitala sändningstillstånden i marknätet under nästa period skall gälla i tio år. Vid remissbehandlingen har från vissa håll framhållits att flera frågor med anknytning till förslagen kräver ytterligare överväganden.

Utredningen har fått i uppdrag att överväga Digital-TV-kommitténs förslag i nämnda delar och vilka författningsändringar som behövs för att genomföra dem. När det gäller förslaget om ett operatörsföretag skall utredaren studera erfarenheterna i Sverige och andra länder. Frågor om ägande samt relationen mellan operatörsföretaget och programföretagen skall behandlas.

1.2.2 Jurisdiktionsfrågan

Radio- och TV-lagens tillämpningsområde är utformat i enlighet med rådets direktiv 89/552/EEG av den 3 oktober 1989 om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television¹, ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 97/36/EG² (TV-direktivet). Lagen gäller om den som bedriver sändningsverksamheten enligt direktivets bestämmelser är etablerad i Sverige eller om Sverige enligt direktivet i annat fall har jurisdiktion. Lagen gäller inte om den som bedriver sändningsverksamheten är etablerad i någon annan EES-stat.

Den digitala sändningstekniken möjliggör att långt fler programföretag kan få tillstånd att sända TV-program jämfört med vad som gäller i fråga om analoga sändningar. En följd av detta är att även utländska programföretag har beviljats tillstånd att sända TV-program i det svenska digitala marknätet.

Utredningen skall överväga behovet av lagstiftning som gör att TV-sändningar i det svenska marknätet med säkerhet kommer under svensk jurisdiktion. I det sammanhanget skall utredningen analysera vilket utrymme för nationell lagstiftning som finns inom ramen för EG-rätten. Utredningen skall lägga fram de förslag som föranleds av övervägandena.

1.2.3 Åtgärder vid underlåtelse att lämna vissa uppgifter

Enligt 3 kap. 2 § första stycket p. 16 RTVL kan regeringen i tillståndsvillkor föreskriva skyldighet att till Granskningsnämnden för radio och TV (Granskningsnämnden) lämna uppgifter som är nödvändiga för nämndens bedömning om sända program stämmer överens med de villkor som har meddelats enligt lagen. Detta kan t.ex. ha betydelse för att nämnden skall kunna bedöma om programföretaget har överträtt villkor om sponsrade program. Om ett programföretag underlåter att lämna uppgifter som Granskningsnämnden har begärt enligt denna bestämmelse är den enda sanktionen att Granskningsnämnden kan förelägga företaget att på lämpligt sätt

¹ EGT L 298, 17.10.1989, s.23 (Celex 31989L0552)

² Europaparlamentets och rådets direktiv 97/36/EG av den 30 juni 1997 om ändring av rådets direktiv 89/552/EEG om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television, EGT L 202, 30.7.1997, s.60 (Celex 31997L0036)

offentliggöra nämndens beslut om att underlåtelsen innebär ett brott mot tillståndsvillkoren.

Villkoren om vilka programtyper som får och inte får sponsras har till syfte att motverka att programverksamhetens integritet hotas genom att möjligheten att erhålla sponsorsbidrag blir styrande för vilka program som produceras och sänds. En överträdelse av villkor om sponsring kan leda till att programföretaget åläggs att betala en särskild avgift. När Granskningsnämnden skall bedöma om ett program är sponsrat i strid med tillståndsvillkoren behöver nämnden ha tillgång till handlingar som belyser de ekonomiska relationerna mellan programföretaget och utomstående aktörer. Det är inte tillfredsställande om nämnden saknar påtryckningsmedel för att från programföretagen få fram de uppgifter som nämnden behöver för att kunna pröva om en överträdelse har skett.

Utredaren skall lägga fram förslag som ger Granskningsnämnden en möjlighet att få fram nödvändiga uppgifter, t.ex. genom att använda föreläggande som kan förenas med vite.

1.3 Uppdragets genomförande

Utredningen har hållit en hearing för att få del av de synpunkter som olika berörda företag, organisationer och myndigheter har i de frågor som rör frågorna om operatörsskapet i det digitala marknätet, tillståndsgivning genom myndighet och tillståndstidens längd (se inbjudan och deltagarförteckning i *bilaga 3*).

Utredaren och sekreterarna har dessutom sammanträffat enskilt med företrädare för Sveriges Television AB, TV4 AB, Kanal 5 AB, Boxer TV-Access AB, Teracom AB, MTG Sverige AB, SMI Media Invest AB och Nordic Media Partner AB.

Utredaren och sekreterarna har vid en studieresa till London haft sammanträffanden med dels ansvariga personer på Department of Culture, Media and Sport, dels företrädare för såväl den tidigare brittiska motsvarigheten till Post- och Telestyrelsen – Oftel – som för den tidigare brittiska gransknings- och tillståndsmyndigheten ITC (Independent Television Commission), och därvid fått information om strukturerna och regelverket för det brittiska digitala marknätet.

Utredningen har under arbetet med detta delbetänkande sammanträtt vid sex tillfällen.

2 Det digitala marknätet – regelverk och ställningstaganden

2.1 Inledning

I detta kapitel ger vi inledningsvis en kortfattad redogörelse för hur sändarnätet för digitala marksändningar är uppbyggt. Därefter går vi igenom det gällande regelverket för TV-sändningar. Slutligen följer en beskrivning av standardisering av utsändningssystem för TV-sändningar samt en sammanfattning av de ställningstaganden som Digital-TV-kommittén, regeringen och riksdagen gjort i frågor som rör utbyggnaden av digital-TV.

Relevanta bestämmelser i TV-direktivet och regler som rör radio- och TV-lagens tillämpningsområde behandlas i kapitel 4. En redogörelse för gällande bestämmelser om tillsyn och sanktioner ges i avsnitt 6.5.

2.2 Marknätets uppbyggnad

Det analoga marknätet består av tre sändarnät. Två av dessa når 99,8 procent av befolkningen. I de två nät med bäst täckning sänder SVT och UR. Sammanlagt utgörs det analoga marknätet av 54 större sändarstationer och omkring 600 mindre sändare. Det tredje sändarnätet används av TV4. Nätet består förutom av de 54 större sändarstationerna endast av omkring 25 mindre sändare och sändningarna når ca 98 procent av den fast bosatta befolkningen (prop. 2002/03:72 s. 13). För att nå full befolkningstäckning sänder såväl SVT som TV4 även via satellit.

För närvarande finns det fem sändarnät för marksänd digital-TV. Ett sändarnät motsvarar en frekvenskanal eller multiplex. Vid analog sändning ryms det en programtjänst eller TV-kanal i en frekvenskanal. När sändningen sker digitalt får det med dagens teknik i

stället plats fyra till sex samtidiga programtjänster på motsvarande utrymme.

Fyra av sändarnäten omfattar 40 större sändarstationer och når omkring 90 procent av den fast bosatta befolkningen i Sverige. Det femte nätet består av tolv större sändarstationer och når ca 50 procent av befolkningen, huvudsakligen i storstadsområdena.

Regeringen har för avsikt att under mars månad 2004 lägga fram en proposition med förslag angående den fortsatta utbyggnaden av sändarnäten för digital-TV.

2.3 Regelverket

2.3.1 Yttrandefrihetsgrundlagen

Genom 2 kap. 1 § RF är varje medborgare gentemot det allmänna tillförsäkrad yttrandefrihet, varmed förstås frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor. Särskilda bestämmelser om yttrandefriheten i medierna finns i tryckfrihetsförordningen, som behandlar rätten att yttra sig och sprida information genom framför allt tryckta skrifter, och i yttrandefrihetsgrundlagen. Sistnämnda grundlag ger den enskilde rätt att offentligen uttrycka tankar, åsikter och känslor och i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst i ljudradio, television och vissa liknande överföringar samt i filmer, videogram, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar (1 kap. 1 § YGL). Yttrandefriheten i de medierna får inte begränsas på andra sätt eller i andra avseenden än som framgår av yttrandefrihetsgrundlagen.

I 1 kap. 3 § YGL finns ett förbud mot censur. Av första stycket framgår sålunda att det inte får förekomma att något som är avsett att framföras i ett radioprogram eller en teknisk upptagning först måste granskas av en myndighet eller något annat allmänt organ. Inte heller är det tillåtet för myndigheter och andra allmänna organ att utan stöd i yttrandefrihetsgrundlagen, på grund av det kända eller väntade innehållet i ett radioprogram eller en teknisk upptagning, förbjuda eller hindra dess offentliggörande eller spridning bland allmänheten. I bestämmelsens andra stycke finns ett undantag som medger att det genom lag meddelas föreskrifter om granskning och godkännande av rörliga bilder i filmer, videogram eller andra tekniska upptagningar som skall visas offentligt.

Yttrandefrihetsgrundlagen är enligt 1 kap. 6 § första stycket tillämplig på sändningar av radioprogram som är riktade till allmänheten och avsedda att tas emot med tekniska hjälpmedel. Genom en lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2003 klargjordes att med sådana sändningar av radioprogram avses även direktsända och inspelade program ur en databas. Direktsändningar via Internet liksom uppspelningar via Internet av tidigare inspelningar som startar på tider som den som sänder bestämmer (webbsändningar) omfattas således av yttrandefrihetsgrundlagen och är att betrakta som radioprogram (prop. 2001/02:74 s. 41 f. och 97). Webbsändningar som startar på tider som mottagaren bestämmer kan också omfattas av grundlagen under förutsättning att kriterierna i den s.k. databasregeln i 1 kap. 9 § YGL är uppfyllda.

I fråga om radioprogram som förmedlas genom satellitsändning som utgår från Sverige gäller enligt paragrafens andra stycke vad som i yttrandefrihetsgrundlagen föreskrivs om radioprogram i allmänhet.

Tredje stycket i bestämmelsen ger möjlighet att i lag meddela undantag från bestämmelserna i yttrandefrihetsgrundlagen i fråga bl.a. om radioprogram som sänds genom tråd men inte är avsedda att tas emot av någon större allmänhet. Undantag får dock inte avse det som sägs i 1 kap. 2 och 3 §§ YGL. Dessa bestämmelser rör meddelarfrihet och förbud mot censur. I 1 kap. 3 § andra stycket RTVL görs undantag beträffande sändningar genom tråd som når högst 100 bostäder. Reglerna om vidareändningsplikt i 8 kap. RTVL gäller dock sändningar som når fler än 10 bostäder. Utredningen har i sitt tidigare delbetänkande *Must carry* (SOU 2003:109) föreslagit en ändring av 1 kap. 3 § RTVL så att för sändningar genom kabel som når 100 bostäder eller färre gäller endast 8 kap. 1 § RTVL samt i yttrandefrihetsgrundlagen endast 1 kap. 2 och 3 §§. Förslaget bearbetas för närvarande i regeringskansliet.

I 1 kap. 7 § YGL säkerställs friheten från censur och spridningshinder samt rätten till vidare spridning och tillämpningen av vissa andra tryckfrihetsrättsliga grundsatser även i fråga om sändningar av radioprogram som når Sverige från utlandet. Den gäller både markbundna programsändningar och satellitförmedlade (prop. 1990/91:64 s. 111). I paragrafen räknas de regler upp som är tillämpliga på samtidig och oförändrad vidareändring här i landet av radioprogram som avses i 6 § och som kommer från utlandet eller förmedlas hit genom satellitsändning men inte utgår från Sverige. I lagrummets andra stycke sägs att om riksdagen har godkänt en internationell

överenskommelse om radioprogram får sådana föreskrifter som avses i 12 § andra stycket inte i strid med överenskommelsen hindra vidareändring av radioprogram. I 12 § andra stycket föreskrivs att bestämmelserna i yttrandefrihetsgrundlagen inte hindrar att det i lag meddelas föreskrifter om förbud i övrigt mot kommersiell reklam i radioprogram eller om villkor för sådan reklam. En sådan internationell överenskommelse som avses är t.ex. den europeiska konventionen om gränsöverskridande television. Sverige har undertecknat men ännu inte ratificerat konventionen. I sammanhanget kan nämnas att utredningen har fått i uppdrag att lägga fram förslag till de ändringar i lagstiftningen som behövs för att Sverige skall kunna ratificera konventionen. Våra överväganden i frågan kommer att behandlas i vårt slutbetänkande.

Rätten att sända radioprogram på annat sätt än genom tråd får enligt 3 kap. 2 § YGL regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor för att sända. Det allmänna skall enligt andra stycket eftersträva att radiofrekvenserna tas i anspråk på ett sätt som leder till vidaste möjliga yttrandefrihet och informationsfrihet. Enligt tredje stycket skall det finnas möjlighet för sammanslutningar att få tillstånd att sända ljudradioprogram i lokala radiosändningar i den utsträckning som tillgängliga radiofrekvenser medger. Närmare föreskrifter härom meddelas i lag. För trådsändningar gäller enligt 3 kap. 1 § YGL etableringsfrihet. När det gäller sändningar av radioprogram på annat sätt än genom tråd, dvs. i praktiken genom radiosändning, är det inte praktiskt möjligt att upprätthålla en etableringsfrihet. För att radiofrekvensspektrum skall kunna utnyttjas på bästa sätt och för att Sverige skall kunna följa sina åtaganden enligt internationella överenskommelser om radiotrafik är det nödvändigt att ställa upp regler för frekvensfördelningen. Av denna anledning har det föreskrivits en möjlighet att i lag ge föreskrifter om tillstånd för sändningar av radioprogram och om villkor för sådana sändningar. Vid yttrandefrihetsgrundlagens tillkomst uttalade departementschefen att i ordet villkor inbegrips ett sådant system med avtal mellan staten och tillståndshavarna som då gällde (prop. 1990/91:64 s. 116). Vidare uttalades att i sådana fall då ett programföretag som sänder på annat sätt än genom tråd är bundet av avtal rörande programverksamheten bör avtalets villkor givetvis gälla även i den mån programutsändningen till någon del samtidigt sker genom trådsändning. Numera har konstruktionen med avtal mellan regeringen och programföretagen ersatts av ett system med

tillstånd som får förenas med vissa villkor vilka framgår av radio- och TV-lagen (se vidare nedan i avsnitt 2.3.2).

I fråga om sådana begränsningar i sändningsrätten som avses i 3 kap. 1 och 2 §§ YGL gäller enligt 3 § vad som föreskrivs om begränsningar av grundläggande fri- och rättigheter i 2 kap. 12 § andra – femte styckena och 13 § RF. Av dessa bestämmelser följer bl.a. att begränsning får göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle, att begränsningen aldrig får gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och ej heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar. Yttrandefriheten och informationsfriheten får enligt 2 kap. 13 § första stycket RF begränsas med hänsyn till bl.a. rikets säkerhet och förebyggandet och beivrandet av brott. I övrigt får sådana begränsningar ske endast om särskilt viktiga skäl föranleder det. Enligt tredje stycket samma lagrum anses meddelande av föreskrifter som utan avseende på yttrandes innehåll närmare reglerar visst sätt att sprida eller mottaga yttranden inte som en begränsning av yttrandefriheten och informationsfriheten.

Enligt 3 kap. 4 § YGL avgör den som sänder självständigt vad som skall förekomma i programmen. Föreskriften är i första hand ett skydd i förhållande till tillståndsgivaren (dvs. staten) men är också avsedd att lämna ett utrymme även för normgivning som ålägger den som sänder radioprogram att värna sitt oberoende gentemot andra, exempelvis annonsörer (prop. 1990/91:64 s. 117). Skyddet gäller den som ligger bakom programmet, dvs. den som är skyldig att utse utgivare (a. prop. s. 117).

I 3 kap. 5 § YGL finns en föreskrift om att frågor om rätt att sända radioprogram skall kunna prövas av domstol eller av en på visst sätt sammansatt nämnd. Prövningen av beslut av regeringen skall göras av domstol och behöver endast avse beslutets laglighet. Rätten till domstolsprövning gäller alla radio- och trådsändningar, även närradio och tillståndsfria trådsändningar till allmänheten (prop. 1990/91:64 s. 89 f.).

Av 3 kap. 6 § YGL följer ett bemyndigande att i lag meddela föreskrifter om skyldighet att bevara och tillhandahålla inspelningar av sända radioprogram för granskning och överlämna dem till arkiv.

2.3.2 Radio- och TV-lagen

Regler om tillstånd att sända ljudradio- eller TV-program finns i radio- och TV-lagen (1996:844). Där föreskrivs i 2 kap. 1 § att det krävs tillstånd att sända ljudradio- eller TV-program med hjälp av radiovågor på frekvens under 3 gigahertz. Som tidigare sagts är tillståndsplikten motiverad av den begränsade tillgången på frekvenser. Sändningar i tråd eller över satellit är däremot tillståndsfria.

Enligt lagrummets andra stycke krävs inte tillstånd för sändningar av sökbar text-TV som sker från radiosändare som används för andra sändningar med stöd av tillstånd enligt radio- och TV-lagen. Tillstånd krävs inte heller för sändningar som är särskilt anpassade för syn- eller hörselskadade och som äger rum under högst fyra timmar om dygnet från en sådan radiosändare. Bestämmelsen medger t.ex. att radiotidningar sänds utan tillstånd (prop. 1995/96:160 s. 158).

I bestämmelsens sista stycke framhålls att föreskrifter om tillstånd att inneha eller använda radiosändare finns i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation.

Enligt 2 kap. 2 § RTVL är det regeringen som meddelar tillstånd att sända TV-program. Därutöver har Radio- och TV-verket, enligt lagrummets fjärde stycke, en möjlighet att meddela tillstånd att sända TV-program under en begränsad tid om högst två veckor. Det kan vara fråga om sändningar från evenemang eller provsändningar. Verket har en möjlighet att ställa upp sådana villkor för sändningarna som anges i 3 kap. 1–3 §§ RTVL. Eftersom det normalt saknas anledning att tillämpa bestämmelserna i 6 och 7 kap. RTVL om sändningarnas innehåll och om reklam på dessa tillfälliga sändningar föreskrivs att verket får besluta om undantag från bestämmelserna i dessa båda kapitel (prop. 1995/96:160 s. 159).

Av 2 kap. 3 § RTVL framgår att den som bedriver en sändningsverksamhet för vilken det inte behövs tillstånd och den som för någon annans räkning bedriver sändningsverksamhet över satellit eller upplåter satellitkapacitet (satellitentreprenör) skall anmäla sig för registrering hos Radio- och TV-verket.

Lagens tredje kapitel innehåller bestämmelser om sändningar med tillstånd av regeringen. Det gäller därmed såväl tillstånd att sända TV som tillstånd att till hela landet eller utlandet sända ljudradioprogram, liksom för lokala digitala ljudradiosändningar. Före radio- och TV-lagens införande gällde ett system där endast vissa grundläggande krav för sändningsrätten föreskrevs i radiolagen.

Övriga krav och villkor för sändningsrätten framgick av ett avtal mellan regeringen och programföretaget. Vissa av de villkor som fick ställas upp i avtalet framgick av en bestämmelse i radiolagen. Eftersom denna avtalskonstruktion överensstämde dåligt med de konstitutionella reglerna förespråkade regeringen i stället den lösning som i dag finns i radio- och TV-lagen (se prop. 1995/96:160 s. 82 f.). Nu gäller att endast vissa skyldigheter som gäller för alla sändningar av en viss art framgår direkt av lagen, liksom bestämmelser om själva sändningsinnehållet och tillståndets innebörd och bestånd. Härtill hör bestämmelser om tillståndstidens längd, förutsättningar för förlängning av tillstånd, återkallelse av tillstånd samt straffbestämmelser. I övrigt sker regleringen av sändningarna genom villkor i tillstånden. Vilka villkor som får meddelas anges uttömmande i lagen.

I 3 kap. 1 § RTVL föreskrivs således att sändningstillstånd som meddelas av regeringen får förenas med villkor som innebär att sändningsrätten skall utövas opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet skall råda i ljudradion och televisionen. Kraven i 3 kap. 1 § RTVL har sitt ursprung i radiolagen (1966:755). De motiverades av att ett enda företag, Sveriges Radio, fick en ensamrätt att sända TV i marknätet. Med ett sådant system ansågs det nödvändigt att företaget skulle inta en oavhängig hållning till olika åsiktsyttringar och smakriktningar samt att allsidigt belysa de skiftande företeelserna i samhället (prop. 1966:149 s. 29). Än i dag är SVT, UR och TV4 ensamma om att sända TV i det analoga marknätet. Villkor om att sändningsrätten skall utövas opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet skall råda i televisionen finns därför med i deras respektive sändningstillstånd. Dessa villkor gäller även för företagens tillstånd att sända TV med digital teknik. Övriga programföretag under svensk jurisdiktion har endast ett villkor om att utöva sändningsrätten sakligt.

Enligt 3 kap. 1 § andra stycket RTVL får ett sändningstillstånd därutöver förenas med villkor som anges i 2–4 §§. Några andra villkor för rätten att sända får regeringen inte ställa. En annan sak är att regeringen kan ställa villkor för rätt till statsbidrag. Brott mot ett sådant villkor innebär dock inte annat än att regeringen kan låta bli att betala ut bidraget och företaget kan redan från början avböja utan att det påverkar dess rätt att sända (prop. 1995/96:160 s. 162).

I 3 kap. 2 § RTVL finns en katalog med villkor som kan uppställas i sändningstillstånd.

Enligt p. 1 får regeringen föreskriva att programföretaget skall sända program till hela landet eller till en viss del av landet, vilket ger stöd för regeringen att ställa krav på att sändningarna skall nå en viss andel av landets befolkning.

Med stöd av p. 2 kan regeringen ställa krav på att ett programföretag skall sända under en viss minsta tid. I tillstånden uttrycks detta vanligen som ett minsta antal timmar per vecka.

I p. 3 ges möjlighet att ställa krav på programföretaget att samtidigt sända ett visst minsta antal program i varje område. Av nuvarande 3 kap. 6 § framgår att en tillståndshavare har rätt att samtidigt sända det antal program i varje område under den del av dygnet som anges i tillståndet. I denna punkt anges i stället att regeringen kan ställa upp krav på att programföretaget skall sända ett visst antal samtidiga program. Sådana krav ställs för närvarande på SVT och SR.

Enligt p. 4 kan krav ställas på att programföretaget skall bereda utrymme för sändningar som är särskilt anpassade för syn- eller hörselskadade enligt 2 kap. 1 § andra stycket. Denna punkt syftar till att ge stöd för krav på att programföretaget distribuerar program det inte självt producerat, i första hand radiotidningar och motsvarande. Med hänsyn till innehållet i 3 kap. 4 § YGL om att den sändande självständigt avgör vad som skall förekomma i programmen måste villkoret emellertid uttryckas som en allmän skyldighet (prop. 1995/96:160 s. 163).

Krav på att utforma sändningar på ett sådant sätt att de blir tillgängliga för funktionshindrade kan uppställas med stöd av p. 5. Att regeringen kunde ställa ett villkor om att utforma sändningar på ett sådant sätt att de blir tillgängliga för funktionshindrade ansågs först följa av kravet om att sända ett mångsidigt programutbud. I samband med radio- och TV-lagens införande fann riksdagen lämpligt att ge klart uttryck för detta i lagen. Bemyndigandet ger enligt förarbetena regeringen rätt att ställa villkor om olika åtgärder för att personer med t.ex. syn- eller hörselnedsättning skall kunna ta del av programmen, exempelvis genom textning. Det är också möjligt att ange omfattningen av åtgärderna, t.ex. att en viss lägsta andel av programmen skall vara textade (prop. 1995/96:160 s. 163). Sådana villkor kan ställas upp även i tillstånd till andra programföretag än avgiftsfinansierade.

Punkten 6 ger stöd för att föreskriva att ett programföretag skall bereda utrymme för sändningar som sker med stöd av tillstånd av regeringen (prop. 1995/96:160 s. 164). Ett sådant villkor har tagits

in i SVT:s sändningstillstånd innebärande att SVT måste lämna utrymme för sändningar från UR.

Villkoret i p. 7 om skyldighet att använda en viss sändningsteknik infördes genom radio- och TV-lagen och ansågs nödvändigt för att staten skulle kunna ha något inflytande på introduktionen av ny teknik (prop. 1995/96:160 s. 164). Möjligheten att föreskriva att programföretag skall samverka med andra tillståndshavare i tekniska frågor kom till i samband med att de digitala sändningarna påbörjades. Kravet är föranlett bl.a. av att den digitala tekniken förutsätter att olika programföretags programbärande signaler förs samman till en gemensam signal (multiplexering) innan den sänds ut gemensamt (prop. 1997/98:184 s. 68). I nu gällande sändningstillstånd har villkoret formulerats som att vissa delar i det s.k. samverkansavtalet om multiplexering, åtkomstkontrollsystem m.m. och elektronisk programguide utgör villkor för tillståndet.

I p. 8 ges möjlighet att föreskriva att programföretaget skall använda viss radiosändare. Bestämmelsens föregångare fanns i radiolagen (1966:755) och hade till syfte att möjliggöra att danska sändningar, i avsikt att förbättra mottagningsförhållandena i Danmark, får sändas ut från svensk botten (prop. 1995/96:160 s. 164). En liknande möjlighet fanns i fråga om finska sändningar. I tillstånden för analoga sändningar har villkor meddelats med stöd av bemyndigandet i punkten innebärande att programföretagen är skyldiga att köpa utsändningstjänster för analoga marksändningar från Teracom AB. I nu gällande tillstånd för sändning av TV-program med digital teknik finns inte några krav på användning av vissa radiosändare.

Villkor får vidare ges att programföretaget skall ta hänsyn till ljudradions och televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen (p. 9). Vid införandet av bestämmelsen anförde departementschefen att med uttrycket "ljudradions och televisionens särskilda genomslagskraft" avses att medierna vänder sig till hemmen och till en stor allmän publik, där alla åldrar är företrädda, samt att programmen kan påverka lyssnare och tittare starkt. Han ansåg det därför naturligt att de ansvariga för sändningarna iakttar varsamhet med program som har sådan karaktär att man kan förstå att delar av publiken kommer att uppröras eller skrämmas (prop. 1990/91:149 s. 142). Bestämmelsen överlappas i viss mån av 6 kap. 2 § RTVL, men den sistnämnda tar huvudsakligen sikte på att skydda barn.

Villkor får enligt p. 10 meddelas att tillståndshavaren skall iaktta bestämmelsen i 6 kap. 3 § första stycket RTVL om beriktigande även i fråga om ljudradion. Som framgår av ordalydelsen gäller bestämmelsen endast ljudradion.

Möjligheten att föreskriva krav på att sända genmäle ansågs ursprungligen inrymt i radiolagens krav på opartiskhet och saklighet (prop. 1966:149 s. 39 f.). Numera finns ett bemyndigande i p. 11 att ställa upp villkor om skyldighet att sända genmälen. I prop. 1977/78:91 s. 144 förklarades att genmäle avser angrepp mot åsikter eller personer och anknyter till radiolagens krav på opartiskhet. Ett genmäle måste – i motsats till ett beriktigande – oftast utformas och framföras av den berörde själv (prop. 1995/96:160 s. 100). Av artikel 23 i TV-direktivet framgår att den vars legitima intressen, i synnerhet vederbörandes rykte och goda namn, har skadats av påståenden om felaktiga fakta i ett TV-program, har rätt till beriktigande eller motsvarande. I Sverige har statsmakterna ansett att en lagstadgad rätt till beriktigande är tillräcklig för uppfyllande av TV-direktivets krav (a. prop. s. 103). Rätten till genmäle kan således endast föreskrivas i tillståndsvillkor. I sammanhanget bör nämnas att det finns särskilda bestämmelser till skydd för den som blivit utsatt för förtal, förolämpning eller otillbörlig marknadsföring. Dessa gäller oberoende av om särskilda villkor tagits in i sändningstillståndet och oavsett om programföretaget har skyldighet att följa radio- och TV-lagens regler.

Av p. 12 följer att en skyldighet att i programverksamheten respektera den enskildes privatliv kan föreskrivas i tillståndsvillkor.

I p. 13 ges möjlighet att som villkor för tillstånd ställa upp ett krav att programföretaget skall sända ett mångsidigt programutbud. Bestämmelsen avser att hindra ett programföretag från att t.ex. ge programverksamheten en ensidig inriktning mot underhållningsprogram eller billiga inköpta program (prop. 1990/91:149 s. 140). Den kom till i samband med att den tredje marksända kanalen, dvs. TV4, startades. Dessförinnan hade motsvarande krav ställts på public service-företagen i avtal. Det generella målsättningsvillkoret ”sända ett mångsidigt programutbud” får med stöd av denna punkt förenas med tillhörande exemplifierade villkor om vad som skall gälla just för det aktuella företaget (1995/96:160 s. 85). Regeringen kan således ställa upp en rad krav på programutbudet såsom att sända viss minsta mängd nyheter, barnprogram, teater, att sända regionalt producerade program och program för språkliga och etniska minoriteter etc. Under denna punkt faller också krav på produktion utanför

programföretaget självt (a. prop. s. 164 f.). I tillstånden till SVT, UR och TV4 förekommer flera krav som är hänförliga till villkoret om ett mångsidigt programutbud. I förarbetena till radio- och TV-lagen påpekades att en viss restriktivitet bör iakttas vid utformningen av specificerade villkor mot bakgrund av bestämmelsen i 3 kap. 4 § YGL om det redaktionella oberoendet. Samtidigt framhölls att specificerade bestämmelser har de fördelarna att programföretaget får en bättre uppfattning om vad det har att rätta sig efter och att de övervakande myndigheternas kontroll av att villkoret följs underlättas (a. prop. s. 85).

Punkten 14, om villkor att regionalt sända och producera program, infördes främst med avseende på TV4:s verksamhet. Att regionalt sända program innebär att programmen skall nå befolkningen i en viss region. Det kan även innefatta en skyldighet att låta utsändningen av programmen ske från regionen. Med att regionalt producera program menas att programmen i huvudsak har framställts i en region (prop. 1996/97:101 s. 20).

Villkor får vidare föreskrivas om att kostnadsfritt sända meddelanden som är av vikt för allmänheten om en myndighet begär det (p. 15). SVT har med stöd av denna punkt meddelats ett villkor att kostnadsfritt sända meddelanden av detta slag om en myndighet begär det. TV4 har i sitt tillstånd ålagts att i nödsituationer kostnadsfritt sända sådana meddelanden. I sändningstillståndet för NonStop Television 2.0 AB:s tillstånd att sända programtjänsten NonStop Film finns ett villkor om att bolaget kostnadsfritt skall sända varningsmeddelanden som är av vikt för allmänheten och som skall skydda människor, egendom eller miljö om en myndighet begär det. Här kan nämnas att utredningen enligt Dir. 2000:43 har i uppdrag att överväga om det mot bakgrund av Sveriges medlemskap i EU bör göras någon ändring av bestämmelserna om vilka skyldigheter att sända myndighetsmeddelanden som kan åläggas programföretagen.

Av p. 16 framgår att det får föreskrivas en skyldighet att till Granskningsnämnden för radio och TV lämna uppgifter som är nödvändiga för nämndens bedömning om sända program stämmer överens med de villkor som har meddelats enligt denna lag. Bestämmelsen är motiverad av att Granskningsnämnden kan ha behov av annat än inspelningsmaterial, t.ex. programtablåer och sponsorsavtal, för att kunna utöva tillsyn över efterlevnaden av tillståndsvillkoren.

Ett villkor meddelat med stöd av p. 17, att utforma sändningarna på ett sådant sätt att de inte endast kan tas emot av en begränsad del av allmänheten i sändningsområdet, innebär att det är förbjudet för programföretaget att kryptera sändningarna. Bestämmelsen infördes för första gången med radio- och TV-lagen och motiverades med att en sändning av ett public service-bolag inte bör krypteras i avsikt att programföretaget skall kunna ta betalt av publiken, vilket hänger samman med den begränsade tillgången på frekvensutrymme. Vill programföretaget ta betalt av lyssnare eller tittare får det använda sig av tillståndsfria sändningsformer, dvs. satellit- och trådsändningar (prop. 1995/96:160 s. 165). Krypteringsförbudet omfattar inte kryptering som sker för att t.ex. av upphovsrättsliga skäl begränsa möjligheterna att ta emot sändningarna utanför Sverige (a. prop. s. 85).

Slutligen finns i p. 18 en möjlighet att i villkor kräva att ett programföretag skall utarbeta en beredskapsplan för verksamheten under höjd beredskap och vid svåra påfrestningar på samhället i fred samt lämna planen till regeringen och till den myndighet som regeringen bestämmer. Fram till utgången av år 1996 ställdes beredskapskrav på SVT, SR och UR i avtal mellan staten och programföretagen. Med hänsyn till att konstruktionen med avtal mellan regeringen och programföretagen övergivits i radio- och TV-lagen behövdes i stället en laglig möjlighet att ställa motsvarande krav i form av tillståndsvillkor. Villkor om beredskapsplan för verksamheten finns i sändningstillstånden för SVT och UR. Det finns dock inget hinder mot att ställa motsvarande krav på andra programföretag än public service-bolagen (prop. 1996/97:158 s. 39 f.).

I 3 kap. 3 § första stycket RTVL uttalas att villkor för sändningstillstånd också får avse förbud mot att sända reklam eller andra annonser och även andra sponsrade program än sådana som anges i vissa bestämmelser i lagen. Dessa förbud kan i princip uteslutande användas i tillstånden till public service-bolagen. Det villkor som anges i andra stycket om förbud mot att diskriminera annonsörer används däremot i tillståndet till såväl reklamfinansierad fri-TV under svensk jurisdiktion, dvs. TV4, som betal-TV-företag som är etablerade i Sverige.

Bestämmelsen i 3 kap. 4 § RTVL möjliggör att ett villkor i sändningstillstånd får innebära att ägarförhållandena och inflytandet i ett företag som erhåller tillståndet inte får förändras mer än i begränsad omfattning. Den infördes vid radio- och TV-lagens tillkomst. Ett motsvarande krav hade dock ansetts möjligt att ställa

redan tidigare, i avtalet med den tredje marksända TV-kanalen, dvs. TV4 AB. Vid valet av det programföretag som skulle få programkoncessionen eftersträvade statsmakterna att det skulle vara ett företag med en bred krets av ägare, gärna med ägare från olika sektorer av det svenska samhället. Ett ytterligare mål var att sammansättningen skulle bli sådan att maktkoncentrationen inom de svenska massmedierna inte förstärktes (prop. 1990/91:149 s. 15 f.) I syfte att säkerställa dessa mål togs i avtalet mellan staten och TV4 AB in en möjlighet för staten att säga upp detsamma om det under avtalstiden skedde mer betydelsefulla förändringar i företagets ägarkrets. I specialmotiveringen till 3 kap. 4 § RTVL anförde regeringen att ett villkor av detta slag otvivelaktigt är en yttrandefrihetsinskränkning, men att statsmakterna har ansett att ett sådant villkor bör få uppställas. Den nya bestämmelsen gav stöd åt de villkor om ägande som redan fanns i avtalet med TV4 AB. Eftersom aktier kan säljas fritt vore det helt meningslöst att ställa upp villkor om ägande om villkoret inte också gällde under tillståndstiden (prop. 1995/96:160 s. 166).

Enligt 3 kap. 6 § RTVL innebär ett tillstånd som meddelats av regeringen rätt att samtidigt sända det antal program i varje område under den del av dygnet som anges i tillståndet.

I 3 kap. 7 § RTVL anges att ett tillstånd som meddelats av regeringen gäller för viss tid. Någon viss tid har dock inte angetts i lagen. När det gäller tillstånd som har meddelats för en tid av minst fyra år förlängs detta på oförändrade villkor med ytterligare fyra år, om tillståndshavaren önskar det och regeringen inte senast två år före tillståndstidens utgång meddelat att tillståndet inte kommer att förlängas eller att regeringen önskar förändra villkoren.

Att den sökande ges tillfälle att ta del av och yttra sig över de villkor som regeringen avser att förena med tillståndet innan regeringen meddelar beslut om sådant tillstånd framgår av 3 kap. 8 § RTVL. Där klargörs vidare att ett beslut om sändningstillstånd endast får innehålla villkor som den sökande har godtagit.

2.3.3 Förordningen om marksänd digital TV

Förordningen (1997:894) om marksänd digital TV trädde i kraft den 15 december 1997. Föreskrifterna i förordningen skall tillämpas vid annonsering om möjligheter att få tillstånd för digitala TV-sändningar och handläggning av ansökningar om tillstånd (1 §). 2 §

innehåller vissa definitioner. Regeringen beslutar enligt 3 § vilka områden och vilket sändningsutrymme som får upplåtas för digitala TV-sändningar. Sedan regeringen fattat ett sådant beslut skall Radio- och TV-verket enligt 4 § genom annonser i dagspressen och på annat lämpligt sätt informera allmänheten om beslutet och möjligheten att få tillstånd enligt 2 kap. 2 § första stycket RTVL för digitala TV-sändningar. 5 och 6 §§ innehåller närmare anvisningar för bl.a. ansökans innehåll. Enligt 6 § första stycket skall exempelvis den sökande i ansökan uppge det eller de områden ansökan avser samt den eller de delar av dygnet under vilka sändningarna skall äga rum.

I 7 § anges att det av ansökan särskilt skall framgå om den sökande kan godta att sändningstillståndet förenas med villkor som får ställas enligt 3 kap. 1, 2 och 4 §§ RTVL och som avser skyldighet att

1. sända TV-program med digital teknik,
2. sända över det eller de områden som regeringen har bestämt,
3. sända TV-program under i genomsnitt minst 50 timmar per vecka under ett kalenderår eller, om tillståndet endast avser del av dygnet, under en proportionellt kortare tid,
4. utöva sändningsrätten sakligt,
5. ta hänsyn till televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen,
6. i programverksamheten respektera den enskildes privatliv,
7. sända ett mångsidigt programutbud,
8. kostnadsfritt sända meddelanden som är av vikt för allmänheten om en myndighet begär det,
9. till Granskningsnämnden för radio och TV lämna uppgifter som är nödvändiga för nämndens bedömning om sända program stämmer överens med de krav som gäller för programverksamheten, och
10. iaktta att ägarförhållandena och inflytandet i företaget inte får förändras mer än i begränsad omfattning.

I lagrummets andra stycke sägs att avseende sådana uppgifter som avses i 7 skall sökanden bifoga en programförklaring enligt de anvisningar som framgår av ansökningsblanketten.

Av ansökan skall vidare, enligt lagrummets tredje stycke, framgå om den sökande önskar förena sändningstillståndet med villkor

enligt 3 kap. 2 § p. 14 RTVL, som avser skyldighet att regionalt sända och producera program.

Radio- och TV-verket skall enligt 9 § överlämna ansökningarna jämte ett motiverat förslag till fördelning av tillstånden till regeringen för prövning. Av förslaget skall framgå om

1. den sökande har tekniska och finansiella förutsättningar att bedriva sändningar enligt 6 § andra stycket,
2. den sökande kan delta i samverkan om multiplexering, åtkomstkontroll och elektroniska programguider enligt 6 § tredje stycket,
3. de villkor som anges i 7 § första stycket kan komma att godtas av sökanden,
4. den sökande önskar förena sändningstillståndet med det villkor som anges i 7 § tredje stycket,
5. programföretag som redan sänder med tillstånd av regeringen enligt 2 kap. 2 § första stycket RTVL kan ges tillfälle att medverka,
6. flera av varandra oberoende företag kan delta,
7. fler än ett företag kan sända program till visst område, samt om
8. fler än ett företag kan disponera en multiplex.

I 9 § andra stycket föreskrivs vidare att det av förslaget skall framgå i vilken utsträckning programutbudet som helhet kan tilltala olika intressen och smakriktningar samt i vilken utsträckning lokala och regionala TV-program kan ges företräde, liksom TV-program som är förankrade i den svenska kulturkretsen.

2.3.4 TV-standarder

Allmänt

Med TV-standarder avses de tekniska specifikationer som anger hur de informationsbärande elektriska signalerna skall utformas i sändarled och i mottagningsutrustning. Används olika sinsemellan slutna system för digitala TV-sändningar finns det risk för att konsumenternas valfrihet begränsas och konkurrensen på marknaden hämmas. Genom standardisering inom systemen för digitala TV-sändningar säkras valfriheten samt gynnas konkurrensen mellan operatörer och innehavare av immaterialrätter. Dessutom skapas förutsättningar för lägre priser på mottagningsutrustning, eftersom

större serietillverkning möjliggörs. Konsumenternas intresse av valfrihet och lägre priser och mottagartillverkarnas intresse av stora produktionsserier kan i vissa fall komma i konflikt med marknadsaktörers intresse av att knyta kunder till sig under långa perioder i egna slutna system. För att lösa olika standardiseringsfrågor inom området för digitala TV-sändningar finns det dels särskild reglering på området, dels ett samarbete mellan inblandade aktörer i syfte att träffa frivilliga överenskommelser.

EG-rättslig reglering

Frågor som rör TV-standarder bevakas inom EU. I syfte att främja utvecklingen av digital-TV antogs rådets direktiv 95/47/EG av den 24 oktober 1995 om tillämpning av standarder för sändning av televisionssignaler¹ (TV-standardsdirektivet). Detta direktiv har upphört i och med ikraftträdandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/19/EG av den 7 mars 2002 om tillträde till och samtrafik mellan elektroniska kommunikationsnät och tillhörande faciliteter (tillträdesdirektiv)², 2002/21/EG av den 7 mars 2002 om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (ramdirektiv)³ och 2002/22/EG av den 7 mars 2002 om samhällsomfattande tjänster och användares rättigheter avseende elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster (direktiv om samhällsomfattande tjänster)⁴.

I det nya regelverket regleras bl.a. TV-standarder. Flertalet av bestämmelserna i TV-standardsdirektivet har förts över till det nya regelverket. I fråga om TV-standarder finns bestämmelser om t.ex. driftskompatibiliteten hos digitala televisionsutrustning för konsumenter (artikel 24 i direktivet om samhällsomfattande tjänster), tillämpningsprogram (artikel 18 i ramdirektivet och artikel 5.1 i tillträdesdirektivet), att digitala TV-tjänster som sänds i bredbandsformat även skall vidarebefordras i bredbandsformat (artikel 4.2 i tillträdesdirektivet) och vissa villkor för system för villkorad tillgång (artikel 6 i tillträdesdirektivet).

Med tillämpningsprogram (API) avses den mjukvara som finns i mottagningsutrustning och som gör att bl.a. interaktiva tjänster fungerar. Villkorad tillgång (CA) innebär att ett program eller en

¹ EGT L 281, 23.11.1995, s. 51 (Celex 31995L0047)

² EGT L 108, 24.4.2002, s. 7 (Celex.32002L0019)

³ EGT L 108, 24.4.2002, s. 33 (Celex 32002L0021)

⁴ EGT L 108, 24.4.2002, s. 51 (Celex 32002L0022)

tjänst krypteras så att leverantören kan kontrollera tillgången till programmet eller tjänsten.

Genom artikel 17 i ramdirektivet föreskrivs en ny standardiseringsprocedur. Kommissionen skall därvid upprätta en förteckning över standarder och/eller specifikationer som skall fungera som ett stöd för främjandet av ett harmoniserat tillhandahållande av elektroniska kommunikationsnät, elektroniska kommunikationstjänster och tillhörande faciliteter och tjänster. Förteckningen skall offentliggöras. Medlemsstaterna skall enligt samma artikel främja användningen av sådana standarder och/eller specifikationer som kommissionen förtecknat och offentliggjort. För det fall en sådan förteckning inte offentliggjorts skall medlemsstaterna främja användningen av sådana standarder och/eller specifikationer som antagits av europeiska standardiseringsorgan. Tillämpas de standarder och/eller specifikationer som kommissionen förtecknat och offentliggjort inte på ett tillfredsställande sätt får kommissionen föreskriva att de skall vara obligatoriska i medlemsländerna.

Nationell reglering

I Sverige regleras standardfrågor genom lagen (1998:31) om standarder för sändning av radio- och TV-signaler, förordningen (1998:32) om standarder för sändning av radio- och TV-signaler och Radio- och TV-verkets föreskrifter på området (se RTVFS 1998:1–3). Verkets rätt att meddela föreskrifter om standarder gäller standarder för sändningssystem, viss utrustning för TV-mottagare samt utrustning för och teknisk funktionsförmåga hos system för villkorad tillgång till digitala TV-tjänster. Genom regleringen har det EG-rättsliga regelverket på området genomförts.

TV-standarder kan även regleras genom villkor för sändningstillstånd meddelade enligt 3 kap. 2 § 7 RTVL. Genom den bestämmelsen får ett villkor meddelas som avser, förutom att använda viss sändningsteknik, skyldighet att samverka med andra tillståndshavare i tekniska frågor. Härigenom kan valet av oreglerade standarder samordnas mellan tillståndshavare på frivillig väg. Sådana villkor har meddelats tillståndshavarna i det digitala marknätet. TV-standarder som på detta sätt samordnas i det digitala marknätet är system för villkorad tillgång (CA) och tillämpningsprogram (API).

Radio- och TV-verket har tillsynsansvar på området för TV-standarder. På uppdrag av regeringen har verket att följa utvecklingen

och uppmuntra den frivilliga branschpassningen för användningen av en gemensam standard för tillämpningsprogram (regeringsbeslut 2003-09-04 nr 4).

Standardiserings- och branschorgan

I det standardiseringsarbete som sker på såväl internationell som nationell nivå har olika standardiserings- och branschorgan en viktig roll.

Europeiska standardiseringskommittén (CEN), Europeiska kommittén för standardisering inom elområdet (Cenelec) och Europeiska institutet för elstandarder (ETSI) är erkända europeiska standardiseringsorgan. Enligt artikel 17 i ramdirektivet har kommissionen rätt att begära att standarder skall utarbetas av dessa standardiseringsorgan. Kommissionen ersätter standardiseringsorganen för deras arbete med dessa s.k. mandaterade standarder.

Det viktigaste branschorganet för digital-TV-teknik är Digital Video Broadcasting (DVB). I organet samarbetar ett stort antal organisationer och företag från både europeiska och utomeuropeiska länder. Organet arbetar med att ta fram standarder för att underlätta övergången från analog till digital distribution av TV via mark, kabel och satellit. Bland annat standardiseringsorganen ETSI och Cenelec har antagit standardförslag som DVB har utarbetat.

DVB har utarbetat en standard för digitala marksändningar, DVB-T. Standarden, som har godkänts av ETSI, skall enligt Radio- och TV-verkets författning RTVFS 1998:1 tillämpas vid utsändning av digitala TV-signaler i marknätet. Motsvarande standarder har utarbetats för digitala satellitsändningar (DVB-S) och digitala kabel-TV-sändningar (DVB-C). DVB har också utarbetat ett öppet gränssnitt för tillämpningsprogram (API), kallat DVB-MHP (Multimedia Home Platform). DVB-MHP har fastställts av ETSI.

NORDIG är ett nordiskt samarbetsprojekt i vilket olika aktörer inom den svenska/nordiska marknaden ingår. NORDIG arbetar för att ena medlemmarna om den teknik som mottagningsutrustning för digital-TV skall innehålla. Arbetet sker med utgångspunkt i de standarder som DVB utarbetat. 1998 tog NORDIG fram en första kravspecifikation för digital-TV-boxar. Det långsiktiga målet är en kravspecifikation för en box som kan ta emot digital-TV-sändningar oavsett distributionsform. Den 16 oktober 2002 antogs

en plan inom NORDIG för övergången till DVB-MHP som gemensamt öppet gränssnitt för tillämpningsprogram.

2.4 Digital-TV-kommitténs förslag

Digital TV-kommittén hade till uppgift att följa och utvärdera de markbundna digitala TV-sändningarna under den första etappen. Kommittén medverkade även vid urvalet av programföretag som skulle erhålla sändningstillstånd, samt lämnade fortlöpande till regeringen förslag till förändringar av de regler som gäller för verksamheten. Kommittén överlämnade i november 2001 sitt slutbetänkande *Digital TV – modernisering av marknätet* (SOU 2001:90) till kulturministern.

Digital-TV-kommitténs förslag innebar bl.a. att de digitala sändningarna av public service-programmen skulle byggas ut till full befolkningstäckning, dvs. 99,8 procent av den fast bosatta befolkningen. Vidare föreslog kommittén att det övriga sändningsutrymmet med ett utbud av kommersiella program byggs ut så långt som möjligt, vilket bedömdes vara viktigt för att få största möjliga mångfald av program och tjänster till största möjliga del av befolkningen. Kommittén bedömde att de analoga marksändningarna skulle kunna avvecklas år 2007 och föreslog att en beredning skulle få i uppdrag att utarbeta riktlinjer för en koncentrerad informationsinsats samt överväga andra åtgärder som kan främja och stimulera övergången till digital teknik.

Kommittén ansåg att en högre grad av flexibilitet skulle kunna uppnås med en modell för tillståndsgivning där en extern aktör tillåts förfoga över en del av den totala överföringskapaciteten. Den externa aktörens utbud bör i princip uppfylla samma riktlinjer och villkor som i dag gäller för urval och tillståndsgivning. De programföretag som föreslås ingå bör godkännas och få sändningstillstånd av en myndighet. Vissa av de programföretag som redan har tillstånd att sända i det digitala marknätet bör efter tillståndens slut erbjudas att ingå i den externa aktörens utbud.

Public service, de regionala programföretagen och programföretag med tillstånd att sända i det analoga nätet borde enligt kommitténs uppfattning även i fortsättningen tilldelas egna tillstånd. Även i ett sådant system kan enligt kommittén krav ställas som att sändningarna som helhet skall tilltala olika intressen och smakriktningar, att

lokala och regionala program ges företräde samt att flera av varandra oberoende programföretag deltar i sändningarna.

Digital-TV-kommittén ansåg vidare att tillståndsgivningen i framtiden bör delegeras till en myndighet. I valet av myndighet borde hänsyn tas till konvergensen mellan IT-, telekommunikations- och mediesektorerna. Myndigheten borde kunna ge tillstånd både till enskilda programföretag och till operatörer som själva sätter ihop ett programutbud.

I fråga om tillståndsperiodernas längd föreslog kommittén att de borde vara tio år med möjlighet till översyn vid något tillfälle under tillståndsperioden. Syftet med en sådan översyn skulle vara att kunna dela ut fler sändningstillstånd om utrymmet i de digitala frekvenskanalerna så medger. Om något programföretag skulle förverka rätten till sitt sändningstillstånd bör systemet vara så utformat att det medger att nya programföretag snabbt kan överta aktuellt tillstånd.

Kommittén föreslog vidare att sändningarna av public serviceföretagens program skall vara okrypterade och kostnadsfria utöver TV-avgiften och att det är önskvärt med en ökad tillgänglighet till nordiska public service-program.

Slutligen föreslog Digital-TV-kommittén att regeringen vid omförhandlingen av TV-direktivet verkar för att sändarlandsprincipen ses över. De programföretag som i huvudsak riktar sina TV-sändningar till ett annat land borde enligt kommitténs uppfattning omfattas av mottagarlandets regelverk.

2.5 Propositionen *Digitala TV-sändningar* och riksdagens behandling av denna

2.5.1 Propositionens innehåll

Regeringen överlämnade den 13 mars 2003 propositionen *Digitala TV-sändningar* (prop. 2002/03:72) till riksdagen. I propositionen föreslog regeringen att de digitala marksändningarna byggs ut och att de analoga TV-sändningarna upphör efter en övergångsperiod.

Regeringen föreslog att detta skulle ske genom att minst två digitala sändarnät byggs ut så att de får samma räckvidd som de nuvarande 54 huvudsändarna. Dessa nät skall också omfatta mindre sändare så att sändningarna kan tas emot med utomhusantenn i alla tätorter samt i övriga områden med permanentbebyggelse där

topografiska förhållanden hindrar satellitmottagning. Detta innebär närmare bestämt att mellan 98 och 99 procent av den fast bosatta befolkningen kommer att kunna ta emot digitala TV-sändningar från marksändare.

De sändarnät som har den största räckvidden skall i första hand användas av SVT, UR och för andra sändningar som sker med stöd av sändningstillstånd med villkor om opartiskhet, saklighet och ett mångsidigt programutbud.

Regeringen föreslog vidare att sändningar som skall kunna tas emot utan villkor om särskild betalning skall sändas okrypterat i det digitala marknätet. Teknik för åtkomstkontroll och tillämpningsprogram skall vara gemensam i de digitala marksändningarna.

Enligt propositionen skall vid tillståndsgivningen eftersträvas att programutbudet som helhet präglas av mångfald och att flera av varandra oberoende programföretag medverkar. Regeringen framhöll vidare att det är viktigt att önskemål om regionala sändningar tillgodoses. I detta sammanhang anförde regeringen att genom de digitala marksändningarna ett större antal programtjänster kommer att kunna distribueras än som har varit möjligt med analoga marksändningar. Det skapar möjlighet till ökad konkurrens på reklam-TV-marknaden genom att flera programföretag med inriktning på en svensk publik kan nå den stora allmänheten. Om programföretagen arbetar under olika förutsättningar genom att några t.ex. kan sända alkoholreklam eller reklam som är riktad till barn medan andra i enlighet med den svenska lagstiftningen inte har sådana möjligheter kommer emellertid konkurrensen att ske enligt villkor som gynnar de förstnämnda företagen på bekostnad av de sistnämnda. Regeringen förklarade sig ha för avsikt att vid tillståndsgivningen ta hänsyn till att konkurrensen bör ske på lika villkor.

Regeringen fann det lämpligast med en etappvis nedläggning av de analoga TV-sändningarna fram till ett totalt upphörande senast den 1 oktober 2007. För att förbereda skiftet från analoga till digitala marksändningar och samordna den informationsverksamhet som behövs föreslog regeringen att det skall tillsättas en särskild kommission. Kommissionens uppgifter skall bl.a. vara att utarbeta en plan för när de analoga sändningarna skall stängas av i olika geografiska områden samt planera och samordna information till allmänheten om att omläggningen skall äga rum.

2.5.2 Riksdagens ställningstaganden

Riksdagen biföll regeringens förslag om att den marksända televisionen skall övergå till digital teknik och de analoga sändningarna avvecklas. Enligt konstitutionsutskottet talade demokratiska och kultur- och mediepolitiska skäl för en fortsatt utbyggnad med släckning av de analoga sändningarna som följd (bet. 2002/03:KU33 s. 15).

I fråga om utbyggnaden av de digitala sändarnäten uttalade konstitutionsutskottet att det är av stor vikt att övergången från analog till digital sändningsteknik sker efter noggranna överväganden och där konsekvenser för TV-konsumenterna, programföretag och andra aktörer är väl genomlysta. Utskottet ansåg därför att det vore önskvärt att ett ytterligare försök gjordes från regeringens sida att presentera en så säker kostnadsbild som möjligt innan riksdagen tar ställning till vilken täckningsgrad en utbyggnad av de digitala sändarnäten skall ha. Enligt utskottets mening vore det också önskvärt att olika utbyggnadsalternativs betydelse för finansieringsfrågan belyses innan riksdagen tar slutlig ställning till utbyggnadens utformning. Härvid pekade utskottet särskilt på TV4 AB:s speciella situation och hur frågan om koncessionsavgift skall lösas. Vidare efterfrågade utskottet en tidsplan för utbyggnadens olika steg innehållande även uppgifter om vilka områden som kommer att omfattas av en föreslagna utbyggnad och hur många TV-hushåll som kommer att ha tillgång till det digitala marknätet och vilka TV-hushåll som därmed i stället hänvisas till satellitsändningar. Konstitutionsutskottet ansåg sammanfattningsvis att regeringen borde återkomma med närmare förslag om utbyggnadens utformning innan riksdagen slutligt tar ställning till frågan om utbyggnaden av de digitala sändarnäten. Riksdagen avslog således hela regeringens förslag om utbyggnad av de digitala sändarnäten.

När det gällde regeringens förslag såvitt avsåg tillgängligheten till de digitala TV-sändningarna framhöll konstitutionsutskottet att dessa bör bli så lättillgängliga för TV-konsumenterna som möjligt. Utskottet pekade dock på att mervärdet i de digitala sändningarna måste vara så konstruerat att det ger bärkraft åt utbyggnaden. Problem som kan vara förenade med krav på okrypterade sändningar borde enligt utskottets mening belysas ytterligare i detta sammanhang. Innan riksdagen tar slutlig ställning till hur tillgängligheten till de digitala sändningarna kan förbättras och i vilka avseenden detta bör ske ansåg utskottet därför att mer utförliga överväganden såväl ur ett marknadsperspektiv som från konsumentens synpunkt behöver

göras och redovisas från regeringens sida, bl.a. när det gäller frågan om kryptering. Utskottet vill framhålla att de konsumenter som t.ex. bara vill se på public service-kanalerna inte skall behöva teckna abonnemang och betala för programkort (a. bet. s. 25). Riksdagen avlog mot den angivna bakgrunden regeringens förslag i denna del och begärde att regeringen skulle återkomma till riksdagen med förslag.

Riksdagen avlog även vad regeringen föreslagit om riktlinjer för tillståndsgivningen och bad regeringen återkomma till riksdagen med förslag. I denna del uttalade konstitutionsutskottet bland annat att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som ger en god överblick och utgör ett erforderligt underlag för att på nytt bedöma frågan om utbyggnaden av det digitala marknätet och därmed sammanhängande frågor. Enligt utskottets mening vore det önskvärt att frågan om ett särskilt operatörsföretag kunde behandlas i ett sådant sammanhang.

Riksdagen godkände regeringens förslag om att en tidpunkt för övergång till digital sändningsteknik borde fastställas, utom såtillvida att tidpunkten flyttades fram till den 1 februari 2008. Konstitutionsutskottet tillstyrkte regeringens förslag i övrigt i denna del, dvs. vad gällde att de analoga TV-sändningarna läggs ned etappvis och att nedläggningen inleds tidigast när en anpassning har skett av lagstiftningen om skyldighet att vidaresända vissa TV-program i kabelnät (a. bet. s. 31).

Beträffande regeringens bedömning av i vilken form skiftet från analoga till digitala marksändningar bör beredas hade riksdagen ingen erinran. I de delar regeringen skall återkomma till riksdagen med mer utförliga förslag saknas dock förutsättningar för en kommission att inleda sitt arbete till dess att riksdagen på nytt har tagit ställning till aktuella frågor (a. bet. s. 33).

3 Aktörerna i det digitala marknätet och deras villkor

3.1 Programföretagen

3.1.1 Programföretag med tillstånd att sända marksänd digital-TV

Marksändningar med digital teknik påbörjades under 1999. Regeringen har vid olika tillfällen beslutat om sändningstillstånd med digital sändningsteknik. Första gången sådana tillstånd meddelades var den 25 juli 1998, då elva programföretag fick sändningstillstånd. Dessa var SVT, UR, TV4 AB, TV3 AB, Kanal 5 AB, Canal + Television AB, Kunskaps-TV i Sverige AB, Televisionsaktiebolaget TV8, Cell Internet Commerce Development AB (namnändrat till eTV Holding AB), TV-Linköping Länkomedia AB (namnändrat till Länkomedia AB) och Landskrona Vision AB (namnändrat till Skånekanalen AB). Den 20 januari 2000 meddelades tillstånd till Modern Times Group MTG AB, DTU Television AB samt Stockholm 1 Lokaltelevision i Stockholm AB. Den 8, 15 respektive 22 november 2001 meddelades tillstånd till Eurosport Sales Organisation (namnändrat till Eurosport Société Anonyme), MTV Europe och Discovery Communications Europe. NonStop Television AB meddelades tillstånd den 12 september 2002.

Sändningstillstånden för Stockholm 1 Lokaltelevision i Stockholm AB, TV3 AB, Televisionsaktiebolaget TV8, Modern Times Group MTG AB, Kunskaps-TV i Sverige AB och eTV Holding har därefter av olika anledningar återkallats eller upphört att gälla.

Till en början innebar tillstånden endast rätt att sända över fem områden med sammanlagt ca 50 procent av Sveriges befolkning. Regeringen har därefter, sedan riksdagen beslutat att digital marksänd TV får byggas ut till att omfatta hela landet, ändrat tillstånden så att sändningsrätten omfattar hela landet. Vissa tillstånd innebär dock endast rätt att sända till en viss del av landet. För närvarande

bedrivs sändningar i fem multiplexer, varav fyra når ca 90 procent av landets befolkning.

Tillstånden har därefter förlängts vid olika tillfällen och i ett beslut den 18 december 2003 (nr 16) ändrade regeringen sina tidigare meddelade beslut om komplettering av sändningstillstånden för SVT, UR och TV4 AB samt de tillstånd att sända television med digital sändningsteknik som meddelats Kanal 5 AB, Canal + Television AB, Länkomedia AB, Skånekanalen AB, DTU Television AB, Eurosport SA, MTV Europe, Discovery Communications Europe samt Nonstop Television AB. Vissa av sändningstillstånden formulerades härigenom om bl.a. vad avsåg rätt till överföringskapacitet samt villkor om sändningarnas räckvidd. Samtliga dessa tillstånd förlängdes till utgången av 2005.

På uppdrag av regeringen annonserade Radio- och TV-verket under sommaren 2003 om möjlighet att få tillstånd för digitala TV-sändningar, bl.a. i en femte multiplex med 50 procents befolknings-täckning. Den 29 januari 2004 (nr 6) meddelade regeringen tillstånd att sända television med digital sändningsteknik till BBC World Limited (BBC World), Discovery Communications Europe (Discovery Travel & Adventure), The Walt Disney Company Limited (The Disney Channel Scandinavia), NonStop Television 2.0 AB (NonStop Film) samt Viasat Broadcasting UK Limited (TV3, TV8 och ZTV). Tillståndet till NonStop Television 2.0 AB gäller till utgången av september 2004. Under förutsättning att bolaget bedriver sändningar i enlighet med tillståndet vid utgången av september 2004 avser regeringen att förlänga tillståndets giltighetstid till utgången av 2005. De övriga tillstånden gäller till utgången av april 2004. Förutsatt att bolagen bedriver sändningar i enlighet med tillstånden vid denna tidpunkt har regeringen förklarat sig ha för avsikt att förlänga dessa till utgången av 2005. Tillståndet till Viasat Broadcasting UK Ltd kommer dock att förlängas endast till utgången av januari 2005.

I det sistnämnda regeringsbeslutet av den 29 januari 2004 har regeringen vidare uttalat att den avser att senare fatta beslut om fler sändningstillstånd.

Enligt de tillstånd som nu gäller skall SVT:s och UR:s program liksom TV4 AB:s huvudkanal "TV4" sändas okrypterat. Övriga företag har rätt att sända okrypterat. Av dessa har Viasat Broadcasting UK Ltd aviserat att TV3, TV8 och ZTV kommer att sändas okrypterat.

3.1.2 Tillståndens innehåll

Villkor som finns i samtliga tillstånd att sända med digital teknik

I samtliga tillstånd att sända med digital sändningsteknik ställs krav på att programföretagen skall samverka med varandra om multiplexering, system för villkorad tillgång (CA) m.m. samt elektronisk programguide (EPG). Samverkan skall ske på sätt som beskrivs i det avtal som ursprungligen ingicks mellan Senda i Sverige AB, Teracom AB och ett antal programföretag som senare erhållit digitala sändningstillstånd (samverkansavtalet). Det ställs också krav på att kvaliteten på sändningarna skall vara hög och att de skall ske med så god säkerhet att eventuella sändningsavbrott blir så korta som möjligt.

Som villkor för sändningsrätten har vidare i samtliga tillstånd angetts att den plan för övergång till en gemensam digital plattform som har fastställts av NORDIG den 16 oktober 2002, vilken fogats som bilaga till beslutet, skall beaktas.

SVT:s sändningstillstånd

SVT, UR och TV4 AB är de enda programföretagen som har rätt att sända marksänd television med analog sändningsteknik. Det nu gällande analoga sändningstillståndet för SVT meddelades den 20 december 2001 (nr 27) Regeringen har i beslut den 4 december 2003 (nr 8) meddelat att tillståndet upphör att gälla per den 31 december 2005.

SVT har enligt tillståndet rätt att under hela dygnet samtidigt sända två program, vilket innefattar en rätt att dela upp sändningen i regionala sändningar. Genom en komplettering till detta sändningstillstånd (regeringsbeslut 2001-12-20 nr 30), vilket därefter i olika omgångar (senast genom beslut 2003-12-18 nr 16) förlängts till att gälla till utgången av 2005, har SVT getts rätt att sända television med digital sändningsteknik i marknätet. Tillståndet innebär bl.a. att SVT har rätt att med digital sändningsteknik sända TV-program till hela landet, att tillsammans med UR sända TV-program under hela dygnet och därvid använda all tillgänglig överföringskapacitet i en frekvenskanal (multiplex) och att sända så många samtidiga programtjänster som den tillgängliga överföringskapaciteten medger. SVT har därutöver rätt att såväl köpa överföringskapacitet av annan som att upplåta överföringskapacitet till annan tillståndshavare.

Sändningstillståndet har med SVT:s godkännande förenats med flera villkor för sändningsrätten. Dessa avser t.ex. sändningarnas räckvidd och tillgänglighet för befolkningen, sändningarnas tekniska kvalitet, skyldighet att bereda tillfälle till genmäle när det är befogat, förbud mot att sända reklam och vissa typer av sponsring och skyldighet att utarbeta beredskapsplaner om hur verksamheten skall bedrivas under höjd beredskap och vid svåra påfrestningar på samhället i fred. Det föreskrivs vidare att SVT skall köpa utsändningstjänster för analoga marksändningar av Teracom AB.

Därutöver finns en rad villkor som avser sändningarnas innehåll, bl.a. om ett mångsidigt programutbud och att sändningsrätten skall utövas opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet skall råda i televisionen. Vidare finns villkor om att SVT bl.a. skall beakta funktionshinder och behov samt språkliga och etniska minoriteters intressen.

Enligt det digitala sändningstillståndet skall SVT sända dels SVT1 och SVT2, dels ytterligare två programtjänster om minst 50 timmar per vecka i samtliga delar av landet där det digitala marknätet är utbyggt. Dessa två programtjänster skall skilja sig såväl från varandra som från SVT1 och SVT2 med avseende på innehåll eller sändningstider.

UR:s sändningstillstånd

UR:s sändningstillstånd innebär rätt att sända rikstäckande ljudradio och television med utnyttjande av SVT:s och SR:s sändningsutrymme, enligt överenskommelse som träffas bolagen emellan. Det analoga tillståndet gäller t.o.m. den 31 december 2005. UR har liksom SVT och TV4 AB en skyldighet att köpa utsändningstjänster för analoga marksändningar från Teracom AB.

Sändningstillståndet innehåller flera villkor med anknytning till sändningarnas innehåll, bl.a. finns detaljerade krav om hur målsättningen om ett mångsidigt programutbud skall uppfyllas. Även UR är förbjudet att sända reklam och vissa sponsrade program. Likaså skall UR ge möjlighet till genmäle när det är befogat och har att utarbeta beredskapsplaner för verksamheten under höjd beredskap och vid svåra påfrestningar på samhället i fred.

I en komplettering till det analoga tillståndet har UR getts rätt att sända television med digital sändningsteknik. Tillståndet ger UR rätt att sända TV-program i hela landet, att sända TV-program

inklusive tilläggstjänster och text-TV-sändningar under hela dygnet och att därvid använda den överföringskapacitet som SVT disponerar enligt överenskommelse som träffas bolagen emellan, samt att sända så många samtidiga program som den tillgängliga överföringskapaciteten medger.

TV4 AB:s sändningstillstånd

TV4 AB (TV4) har tillstånd att sända television i marknätet med såväl analog som digital sändningsteknik. Det analoga tillståndet trädde i kraft den 1 januari 2002 (regeringsbeslut 2001-12-20 nr 26) och gäller t.o.m. den 31 december 2005. Regeringen beslöt den 4 december 2003 (nr 8) att ingen ytterligare förlängning skall ske.

Därutöver har TV4 getts tillstånd att sända marksänd television med digital teknik (beslut 2001-12-20 nr 34, förlängt senast genom beslut 2003-12-18 nr 16). Det tidigare tillståndet gav TV4 rätt att sända TV-program i hela landet och att därvid använda en överföringskapacitet på 16,5 Mbit/s inklusive kapacitet som behövs för gemensam programinformation. I det nu gällande tillståndet ges TV4 AB rätt att använda den överföringskapacitet som behövs för fem samtidiga programtjänster och som inte reserverats för regionala sändningar i samma regionalt uppdelbara frekvenskanal.

Som villkor för sändningsrätten gäller att TV4 skall sända dels programtjänsten TV4 (som sänds i det analoga marknätet), dels en programtjänst med nyheter och dels ytterligare två program i samtliga delar av landet där det digitala marknätet är utbyggt. Fr.o.m. juli 2004 skall TV4 utöver detta även sända en filmkanal. Samtliga program skall sändas i genomsnitt minst 50 timmar vardera per vecka under ett kalenderår.

Sändningstillståndet är förenat med villkor om att sändningsrätten skall utövas opartiskt och sakligt. Åsiktsreklam får därför inte sändas. Kravet på opartiskhet och saklighet gäller dock inte reklam och program som inte är reklam och som sänds på uppdrag av någon annan. TV4 skall, inom ramen för de kommersiella villkor företaget har att följa, erbjuda ett mångsidigt programutbud som kännetecknas av hög kvalitet. Detta krav specificeras närmare i flera villkor som närmare anger hur målsättningen skall uppnås. TV4 skall vidare regionalt sända och producera program. Tillståndet innehåller också villkor bl.a. om att sändningarna i viss utsträckning skall göras tillgängliga för funktionshindrade, att i nödsitua-

tioner kostnadsfritt sända myndighetsmeddelanden, att bereda den som har ett befogat anspråk på att bemöta ett påstående tillfälle till genmäle och att inte diskriminera annonsörer eller sända sponsrade program som huvudsakligen vänder sig till barn under tolv år. Slutligen får ägarförhållandena och inflytandet i TV4 inte i sin helhet påtagligt förändras så att ägarkoncentrationen inom medierna ökar.

Sändningstillstånden för andra programföretag etablerade i Sverige

Tillstånden till andra programföretag etablerade i Sverige än de som också har tillstånd att sända med analog sändningsteknik innebär i allmänhet en rätt att under viss tid sända en viss programtjänst i hela landet och att i mån av tillgång använda den överföringskapacitet som behövs för utsändningen. Som villkor för sändningsrätten ställs normalt krav på att sändningarna skall kunna tas emot av en viss andel av befolkningen och pågå ett visst minsta antal timmar per vecka, att sändningsrätten skall utövas sakligt (utom vad gäller reklam), att i programverksamheten visa respekt för den enskildes privatliv om inte ett oavvisligt allmänt intresse kräver annat, att hänsyn tas till televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen, att bolaget kostnadsfritt skall sända vissa myndighetsmeddelanden, att på begäran till Granskningsnämnden lämna vissa uppgifter, att inte diskriminera annonsörer eller sända sponsrade program som huvudsakligen vänder sig till barn under 12 år och slutligen att ägarförhållandena och inflytandet i bolaget inte i sin helhet påtagligt förändras så att ägarkoncentrationen inom medierna ökar.

Sändningstillstånden för övriga programföretag

I de fall tillståndshavaren är etablerad utanför Sverige innehåller tillstånden inte lika många villkor som annars. I de allmänna förutsättningarna anges – precis som i övriga sändningstillstånd – att tillståndet kan återkallas enligt bestämmelserna i 11 kap. 1 och 2 §§ RTVL. Det finns bestämmelser om vad tillståndet innebär, dvs. vilken rätt att sända som tillkommer programföretaget, och om dess giltighetstid. Som villkor för sändningsrätten ställs krav på att sändningarna skall kunna tas emot av en viss minsta andel av

landets befolkning och att programtjänsten i fråga skall sändas ett visst minsta antal timmar per vecka.

I tillstånden för Viasat Broadcasting UK Limited att sända TV3, TV8 och ZTV har bland de allmänna förutsättningarna intagits en förklaring att bolaget åtagit sig att se till att okrypterade sändningar som sker med stöd av tillståndet inte innehåller reklam som strider mot vad som stadgas i 7 kap. 4 § och 7 b § första och tredje stycket RTVL (dvs. förbudet mot reklam riktad till barn under tolv år och reklam i och i anslutning till barnprogram).

3.2 Nätoperatörskapet

Teracom AB (Teracom), som bildades 1992, är nätoperatör i såväl det analoga som det digitala marknätet. Samtliga aktier i företaget ägs av staten. Tidigare bedrevs det som är företagets kärnverksamhet inom ramen för dåvarande Televerket.

Det digitala marknät som används för distribution av digital-TV ägs och drivs således av Teracom. Företaget sköter den tekniska multiplexeringen, dvs. sammanföringen av de program- och tjänstebärande signalerna, och distribuerar signalerna ut till abonnenterna. Teracom säljer utsändningskapaciteten antingen direkt till programföretagen eller till operatören Boxer TV-Access AB som då hanterar kapaciteten åt programföretagen. T.ex. köper för närvarande SVT och TV4 kapacitet direkt av Teracom.

Som ovan nämnts har Teracom enligt villkor för de analoga sändningstillstånden för programföretagen ensam rätt att sköta distributionen av de TV-sändningar som sker med analog utsändningsteknik. Några motsvarande villkor finns inte i de digitala sändningstillstånden och det finns inte heller några principiella hinder mot att andra nätoperatörer etablerar sig på marknaden. Enligt de nu gällande tillstånden i det digitala marknätet är programföretag som inte erhållit egen frekvenskanal enligt tillståndsvillkor ålagda att låta Teracom sköta multiplexeringen av signalerna från programföretaget.

För att bedriva verksamhet som nätoperatör krävs tillstånd enligt lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation. Tillståndet avser rätten att använda viss radiosändare.

3.3 Boxer TV-Access AB

Boxer TV-Access AB (Boxer) är i dag ensam om att som operatör i det digitala marknätet erbjuda abonnenter paket av programtjänster samt interaktiva tjänster. Boxer hanterar samtliga krypterade sändningar i marknätet. Företaget ägs för närvarande till 70 procent av Teracom och till 30 procent av SMI Media Invest AB, vilket är helägt av Livförsäkringsaktiebolaget Skandia.

Tidigare bedrevs delar av den verksamhet som Boxer nu har av Teracom dåvarande dotterbolag Senda i Sverige AB (Senda). Under en omstrukturering 2002 sammanfördes verksamheterna i företagen. Före omstruktureringen bestod Boxers huvudsakliga verksamhet av att hyra ut digital-TV-boxar och Sendas huvudsakliga verksamhet av att erbjuda konsumenterna de digitala tjänsterna i marknätet. Enligt det ovan nämnda samverkansavtalet var Senda även ansvarigt för genomförandet av samordningen mellan parterna i fråga om val och drift av system för villkorad tillgång, val av tillämpningsprogram (API) samt produktion och drift av en gemensam elektronisk programguide.

Sedan omstruktureringen hyr Boxer inte ut digital-TV-boxar längre, utan boxarna administreras av lokala återförsäljare. Återförsäljarna administrerar även abonnemangsavtal mellan Boxer och abonnenterna. De digital-TV-boxar anpassade för marknätet som finns på marknaden och som Boxer har kopplat till köp av abonnemang har genomgått en kvalitetskontroll och godkänts av Boxer.

Boxer har övertagit den samordningsroll som Senda tidigare hade i marknätet enligt det s.k. samverkansavtalet. Programföretagen är således enligt tillståndsvillkoren ålagda att låta Boxer sköta samordningen av system för villkorad tillgång, tillämpningsprogram och en gemensam elektronisk programguide. Mellan Boxer och programföretagen finns individuella avtal som närmare reglerar förhållandet mellan parterna.

4 Särskilt om jurisdiktionsfrågan

4.1 Inledning

I detta kapitel lämnar vi en beskrivning av de gemenskapsrättsliga och svenska regler som är avgörande för bestämmande av vilka sändningar Sverige har jurisdiktion över och som därmed även skall följa radio- och TV-lagens bestämmelser. Därutöver ger vi en kortfattad redogörelse för vissa EG-rättsliga principer som måste iaktas i lagstiftningsarbetet.

4.2 TV-direktivet

TV-direktivet, som också kallas ”Television Without Frontiers” (”TV utan gränser”), har gällt i Sverige sedan den 1 januari 1994 då EES-avtalet trädde i kraft. Reglerna i direktivet genomfördes i svensk rätt huvudsakligen genom lagen (1992:1356) om satellitsändningar av televisionsprogram till allmänheten och genom vissa mindre ändringar i den då gällande radiolagen (1966:755), se prop. 1992/93:75, bet. 1992/93:KU12, rskr. 1992/93:117.

Efter en översyn av kommissionen antogs den 30 juni 1997 ett nytt direktiv 97/36/EG om ändring av TV-direktivet (i fortsättningen benämnt ändringsdirektivet).

I ingressen till TV-direktivet uttalas att en televisionssändning normalt sett är en tjänst enligt EG-fördraget. Vidare uttalas att EG-fördraget föreskriver fri rörlighet för alla tjänster som normalt tillhandahålls mot betalning, utan inskränkning på grund av kulturellt eller annat innehåll och utan begränsning för medborgare i medlemsstaterna som är etablerade i en annan medlemsstat än det för vilken tjänsterna är avsedda.

Av ingressen till TV-direktivet framgår vidare att det är nödvändigt och tillräckligt att alla sändningar följer lagen i den medlemsstat, varifrån de härrör. Det anges även att direktivet fastställer

minimikraven för att garantera frihet för sändning, varför det inte påverkar medlemsstaternas och respektive myndigheters ansvar i fråga om organisationen – inklusive systemen för tillståndsgivning, administrativ auktorisering eller beskattning – finansiering och programinnehåll. Den kulturella utvecklingens oberoende i medlemsstaterna och bevarandet av den kulturella mångfalden inom gemenskapen sägs därför förbli opåverkad.

I ingressen uttalas också att det för att säkerställa att konsumenternas intressen som TV-tittare är helt och fullt skyddade är väsentligt att TV-reklamen underkastas vissa minimiregler och standarder och att medlemsstaterna behåller rätten att fastställa mer detaljerade eller striktare regler och under vissa omständigheter kan fastställa olika villkor för programföretag inom deras jurisdiktion.

TV-direktivets syfte är, som framgått, att skapa fri rörlighet för TV-sändningar. I enlighet med vad som framgår av ingressen gäller enligt artikel 2 a i direktivet att medlemsstaterna skall säkerställa fri mottagning och inte begränsa vidaresändning inom sina territorier av TV-sändningar från andra medlemsstater av skäl som hör under områden som omfattas av direktivet. Direktivet fastställer minimikrav för att garantera frihet för sändning. Medlemsstaterna kan föreskriva att TV-programföretagen inom deras jurisdiktion skall följa mer detaljerade eller striktare regler inom de områden som omfattas av direktivet (artikel 3.1). Den medlemsstat varifrån en sändning härrör skall se till att sändningen följer lagen i det landet. Inom ramen för sin lagstiftning och på lämpligt sätt skall medlemsstaterna också säkerställa att TV-programföretagen inom deras jurisdiktion effektivt uppfyller bestämmelserna i direktivet (artikel 3.2). Det framgår exempelvis av EG-domstolens dom i målet *Paul Denuit*¹ att en medlemsstat inte kan motsätta sig att sändningar från ett programföretag som faller under en annan medlemsstats jurisdiktion återutsänds på det egna territoriet, trots att sändningarna inte uppfyller villkoren i artiklarna 4 och 5 i TV-direktivet. En medlemsstat kan enligt vad som uttalas i domen inte tillåta sig att ensidigt vidta tillrättaliggande åtgärder eller skyddsåtgärder som syftar till att undanröja en annan medlemsstats eventuella överträdelse av gemenskapsrättens regler.

¹ Mål C-14/96, brottmål mot Paul Denuit (REG 1997, s. I-2785)

Domstolen har i de förenade målen *De Agostini och TV-Shop*² prövat vilka möjligheter en medlemsstat har att vägra återutsändning av TV-sändningar från en annan medlemsstat. Enligt domen hindrar inte TV-direktivet att en medlemsstat, med stöd av generella föreskrifter om skydd för konsumenter mot vilseledande reklam, såsom förbud och ålägganden, ingriper mot en annonsör till följd av reklam som sänts från en annan medlemsstat, under förutsättning att dessa ingrepp inte inom dess territorium hindrar återutsändning i egentlig mening av televisionssändningar som härrör från den andra medlemsstaten. Däremot utgör direktivet enligt domstolen hinder för att på sändningar som härrör från andra medlemsstater tillämpa en bestämmelse i nationell lagstiftning om radiosändning, i vilken det föreskrivs att en annons med reklam som sänds under annonstid i televisionen inte får syfta till att fånga uppmärksamheten hos barn under 12 år. Skälet för detta är att direktivet innehåller ett fullständigt system av bestämmelser som är särskilt ägnat skyddet av minderåriga med avseende på TV-program i allmänhet och TV-reklam i synnerhet.

Med TV-sändning avses enligt artikel 1 a i TV-direktivet den ursprungliga överföringen av TV-program avsedda för mottagning av allmänheten, per tråd eller genom luften inklusive överföring via satellit, i okodad eller kodad form. Enligt artikeln innefattar den också överföring av program mellan företag för vidareutskick till allmänheten, men däremot inte kommunikationstjänster som tillhandahåller data eller andra meddelanden som efterfrågas individuellt såsom telefax, databaser och andra liknande tjänster.

Programföretag definieras enligt artikel 1 b i direktivet som den fysiska eller juridiska person som har det redaktionella ansvaret för sammansättningen av TV-program enligt artikel 1 a och som sänder ut eller låter sända ut dem genom tredje part.

I artikel 2 finns bestämmelserna om jurisdiktion och etablering. De slår fast den s.k. sändarlandsprincipen, dvs. att det är nödvändigt och tillräckligt att alla sändningar följer lagen i den medlemsstat, varifrån de härrör. Reglerna fick sin nuvarande utformning genom det ovannämnda ändringsdirektivet 97/36/EG. Vid tillämpningen av TV-direktivet från 1989 hade det nämligen visat sig nödvändigt att klargöra begreppet jurisdiktion när det tillämpas specifikt på den audiovisuella sektorn. Tanken bakom de nya reglerna var att genom

² Förenade målen C-34/95, C-35/95 och C-36/95, Konsumentombudsmannen mot De Agostini (Svenska) Förlag AB och Konsumentombudsmannen mot TV-Shop i Sverige AB (REG 1997, s. I-3843)

ett uttömmande förfarande kunna avgöra att en och endast en medlemsstat har jurisdiktion i fråga om ett programföretag när det gäller tillhandahållandet av de tjänster som direktivet avser.

I ändringsdirektivets ingress, stycke 14, uttalas: ”Enligt domstolens fasta rättspraxis³ behåller en medlemsstat rätten att vidta åtgärder mot ett programföretag som är etablerat i en annan medlemsstat, men vars verksamhet uteslutande eller huvudsakligen riktar sig mot den första medlemsstatens territorium, om företagets etablering har gjorts i syfte att kringgå den lagstiftning som skulle ha varit tillämplig på detta företag om det hade etablerat sig inom den första medlemsstatens territorium.” Långt ifrån varje etablering i en annan stat än den där tjänsterna erbjuds är dock att betrakta som ett kringgående av mottagarstatens lagstiftning. Detta framgår bl.a. av målet VT4⁴, där det i Storbritannien etablerade programföretaget VT4 Ltd (VT4) genom en kungörelse utestängts från teledistributionsnätet i Belgien. Domstolen uttalade att enbart den omständigheten att alla sändningar och alla reklamslag var riktade enbart till den flamländska allmänheten inte innebar att det framgick att VT4 inte kunde betraktas som etablerat i Förenade kungariket och fortsatte: ”Enligt fördraget är det inte förbjudet för ett företag att utöva friheten att tillhandahålla tjänster på grund av att det inte tillhandahåller några tjänster i den medlemsstat där det är etablerat.”

Av ingressen, stycke 23, i ändringsdirektivet framgår att medlemsstaterna har rätt att vidta de åtgärder som de bedömer vara lämpliga i fråga om sändningar från tredje land och som inte uppfyller villkoren i artikel 2, dock under förutsättning att gemenskapsrätten och gemenskapens internationella åtaganden respekteras.

Enligt artikel 2 p. 1 skall varje medlemsstat säkerställa att alla TV-sändningar som sänds av programföretag inom dess jurisdiktion överensstämmer med bestämmelserna i det rättssystem som gäller för sändningar avsedda för allmänheten i denna medlemsstat. Av p. 2 framgår att med programföretag inom medlemsstatens jurisdiktion avses i direktivet dels programföretag som enligt p. 3 är etablerade i den medlemsstaten, dels programföretag på vilka p. 4 är tillämplig.

³ Här finns en hänvisning ”Jfr särskilt domen i mål 33/74 Van Binsbergen mot Bestuur van de Bedrijfsvereniging (REG 1974, s. 1299) och domen i mål 23/93 TV 10 SA mot Commissariaat voor de Media (REG 1994, s. I-4795)

⁴ Mål C-56/96, VT4 Ltd mot Vlaamse Gemeenschap (REG 1997, s. I-3143)

Etableringskriterierna framgår av p. 3 i nämnda artikel. Ett programföretag skall således bedömas vara etablerat i en medlemsstat enligt följande.

- a) Programföretaget har sitt huvudkontor i medlemsstaten och redaktionella beslut om programsammansättningen fattas i den medlemsstaten.
- b) Om ett programföretag har sitt huvudkontor i en medlemsstat medan redaktionella beslut om programsammansättningen fattas i en annan medlemsstat skall programföretaget anses vara etablerat i den medlemsstat där en betydande del av arbetsstyrkan som arbetar med TV-sändningsverksamheten är verksam. Om en betydande del av arbetsstyrkan som arbetar med TV-sändningsverksamheten är verksam i båda medlemsstaterna, skall programföretaget bedömas som om det vore etablerat i den medlemsstat där det har sitt huvudkontor. Om en betydande del av arbetsstyrkan som arbetar med TV-sändningsverksamheten inte är verksam i någon av de medlemsstaterna, skall programföretaget bedömas vara etablerat i den medlemsstat där det först började sända i enlighet med den medlemsstatens rättssystem, under förutsättning att det upprätthåller en varaktig och verklig anknytning till ekonomin i den medlemsstaten.
- c) Om ett programföretag har sitt huvudkontor i en medlemsstat medan beslut om programsammansättningen fattas i ett tredje land, eller vice versa, skall programföretaget anses vara etablerat i den berörda medlemsstaten under förutsättning att en betydande del av arbetsstyrkan som arbetar med TV-sändningsverksamheten är verksam i den medlemsstaten.

Om ett programföretag inte är att anse som etablerat i någon medlemsstat enligt p. 3 skall enligt p. 4 programföretaget anses höra under en medlemsstats jurisdiktion i följande fall.

- a) De använder sig av en frekvens som har upplåtits av den medlemsstaten.
- b) Utan att använda sig av en frekvens som har upplåtits av en medlemsstat, använder de sig av en satellitkapacitet som hör till den medlemsstaten.
- c) Utan att vara sig använda en frekvens som har upplåtits av en medlemsstat eller en satellitkapacitet som hör till en medlemsstat använder de sig av en satellitupplänk belägen i denna medlemsstat.

Kan frågan om en medlemsstats jurisdiktion inte avgöras enligt p. 3 och 4 skall enligt p. 5 den medlemsstat vara behörig i vilken programföretaget är etablerat enligt artikel 52 och följande i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.

I p. 6 anges att direktivet inte omfattar sändningar som är avsedda uteslutande för mottagning i tredje land och som inte tas emot direkt eller indirekt av allmänheten i en eller flera medlemsstater.

Utöver nu nämnda bestämmelser innehåller TV-direktivet regler som rör innehållet i sändningarna. Sålunda finns bestämmelser med syfte att undvika att en väsentlig del av allmänheten utestängs från möjligheten att i direktsändning eller tidsförskjuten sändning följa evenemang som är av särskild vikt för samhället (artikel 3a), som skall främja distribution och produktion av TV-program m.m. (kap. 3), om TV-reklam, sponsring och köp-TV (kap. 4), om skydd av underåriga och allmän ordning (kap. 5), och om rätt till genmäle (kap. 6).

Bestämmelserna om reklam behandlar dels vilken reklam som får sändas och hur mycket av den totala sändningstiden som får utgöras av reklamsändningar, dels hur avbrott för reklamsändningar får göras. Därutöver finns regler om sponsring och köp-TV m.m.

I artikel 24 finns en bestämmelse om att på de områden som inte omfattas av TV-direktivet påverkas inte medlemsstaternas rättigheter och skyldigheter till följd av gällande konventioner som handlar om telekommunikation och rundradio.

Kommissionen arbetar för närvarande med en översyn av TV-direktivet för att analysera det eventuella behovet av revideringar till följd av den tekniska utvecklingen och marknadsutvecklingen inom den audiovisuella sektorn. Sverige har i sitt yttrande till kommissionen framfört åsikten att det måste ske en ändring i direktivets regler om jurisdiktion och tillämplig lag. Förändringen bör gälla TV-sändningar som är riktade, fullständigt eller huvudsakligen, till invånarna i en annan medlemsstat än den medlemsstat som upprätthåller jurisdiktion över programföretaget. Under sådana förhållanden skulle det vara möjligt att tillämpa ett undantag från nuvarande principer för att göra reglerna för TV-sändningar i den mottagande medlemsstaten tillämpliga. Vid bedömningen av om undantaget skulle vara tillämpligt skall särskild hänsyn tas till t.ex. annonsmarknader och kontrakt med kabel-TV-operatörer, ägarförhållanden och personal i programföretaget samt vilket språk som används i dess egna produktioner.

4.3 Kort om några grundläggande EG-rättsliga principer

4.3.1 Likabehandlingsprincipen

Likabehandlingsprincipen, som även kallas nondiskrimineringsprincipen, slås fast i artikel 12 första stycket EG. Den innebär att inom EG-fördragets tillämpningsområde och utan att det påverkar tillämpningen av någon särskild bestämmelse i fördraget är all diskriminering på grund av nationalitet förbjuden. I artikel 12 andra stycket finns ett bemyndigande för rådet att besluta ytterligare regler i syfte att förbjuda sådan diskriminering. Diskrimineringsförbudet innebär i praktiken att ett land skall behandla fysiska och juridiska personer från en annan medlemsstat på samma sätt som sina egna medborgare och företag. Genom artikeln förbjuds såväl öppen som indirekt diskriminering. En medlemsstat kan därmed inte införa regler som rent faktiskt innebär att utländska rättssubjekt särbehandlas även om det i lagstiftningen inte direkt uttrycks att särbehandlingen beror på nationalitet. På grund härav är det inte möjligt att ställa upp krav på bosättning, etablering eller språk om det inte finns berättigade skäl för det. Direkt diskriminering kan normalt endast motiveras i de fall gemenskapsrätten uttryckligen ger möjlighet till undantag. När fråga är om indirekt diskriminering måste det i stället visas att de krav som ställs upp verkligen har objektivt godtagbara syften och att diskrimineringen endast är att se som en olycklig bieffekt av kravens tillämpning.

4.3.2 Proportionalitetsprincipen

I artikel 5 stycke 3 EG uttalas att gemenskapen inte skall vidta någon åtgärd som går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå målen i fördraget. Detta är ett uttryck för den s.k. proportionalitetsprincipen. Den innebär att gemenskapens institutioner inte får använda sig av mer betungande eller långtgående åtgärder än som kan anses nödvändigt för att uppnå det syfte som eftersträvas.

Principen har utvecklats av EG-domstolen och har bl.a. använts vid bedömningar av om nationella begränsningar av de fria rörligheterna är godtagbara. För att en åtgärd skall anses proportionell krävs i allmänhet att den skall kunna uppnå det syfte som eftersträvas, att den är nödvändig för att syftet skall uppnås och att åtgärden står i skäligen proportion till syftet.

4.3.3 Principerna om etableringsfrihet och om fri rörlighet för tjänster

Enligt artikel 43 första stycket EG är, inom ramen för vissa bestämmelser i fördraget, inskränkningar för medborgare i en medlemsstat att fritt etablera sig på en annan medlemsstats territorium förbjudna. Förbudet omfattar även inskränkningar för medborgare i en medlemsstat som är etablerad i någon medlemsstat att upprätta kontor, filialer eller dotterbolag.

Enligt nämnda artikels andra stycke skall etableringsfriheten innefatta rätt att starta och utöva verksamhet som egenföretagare samt rätt att bilda och driva företag, särskilt bolag som de definieras i artikel 48 andra stycket EG, på de villkor som etableringslandets lagstiftning föreskriver för egna medborgare. Under närmare angivna förutsättningar får dock vissa inskränkningar göras. Exempelvis omfattar bestämmelserna enligt artikel 45 första stycket EG inte verksamhet som hos berörd medlemsstat, om än endast tillfälligt, är förenad med utövandet av offentlig makt. Bestämmelserna hindrar inte heller att det i lagstiftning föreskrivs särskild behandling av utländska medborgare om reglerna grundas på hänsyn till allmän ordning, säkerhet eller hälsa.

Reglerna om fri rörlighet för tjänster återfinns i artiklarna 49–55 (kapitel 3) EG. I artikel 49 EG föreskrivs att – inom ramen för följande bestämmelser i kapitlet – inskränkningar i friheten att tillhandahålla tjänster inom gemenskapen skall förbjudas beträffande medborgare i medlemsstater som har etablerat sig i en annan stat inom gemenskapen än mottagaren av tjänsten.

Den princip som dessa bestämmelser bygger på är att alla rättssubjekt, oavsett hemvist inom unionen, skall ha samma förutsättningar för att etablera sig eller erbjuda sina tjänster i andra medlemsstater än den där de har hemvist.

Principerna om etableringsfrihet och om fri rörlighet för tjänster går i viss mån in i varandra. Frågan om en verksamhet bestående i att tillhandahålla tjänster utövas tillfälligt i värdmedlemsstaten i den mening som avses i artikel 50 tredje stycket EG skall enligt EG-domstolen inte bara bedömas i förhållande till tjänstens varaktighet, utan även i förhållande till hur ofta den ägt rum, dess regelbundenhet och dess kontinuitet. Det avgörande kriteriet för att bestämmelserna om tjänster skall bli tillämpliga är således att den berörda

personens deltagande i det ekonomiska livet i värdmedlemsstaten inte skall vara stadigvarande och kontinuerligt⁵

Genom domen i *van Binsbergen*⁶ slog domstolen fast att man inte kan förvägra en medlemsstat rätten att anta bestämmelser som skall förhindra att den genom artikel 59 i EG-fördraget (numera artikel 43 EG) garanterade friheten utnyttjas av en person, som tillhandahåller tjänster och vars verksamhet helt eller huvudsakligen är riktad mot den ifrågavarande statens territorium, i syfte att undslippa de yrkesregler som skulle vara tillämpliga för honom om han var etablerad inom den statens territorium.

Artikel 43 EG utgör enligt domstolens fasta praxis hinder mot varje nationell åtgärd som, även om den tillämpas utan diskriminering med avseende på nationalitet, kan göra det svårare eller mindre attraktivt för gemenskapens medborgare, däribland medborgarna i den medlemsstat som vidtar åtgärden, att utöva de grundläggande friheter som garanteras genom EG-fördraget. Detta slogs fast bl.a. i *Gebhard*-målet⁷, som rörde en tysk advokats möjligheter att driva verksamhet i Italien. Domstolen uttalade att villkor för etablering som kan hindra eller göra det mindre attraktivt att utöva den grundläggande frihet som etableringsfriheten innebär skall uppfylla fyra krav. De skall vara tillämpliga på ett icke-diskriminerande sätt, de skall framstå som motiverade med hänsyn till ett trängande allmänintresse, de skall vara ägnade att säkerställa förverkligandet av den målsättning som eftersträvas genom dem och de skall inte gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå denna målsättning.

I målet *TV 10*⁸ var fråga om att Nederländerna ville upprätthålla nationella regler som syftade till att säkerställa ett allsidigt och icke-kommersiellt programinnehåll. Domstolen hade redan i tidigare domar slagit fast att den tillämpliga nederländska lagstiftningen ”syftar till att införa en allsidig och icke-kommersiell radio- och TV-verksamhet och ingår därmed i en kulturpolitik som syftar till att inom den audiovisuella sektorn säkerställa yttrandefriheten för de olika åsikter, särskilt sociala, kulturella, religiösa eller filosofiska, som förekommer i Nederländerna. Det följer dessutom av dessa tre domar att dessa kulturpolitiska syften utgör sådana hänsyn till allmänintresset som en medlemsstat lagligen kan tillgodose genom att utforma lämpliga regler för sina egna programföretag”. Domstolen

⁵ Mål C-131/01, Europeiska kommissionen mot Italienska republiken (REG 2003, s. I-1659)

⁶ Mål 33/74, *van Binsbergen* mot Bestuur van de Bedrijfsvereniging voor de Metaalnijverheid (REG 1974, s. 1299)

⁷ Mål C-55/94, *Gebhard* (REG 1995, s. I-4165)

⁸ Mål C-23/93, *TV10 SA* mot Commissariaat voor de Media (REG 1994, s. I-4795)

uttalade att under sådana omständigheter skall fördragets bestämmelser om frihet att tillhandahålla tjänster tolkas så att de inte utgör hinder för en medlemsstat att med ett nationellt programföretag likställa ett programföretag som har bildats enligt lagstiftningen i en annan medlemsstat och som är etablerat i den staten, men vars verksamhet helt eller huvudsakligen riktar sig mot den förstnämnda medlemsstatens territorium, när denna etablering har skett för att göra det möjligt för det företaget att slippa iaktta regler som den förstnämnda medlemsstaten har antagit inom ramen för en kulturpolitik som syftar till att införa en allsidig och ickekommersiell sändningsverksamhet.

Av visst intresse är vidare t.ex. *Hampamålet*⁹, som gällde bl.a. tolkningen av två förordningar om den gemensamma marknaden för lin och hampa. Frågan i målet var om det var förenligt med dessa förordningar att i Sverige förbjuda odling och annan hantering av industrihampa, vilken är godkänd enligt nämnda EG-förordningar. Domstolen erinrade om att när det föreligger en förordning om gemensam organisation av marknaden inom en viss sektor är medlemsstaterna enligt fast rättspraxis skyldiga att avhålla sig från alla åtgärder som skulle kunna avvika från förordningen eller äventyra dess verkan. Upprättandet av en gemensam organisation av marknaden hindrar dock inte medlemsstaterna från att tillämpa nationella regler som har andra allmännyttiga syften än vad den gemensamma organisationen har, även om dessa regler kan inverka på den gemensamma marknads funktion på berörda områden. Målet visar att det är mycket svårt att sätta upp hinder för den fria rörligheten – i detta fallet för varor – på ett område som är föremål för harmonisering. Det går i ett sådant fall inte att åberopa skäl för undantag som redan har beaktats i de gemenskapsrättsliga bestämmelserna.

4.4 Radio- och TV-lagens tillämpningsområde

Vi har i kapitel 2 redogjort för de flesta av de bestämmelser i radio- och TV-lagen som har betydelse för de frågor som är föremål för behandling i detta betänkande. Här beskriver vi därför endast de bestämmelser i radio- och TV-lagen som rör lagens tillämpningsområde.

⁹ Mål C-462/01, Brottmålet mot Ulf Hammarsten (REG 2003, s. I-781)

Lagen gäller enligt 1 kap. 1 § för sändningar av ljudradio- och TV-program som är riktade till allmänheten och avsedda att tas emot med tekniska hjälpmedel.

I 1 kap. 2 § RTVL ges reglerna för vilka sändningar av TV-program som faller under lagen. Bestämmelsen är anpassad till TV-direktivet. Genom ändringar som trädde i kraft den 1 februari 1999 har klargjorts att bestämmelserna om lagens tillämpningsområde gäller oavsett vilken sändningsteknik som använts. Som tidigare sagts är TV-direktivets syfte i nu aktuellt hänseende att en och endast en medlemsstat skall anses ansvarig för ett programföretags sändningar. Den stat som har jurisdiktion över ett visst programföretag är ansvarig för att dess sändningar uppfyller de minimikrav som ställs upp i direktivet.

Vid bestämmande av jurisdiktionen skall man utgå i första hand från ett etableringskriterium och i andra hand från vissa tekniska kriterier. Om det inte med stöd av dessa kriterier går att fastställa var ett visst företag är etablerat blir de etableringskriterier som ställs upp i artikel 52 EG utslagsgivande.

Av 1 kap. 2 § RTVL följer att lagen är tillämplig på sändningar av TV-program, om sändningen kan tas emot i någon stat som är bunden av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-stat) och den som bedriver sändningsverksamheten enligt p. 1 är etablerad i Sverige enligt definitionen i artikel 2.3 i ändringsdirektivet. De kriterier som ställs upp i artikel 2.3 i TV-direktivet har närmare redogjorts för ovan i avsnitt 4.2.

Är den som bedriver sändningsverksamhet varken etablerad i Sverige eller i någon annan EES-stat enligt etableringskriteriet, skall man i andra hand gå vidare till de tre tekniska kriterier som beskrivs i p. 2–4. Kriterierna är rangordnade och skall därmed prövas i en viss ordning. Om den som bedriver sändningsverksamheten använder sig av en frekvens som har upplåtits här i landet gäller radio- och TV-lagen för sändningarna. Använder den som bedriver sändningsverksamheten inte en frekvens som upplåtits här i landet eller i någon annan EES-stat men använder sig av en satellitkapacitet som tillhör Sverige lyder programföretaget under svensk jurisdiktion. Detta gäller också om programföretaget varken använder sig av en satellitkapacitet som tillhör Sverige eller någon annan EES-stat, men använder sig av en satellitupplänk belägen i Sverige. Med att en satellitkapacitet tillhör Sverige avses att en svensk fysisk eller juridisk person förfogar över satellitkapaciteten. Att den som bedriver sändningsverksamhet använder sig av en satellitupplänk

som är belägen i Sverige innebär att ett program förmedlas genom satellitsändning från Sverige (prop. 1997/98:184 s. 32 f. och 72).

Om vare sig etableringskriteriet eller de tekniska kriterierna ger någon möjlighet att bestämma vilket land som har jurisdiktion över sändningarna från ett visst programföretag skall enligt 1 kap. 2 § p. 5 RTVL i sista hand bestämmelserna om etablering i artikel 52 och följande i EG-fördraget avgöra frågan.

Enligt andra stycket i 1 kap. 2 § RTVL skall den som, efter att ha varit etablerad i Sverige, etablerar sig i en annan EES-stat i syfte att kringgå svensk lagstiftning när verksamheten huvudsakligen riktar sig till Sverige vid tillämpningen av radio- och TV-lagen anses etablerad här. Bestämmelsen infördes 1999 i samband med de övriga ändringar som gjordes med anledning av ändringsdirektivet. I det ursprungliga förslaget fanns dock inte något krav på att programföretaget skulle ha varit etablerat i Sverige innan det etablerade sig utomlands (se *Genomförande av EG:s TV-direktiv*, Ds 1998:21). Vid remissbehandlingen av förslaget påpekade vissa remissinstanser att lagtexten borde ändras för att bättre stämma överens med texten i direktivet. Regeringen formulerade därför om lagtexten så att den nu syftar på programföretag som har varit etablerade i Sverige och som sedan etablerar sig i en annan medlemsstat (prop. 1997/98:184 s. 33). Bestämmelsen motsvarar stycke 14 i ingressen till ändringsdirektivet (prop. 1997/98:184 s. 72), vilket återgivits ovan under avsnitt 4.2.

För kabelsändningar gäller lagen enligt 1 kap. 3 § RTVL endast om sändningen i fråga når fler än 100 bostäder, utom såvitt avser den s.k. must carry-skyldigheten enligt 8 kap. 1 § som gäller för sändningar som når fler än tio bostäder. Av bestämmelserna i yttrandefrihetsgrundlagen är det endast 1 kap. 2 och 3 §§ som gäller för trådsändningar som når högst 100 bostäder. I sammanhanget kan nämnas att utredningen i sitt tidigare delbetänkande *Must carry* (SOU 2003:109) har föreslagit en ändring i 1 kap. 3 § RTVL så att för sändningar genom kabel som når 100 bostäder eller färre gäller endast 8 kap. 1 § samt i yttrandefrihetsgrundlagen endast 1 kap. 2 och 3 §§.

4.5 Granskningsnämndens beslut

I två fall har fråga uppkommit om huruvida Granskningsnämnden har jurisdiktion över programföretag som sänder i det svenska digitala marknätet. Nedan redogörs för dessa två beslut. Det kan i sammanhanget nämnas att TV4 AB under januari månad i år till Granskningsnämnden har inkommit med anmälningar mot TV3 AB och Kanal 5 AB om överträdelse av de svenska reglerna om sponsringsskyltar¹⁰. TV4 AB har därvid hävdad att förhållandena ändrats sedan Granskningsnämnden fattade besluten nedan och att TV3 och Kanal 5 därför numera är att bedöma som etablerade i Sverige, varför svensk lag är tillämplig. Granskningsnämnden har ännu inte fattat slutligt beslut i ärendena.

Granskningsnämndens beslut 2000-06-15 (SB 203/00)

Ärendet initierades efter anmälan mot programmet TV3 Direkt som sänts dels via satellit, dels i det digitala marknätet. Nämnden konstaterade inledningsvis att Viasat Broadcasting UK Ltd innehade sändningstillstånd för satellitsändningar meddelat av the Independent Television Commission (ITC) i Storbritannien och att TV3 AB hade sändningstillstånd för digitala sändningar i det svenska marknätet meddelat av den svenska regeringen.

Granskningsnämnden anförde:

Enligt artikel 1 b) i TV-direktivet i dess nya lydelse avses med programföretag "den fysiska eller juridiska person som har det redaktionella ansvaret för sammansättningen av TV-program enligt a [här återfinns definitionen av TV-sändning] och som sänder ut eller låter sända ut dem genom tredje part." Någon motsvarande definition finns inte i radio- och TV-lagen. Viss ledning ges dock i prop. 1995/96:160 s. 155 där det bl.a. anförs: "Liksom nuvarande lagstiftning förutsätter lagen att den som har tillstånd att bedriva sändningsverksamheten också är den som faktiskt bedriver den. Om tillståndshavaren upplåtit sändningstid åt någon annan är han ändå ansvarig för att reglerna i denna lag följs. Krävs inget tillstånd ligger ansvaret hos den som bedriver verksamheten. Vem som är den som enligt lagen skall anses bedriva sändningsverksamheten får bedömas med hänsyn till samtliga omständigheter, varvid särskilt bör beaktas var den tekniska och juridiska programkontrollen är belägen och var den dagliga ledningen av verksamheten utövas (jfr prop. 1992/93:75 s. 46)." - - - Av det anförda torde ha framgått att endast den som har

¹⁰ Granskningsnämndens ärende med diarienumr 76/04

redaktionellt ansvar kan betecknas som programföretag eller som den som bedriver sändningarna. Visserligen skulle det ovan återgivna uttalandet i prop. 1995/96:160 ensamt kunna läsas så att den som innehar sändningstillståndet alltid skall anses vara den som bedriver sändningarna, oavsett de faktiska förhållandena. Såsom framgått ovan skulle emellertid en sådan princip uppenbart strida mot det direktiv som radio- och TV-lagen söker implementera.

Nämnden ansåg i stället att radio- och TV-lagen bör tolkas så att en stark presumtion uppställs för att innehavaren av sändningstillståndet också är den som bedriver verksamheten, men att denna presumtion kan brytas om det är uppenbart att tillståndshavaren saknar redaktionellt ansvar för innehållet.

Nämnden konstaterade därefter att i det aktuella fallet överensstämde programinnehållet i marksändningarna i det närmaste helt med innehållet i sändningarna över satellit, varför det redaktionella ansvaret kunde ligga endast hos ett av företagen Viasat Broadcasting UK Ltd eller TV3 AB. Mot bakgrund av de upplysningar som lämnats i ärendet av ITC och av Viasat Broadcasting UK Ltd fann Granskningsnämnden det klarlagt att detta ansvar låg hos det brittiska bolaget. Eftersom ingenting framkommit som tydde på att det bolaget skulle anses etablerat i Sverige ansåg nämnden att sändningarna inte lydde under svensk jurisdiktion och avskrev därför ärendet från vidare handläggning.

Granskningsnämndens beslut 2000-06-15 (SB 202/00)

Beslutet föranleddes av en anmälan mot ett inslag i programmet *Galna sanningar* som sändes dels via satellit, dels i det digitala marknätet. Granskningsnämnden inledde med att konstatera att Kanal 5 Ltd innehade sändningstillstånd för satellitsändningar meddelat av ITC i Storbritannien och att Kanal 5 AB hade sändningstillstånd för digitala sändningar i det svenska marknätet meddelat av den svenska regeringen. Det antecknades vidare att sändningarna över satellit och i marknätet var i stort sett identiska förutom att vissa av de reklammeddelanden som förekom i satellitsändningarna inte förekom i marksändningarna. Kanal 5 AB hade inför nämnden anfört att bolaget i första hand ansåg att det var fråga om två olika verksamheter där Kanal 5 Ltd svarade för satellitsändningarna och Kanal 5 AB för sändningarna i det digitala marknätet. Bolaget anförde

vidare att om Granskningsnämnden skulle anse att fråga var om en enda verksamhet den skulle anses vara bedriven av Kanal 5 Ltd.

ITC upp gav till nämnden att bolagets etablering varit föremål för myndighetens granskning i samband med att bolaget etablerades i Storbritannien 1997–98, dvs. efter ändringarna i TV-direktivet. Huvudkontoret är beläget i Hounslow, Middlesex och de redaktionella besluten fattas enligt ITC:s mening där.

Granskningsnämnden uttalade även i detta beslut att den ansåg att radio- och TV-lagen borde tolkas så att en stark presumtion uppställts för att innehavaren av sändningstillståndet också är den som bedriver verksamheten, men att denna presumtion kan brytas om det är uppenbart att tillståndshavaren saknar redaktionellt ansvar för innehållet.

Därefter konstaterade nämnden att programinnehållet i mark-sändningarna i det närmaste helt överensstämde med innehållet i sändningarna över satellit. Det redaktionella ansvaret kunde således ligga endast hos ett av företagen Kanal 5 Ltd eller Kanal 5 AB. Mot bakgrund av de upplysningar som lämnats i ärendet av ITC och av Kanal 5 AB fann Granskningsnämnden det klarlagt att detta ansvar låg hos det brittiska bolaget. Eftersom ingenting framkommit som tydde på att detta bolag skulle anses etablerat i Sverige ansåg nämnden således att sändningarna inte lydde under svensk jurisdiktion. Ärendet avskrevs därför från vidare handläggning.

4.6 Sammanfattning

Huruvida radio- och TV-lagen är tillämplig på en sändning eller inte styrs som ovan redogjorts för av 1 kap. 2 § RTVL, vilken har sin förebild i TV-direktivet. Bestämmelsen bygger på den s.k. sändarlandsprincipen, vilken innebär att det är det land varifrån sändningen härrör som har jurisdiktion över sändningen i fråga. I första hand avgörs frågan av var programföretaget är etablerat. Detta innebär att alla sändningar från programföretag etablerade i Sverige måste följa radio- och TV-lagen. Programföretag etablerade i en annan EES-stat skall i stället följa lagstiftningen i etableringslandet. Denna skall i sin tur minst uppfylla de krav som ställs upp i TV-direktivet. När det gäller programföretag som är etablerade utanför EES men som använder sig av en svensk frekvens, satellitkapacitet eller en satellitupplänk belägen här i landet så är radio- och TV-lagen tillämplig på sändningarna.

5 Internationell utblick

5.1 Inledning

Digital-TV introducerades genom satellitsändningar 1994 i USA och 1996 i Europa. Det tog sedan inte lång tid innan digital-TV startade även i kabel- och marknätet. Storbritannien var först i Europa med digitala marksändningar och inledde dessa 1998. Som tidigare nämnts startade de digitala marksändningarna i Sverige 1999. Sverige var det andra landet i Europa att sända marksänd digital-TV. Flera andra länder i världen har påbörjat digitaliseringen av marknätet. Länderna har kommit olika långt och strategierna för utvecklingen av ett digitaliserat marknät skiljer sig åt. Enligt uppgifter i bilaga 2 till kommissionens åttonde rapport (KOM [2000] 695 slutlig) om genomförandet av EU:s lagstiftning på telekommunikationsområdet hade 20,8 procent av hushållen inom EU digital-TV i någon form 2002, varav 13,9 procent genom satellit, 5,2 procent genom kabel och 1,7 procent genom marknätet. Branschorganisationen European Broadcasting Union (EBU) bevakar digitaliseringen av marknätet i Europa och lämnar rapporter om utvecklingen. I rapporten *DTT in Europe, Market overview and assessment*, framtagen för en konferens i oktober 2003, anger EBU att den uppskattar att 2,1 procent av de europeiska hushållen hade tillgång till marksänd digital-TV vid halvårsskiftet 2003.

Nedan följer en beskrivning av hur långt utvecklingen av digitaliseringen av marknätet har nått i de nordiska grannländerna och i vissa andra europeiska länder. En beskrivning ges också i förekommande fall av vilken struktur och licensieringsmodell som valts för det digitala marknätet.

5.2 Finland

5.2.1 Digitaliseringen av marknätet

Digitala marksändningar inleddes i september 2000 i tre sändarnät i de befolkningstätaste regionerna. I slutet av 2000 var befolknings-täckningen omkring 50 procent. Den 27 augusti 2001 inleddes den reguljära sändningsverksamheten. Utbyggnaden har därefter fort-satt och täckningsgraden är i dag drygt 70 procent. Det är planlagt att täckningsgraden skall vara 94 procent före augusti 2004 och att 99,9 procent av befolkningen skall ha tillgång till digital-TV 2007. För att nå den täckningsgraden är det planerat att distribution av digital-TV skall ske via satellit i vissa områden i stället för via mark-nät. Det har beslutats att de analoga marksändningarna skall upp-höra den 31 augusti 2007.

Det planeras för en fjärde frekvenskanal som skall innehålla TV-tjänster som sänds via Internet Protocol och som kan tas emot med mobila enheter så som mobiltelefon.

I den första frekvenskanalen sänder Rundradion Ab (YLE), som är ett statligt programföretag som sänder public service. I övriga två frekvenskanaler har kommersiella programföretag tillstånd att sända.

För närvarande erbjuds endast okrypterad fri-TV i det digitala marknätet. Tre programföretag har dock erhållit tillstånd att sända betal-TV-tjänster. Det finns inte någon kommersiell operatör i mark-nätet som hanterar programtjänsterna. Hur samordningen av betal-TV-tjänster och andra för marknätet gemensamma funktioner och tjänster skall ske är föremål för beredning.

Enligt EBU:s ovan nämnda rapport har det digitala marknätet haft en kraftig tillväxt under det senaste året. Enligt mätningar från företaget Finnpanel Oy var penetrationen för digitala TV-sänd-ningar via marknät och kabel 195 000 hushåll vid månadsskiftet november/december 2003.

5.2.2 Tillståndsfrågor

TV-verksamheten är beträffande sändningarnas innehåll, tillstånd, tillsyn m.m. reglerad i lagen (nr. 744/1998¹) om televisions- och radioverksamhet. Rundradion Ab har enligt 7 a § angiven lag rätt

¹ Lagen har ändrats genom lag 490/2002 och lag om ändring av lagen om televisions- och radioverksamhet av den 23 maj 2003.

att utöva (radio- och) TV-verksamhet utan sändningstillstånd på de frekvenser som har reserverats för bolaget. Rundradion Ab:s verksamhet är närmare reglerad i lagen (nr 1380/1993) om Rundradion Ab. För utövande av övrig TV-verksamhet, som inte är tillfällig, i ett sådant markbundet masskommunikationsnät som avses i 2 § kommunikationsmarknadslagen (393/2003) krävs enligt 7 § lagen om televisions- och radioverksamhet sändningstillstånd. Tillstånd söks hos statsrådet. Ett tillstånd kan enligt 11 § lagen om televisions- och radioverksamhet förenas med villkor. Urvalsförfarandet styrs av 10 § nämnda lag där det anges att tillståndsmyndigheten i tillståndsförfarandet skall sträva efter att främja yttrandefriheten och göra programutbudet mångsidigare samt tillgodose behoven hos särskilda grupper bland allmänheten med beaktande av den sammantagna televisionsverksamhet och radioverksamhet som utövas på området. Tillstånden kan beviljas för högst tio år enligt 12 § nämnda lag. Det finska regelverket innehåller inga bestämmelser om tillstånd till ett kommersiellt operatörsföretag.

5.3 Danmark

Endast provsändningar har genomförts i Danmark. Det var planerat för att reguljära sändningar skulle ske i tre frekvenskanaler, varav ett var avsett för public service och två för en kommersiell betal-TV-operatör. Nya politiska beslut har sedan tagits och under 2003 beslöts att för närvarande skrinlägga planerna på ett kommersiellt operatörskap i det digitala marknätet. Skälet angavs till att erfarenheterna från andra länder visade att det var svårt att få ekonomisk bärkraft för en betal-TV-operatör i det digitala marknätet.

Danmarks inriktning är nu att sändningar endast skall ske i en frekvenskanal. I denna skall programföretagen DR och TV2, vilka i dag sänder i det analoga marknätet, sända sina public service-programtjänster DR1, DR2 och TV2 okrypterade.

5.4 Norge

Norge har ännu inte inlett digitala marksändningar men förbereder för sådana. I ett inledande skede är det tänkt att sändningar skall ske i tre frekvenskanaler, men det har aviserats att ytterligare frekvensutrymme kan komma att reserveras för digitala marksändningar.

Utgångspunkten för det statliga engagemanget är att statsmakten inte skall bygga upp infrastrukturen eller finansiera denna.

Den 28 juni 2002 utlystes ett tillstånd till att bygga och driva ett digitalt marknät omfattande tre frekvenskanaler. Tillstånd meddelas dels för att använda frekvensutrymme enligt § 6–2 loven (2003-07-04 nr. 83) om elektronisk kommunikation, dels för att bygga och driva nätet enligt § 2–2 loven (1992-12-04 nr. 127) om kringkasting. Tillståndstiden blir tolv år. Tillståndshavaren, som förfogar över frekvensutrymmet, är skyldig att bereda plats åt de programtjänster som distribueras i det analoga marknätet. I övrigt får tillståndshavaren välja vilka kommersiella programtjänster som denne vill ha med i sitt utbud.

Endast en sökande – Norges televisjon AS – finns till tillståndet. Bolaget ägs av public service-företaget Norsk rikskringkasting och TV2 AS. Båda företagen sänder i det analoga marknätet. I ansökan angavs att Norges televisjon åtar sig att bygga ut en frekvenskanal till en täckningsgrad om 92 procent och att bl.a. de programtjänster som i dag sänds analogt skall distribueras i denna frekvenskanal. Genom kompletterande distribution via satellit skall en täckningsgrad om 100 procent uppnås i denna frekvenskanal. Övriga två frekvenskanaler byggs enligt företagets planer ut i den utsträckning det är ekonomiskt försvarbart. Norges televisjon vill agera som en kommersiell operatör i marknätet och paketera och distribuera tjänsterna till konsumenterna. Företaget förutsätter att avvecklingen av de analoga marksändningarna har genomförts redan i början av 2008, eftersom en snabb avveckling är en förutsättning för projektets lönsamhet och ägarnas intresse i detta.

Prövningen av Norges televisjon AS ansökan har vilat i avvaktan på Stortingets behandling av Kultur- og kirkedepartementets skrivelse *Stortingsmelding nr. 44 (2002–2003) om digitalt bakkenett for fjernsyn*. I skrivelsen har det lagts fram förslag på kriterier som skall vara uppfyllda innan det analoga nätet släcks ner. Det har föreslagits att dessa kriterier – som enligt förslaget bl.a. innebär att en avveckling förutsätter att hela befolkningen skall ha tillgång till digital-TV och att Norsk rikskringkastings sändningar skall vara gratis – skall bli tillståndsvillkor som en sökande måste godta. Stortinget beslöt i frågan den 26 februari 2004. Stortinget anslöt sig därvid i huvudsak till förslagen i stortingsmeldingen. Norges televisjons ansökan kommer nu att tas upp till slutlig prövning.

Tillstånd till programföretag att sända TV meddelas enligt § 2–1 loven om kringkasting. Tillstånd krävs endast om programföretaget

står under norsk jurisdiktion. Villkor kan uppställas för sändningstillstånd liksom för ett tillstånd att upprätta och driva ett marknät.

5.5 Storbritannien

5.5.1 Digitaliseringen av marknätet

Som tidigare nämnts var Storbritannien först i Europa med att sända TV i det digitala marknätet. År 1996 tillkännagav regeringen planerna på digitala marksändningar. Samma år antogs lagstiftning på området.

I Storbritannien har sex frekvenskanaler reserverats för digitala marksändningar. Frekvenskanalerna två – sex och de tjänster som distribueras där hanteras av s.k. multiplexoperatörer enligt tillstånd. Sändningarna inleddes hösten 1998. Täckningsgraden för frekvenskanalerna tre – sex är 68–73 procent av befolkningen. För de två första frekvenskanalerna är täckningsgraden något högre. Först när de analoga marksändningarna släcks ner kan täckningsgraden 95 procent uppnås.

Den första frekvenskanalen som har den bästa täckningsgraden disponeras av public service-företaget the British Broadcasting Corporation (BBC). Även övriga programföretag som sänder i det analoga marknätet har reserverats utrymme i det digitala nätet. Således sänds programtjänsterna Channel 3, Channel 4, Channel 5 och S4C Digital. Dessa tjänster har public service-åligganden och betecknas som ”kvalificerade tjänster” (”qualifying services”). Utöver dessa tjänster har den allmänna text-TV-tjänsten reserverats utrymme i det digitala marknätet. På det frekvensutrymme som inte går åt till att distribuera de kvalificerade tjänsterna och text-TV sänds s.k. digitala programtjänster och andra digitala tjänster.

Tillståndet för frekvenskanalen Digital 3 and 4 Multiplex har getts till företaget Digital 3 and 4 Limited. I denna frekvenskanal distribueras Channel 3, Channel 4 och text-TV. Frekvenskanalen Multiplex A disponeras av operatören SDN Limited. I denna frekvenskanal distribueras Channel 5 och S4C. Även andra regionala tjänster har garanterats utrymme på denna frekvenskanal. Ungefär hälften av frekvensutrymmet går åt för att distribuera nämnda tjänster. Resten av utrymmet får operatören SDN Limited använda för distribution av andra tjänster som operatören väljer ut, förutsatt att utbudet håller sig inom ramen för tillståndsvillkoren. Beträffande övriga

frekvenskanaler, Multiplex B, C och D, har inget utrymme reserverats för någon speciell tjänst utan det är den som är multiplexoperatör för respektive frekvenskanal som avgör vilka tjänster som skall distribueras inom ramen för tillståndsvillkoren.

1997 gavs multiplexoperatören British Digital Broadcasting plc, sedermera namnändrat till först ONdigital och sedan ITV Digital, tillstånd över frekvenskanalerna B, C och D. ITV Digital erbjöd betal-TV-tjänster. Sedan företaget gått i konkurs 2002 utlystes tillståndet på nytt. I augusti 2002 tilldelades BBC tillståndet för frekvenskanal B och Crown Castle Ltd tillståndet för frekvenskanalerna C och D. BBC och Crown Castle samarbetar och erbjuder tjänster under verksamhetsnamnet Freeview. Då Freeview enbart har fri-TV är numera samtliga sändningar i det digitala marknätet okrypterade.

Nedsläckningen av det analoga marknätet kommer att ske region för region. Enligt den plan som gjorts kan nedsläckningen påbörjas tidigast 2006 och bör vara avslutad 2010. Förutsättningen för att nedsläckning kan ske är att två krav har uppfyllts. Det första kravet är att alla som i dag har möjlighet att ta emot analoga TV-sändningar, vilket är 99,4 procent av befolkningen, kan ta emot de vanligaste fri-TV-kanalerna genom okrypterade digitala sändningar i någon form. Det andra kravet är att det stora flertalet av befolkningen måste ha råd att byta till digital TV-mottagning. Enligt en måttstock har det andra kravet uppfyllts när 95 procent av befolkningen har tillgång till digital mottagningsutrustning.

Storbritannien är det land i Europa där störst andel av hushållen har anslutit sig till marksänd digital-TV. Enligt uppgifter från EBU:s nämnda rapport var hushållspenetrationen vid halvårsskiftet 2003 6,1 procent.

5.5.2 Särskilt om tillståndsfrågor

TV-verksamheten är reglerad genom lagarna Broadcasting Act 1990, Broadcasting Act 1996 och Communications Act 2003.

BBC:s sändningsrätt är reglerad direkt i lag och BBC ges därför inte något särskilt sändningstillstånd. Den första frekvenskanalen har som ovan nämnts reserverats till BBC. Sändningstillstånden för övriga fem frekvenskanaler och de tjänster som distribueras där licensieras av en särskild myndighet. Undantagen från myndighetens

verksamhetsområde är dock den regionala programtjänsten S4C Digital som regleras av en annan myndighet (S4C Authority).

Tidigare var myndigheten the Independent Television Commission (ITC) tillstånds- och tillsynsmyndighet på området för TV-verksamhet. Genom en sammanslagning av flera myndigheter på radio- och telekommunikationsområdet, däribland ITC, har myndigheten the Office of Communications (Ofcom) bildats. Ofcom startade sin verksamhet i slutet av december 2003.

Tillstånd för digitala marksändningar ges dels till multiplexoperatörer, dels till enskilda programtjänster. Bland programtjänsterna har, förutom de som produceras av BBC, de kvalificerade tjänsterna och den allmänna text-TV-tjänsten en särställning genom att tjänsterna är föremål för särskild reglering i lagen. I tillstånden för multiplexoperatörerna har frågan om distribution av dessa tjänster reglerats.

För digitala programtjänster och andra tjänster, dvs. de tjänster som inte är reglerade särskilt i lagen, finns ingen rätt till distribution utan distributionen förutsätter att det finns ett avtal om detta mellan programföretaget och en multiplexoperatör. Tillstånd till programföretag för sändning av digitala programtjänster meddelas enligt section 18 (4) Broadcasting Act 1996. Ett programföretag som är etablerat i ett annat land inom EES-området och som har meddelats erforderliga tillstånd enligt det landets föreskrifter för sändning av en programtjänst (om tillstånd krävs) behöver dock inget sändningstillstånd för att sända i Storbritannien. Tillstånd meddelas var och en sökande förutsatt att denne bedöms lämplig och inte är diskvalificerad att inneha ett tillstånd enligt uppställda formella grunder.

Ett tillstånd till programföretag enligt section 18 Broadcasting Act 1996 för sändning av en digital programtjänst är inte tidsbegränsat utan gäller tills vidare (section 19 (1) Broadcasting Act 1996). Ett sådant tillstånd kan återkallas på begäran av innehavaren eller efter initiativ av tillsynsmyndigheten. Tillståndet förenas med villkor av olika slag. Allmänna villkor för programtjänsten rör bl.a. sändningarnas innehåll (se t.ex. section 309 Communications Act), licensavgift (section 4(1)(b), (3) och (4) Broadcasting Act 1996), och generell informationsskyldighet till tillsynsmyndigheten (se t.ex. section 4(1)(c) Broadcasting Act 1996). Ett tillstånd skall även förenas med villkor om informationsskyldighet för att säkerställa att programföretaget informerar tillsynsmyndigheten om avtal med

en multiplexoperatör om distribution av programtjänsten, olika villkor för distributionen m.m. (section 19(3) Broadcasting Act 1996).

Tillståndsmyndigheten utlyser multiplexoperatörstillstånden. Tillståndsmyndigheten kan tilldela en multiplexoperatör tillstånd för en eller flera frekvenskanaler. När myndigheten avgör om och i så fall till vem ett utlyst tillstånd skall meddelas görs detta i ett urvalsförfarande på grundval av flera omständigheter. Sökanden måste uppfylla de allmänna kraven på en tillståndshavare. Section 8 Broadcasting Act 1996 reglerar särskilt urvalsförfarandet när en multiplexoperatör utses. Enligt den bestämmelsen prövar och värderar myndigheten en sökandes tekniska plan på täckningsgrad och tidsplan för att uppnå täckningsgraden. Vidare görs en bedömning av dels den föreslagna sammansättningen av programtjänster, dels möjligheterna för sökanden att kunna förverkliga sitt förslag på tjänster, dels om verksamheten beräknas kunna upprätthållas under hela tillståndsperioden, dels sökandens eventuella förslag på hur hushållens tillgång till mottagningsutrustning främjas, dels om sökanden vid sin kontakt med programföretag har behandlat dessa lika. Prövningens mål är ytterst att säkra att utvecklingen av digital-TV – distribuerad på annat sätt än via satellit – gynnas.

Ett tillstånd till en multiplexoperatör får förenas med särskilda villkor (section 12 och 13 Broadcasting Act 1996 samt section 242 Communications Act 2003). Villkoren kan avse t.ex. att operatörens åtaganden gällande innehållet fullgörs, att operatören inte diskriminerar något programföretag, att den tekniska kvaliteten på sändningarna skall vara hög och att operatören skall betala en licensavgift beräknad på inkomsterna från verksamheten.

En multiplexoperatör som förfogar över ett frekvensutrymme och som har rätt att välja vilka tjänster som skall distribueras där får endast distribuera programtjänster och andra tjänster på detta utrymme som antingen tillhandahålls av BBC eller som har tillstånd att sända enligt Broadcasting Act 1996. Detta krav gäller dock inte för en tjänst som tillhandahålls av ett programföretag som är etablerat i annan EES-stat och som får sända enligt det landets lag.

Ett tillstånd till en multiplexoperatör är gällande under tolv år (section 16 (1) Broadcasting Act 1996). Efter åtta år kan operatören ansöka om förnyelse av tillståndet.

Vid vissa särskilda förhållanden kan ett multiplexoperatörstillstånd återkallas av Ofcom. Det kan t.ex. ske om ett villkor om operatörens ägarstruktur överträds. Överträder operatören villkor eller andra regler för sändningstillståndet är reaktionerna annars att

operatören kan åläggas att betala en avgift eller få tillståndstiden reducerad med högst två år.

5.6 Spanien

Spanien var det tredje europeiska landet att erbjuda marksänd digital-TV och sändningarna inleddes 2000. Elva frekvenskanaler finns avsatta, varav fyra för nationella sändningar och resten för regionala och lokala sändningar.

Av det utrymme som reserverats för nationella sändningar erbjöds tre och en halv frekvenskanal till en kommersiell operatör som skulle erbjuda betal-TV. Endast en intresserad operatör fanns; Queiro TV. Detta företag fick tillståndet att förfoga över sändningsutrymmet och hade en frihet att själv sätta ihop det programutbud som skulle erbjudas konsumenterna. Modellen påminner om den som introducerades i Storbritannien. Queiro TV inledde sändningarna i maj 2000 med 14 programtjänster. Sändningarna täckte vid starten ungefär hälften av befolkningen och i december 2000 ungefär 80 procent. Företaget misslyckades dock i att få lönsamhet i sin verksamhet och drabbades av stora ekonomiska problem. I maj 2002 avbröt Queiro TV de nationella sändningarna. De spanska myndigheterna har såvitt utredningen känner till ännu inte avgjort hur sändningsutrymmet skall användas.

I april 2002 startade sändningarna i en nationell frekvenskanal av de fem programtjänster som sänds i det analoga nätet. Täckningsgraden är ungefär 80 procent av befolkningen. I juni 2002 startade de nationella programföretagen Veo TV och Net TV sändningarna i en halv frekvenskanal.

Regionala sändningar sker i Madrid sedan 2001. I övrigt är regionala sändningar under planering.

Enligt uppgifter från EBU (ovan nämnda rapport) var 150 000 hushåll anslutna till det digitala marknätet 2001 medan penetrationen vid halvårsskiftet 2003 sjunkit till 130 000 hushåll, vilket motsvarar 1,1 procent av hushållen.

De spanska myndigheterna planerar nu för en ny start av digitala marksändningar. När de digitala marksändningarna inleddes 2000 var det planerat att de analoga sändningarna skulle vara avvecklade 2012. Beslut har nu tagits att tidigarelägga detta och avvecklingen kommer att ske under åren 2007–2009.

5.7 Frankrike

5.7.1 Digitaliseringen av marknätet

Frankrike har genomfört testsändningar sedan 1998 och står nu inför att påbörja reguljära digitala marksändningar. De reguljära sändningarna kommer att inledas tidigast i slutet av 2004. Det var först planerat att de reguljära sändningarna skulle starta i slutet av 2002 men startdatumet har flyttats fram. För närvarande har sex frekvenskanaler reserverats för digitala sändningar. Av de sex frekvenskanalerna har två reserverats för public service och regionala sändningar. Övriga fyra frekvenskanaler har fördelats mellan kommersiella programföretag. Tre kommersiella programföretag, TF1, M6 och Canal+, har i dag tillstånd att sända i det analoga marknätet. Dessa företag har enligt lag rätt till en samtidig sändning av sina analoga programtjänster digitalt. Dessutom har företagen rätt att under vissa villkor få tillstånd till vardera en annan digital programtjänst.

När sändningarna startar kommer 35–45 procent av befolkningen att nås av sändningarna. Året efter starten skall täckningsgraden vara 50 procent av befolkningen och inom fyra år skall täckningsgraden vara 80 procent.

Det är planerat för en sjunde frekvenskanal som endast kommer att täcka Parisregionen och innehålla lokala programtjänster.

Inget datum har ännu fastställts för när det analoga nätet skall släckas ner.

5.7.2 Tillståndsfrågor

År 2000 antog det franska parlamentet en lag om digitala marksändningar. Myndigheten Conseil Supérieur l'Audiovisuel (CSA) fördelar sändningstillstånden mellan programföretag.

I juli 2001 utlyste CSA tillstånden att sända i de fyra kommersiella frekvenskanalerna. Ansökningstiden gick ut i mars 2002. 66 giltiga ansökningar lämnades in och CSA höll en offentlig utfrågning av varje sökande. Vid urvalsprocessen fäste myndigheten särskilt avseende vid dels att det skulle vara en ekonomisk balans mellan fri-TV och betal-TV, dels den finansieringsplan som en sökande lämnat, dels åtaganden från den sökande angående sändningar med europeiskt och franskt ursprung, dels att tjänsterna skulle sändas över samtliga sändare. En ekonomisk analys hade gjorts av bärkraften

för reklamfinansierade sändningar och man hade då funnit att det fanns ett visst utrymme för nya fri-TV-tjänster.

Myndigheten valde i oktober 2002 ut de programtjänster som man ansåg vara bäst lämpade för digitala sändningar, utöver de som TF1, M6 och Canal+ hade. Totalt blev det 23 kommersiella programtjänster, varav 8 var okrypterade fri-TV-tjänster och 15 var betal-TV-tjänster. Två av betal-TV-tjänsterna skulle dela på ett frekvensutrymme. CSA gjorde också en preliminär fördelning av programtjänsterna på frekvenskanalerna. Fri- och betal-TV-tjänsterna blandades på de fyra kommersiella frekvenskanalerna. CSA och de utvalda programföretagen påbörjade därefter förhandlingar om villkoren för sändningarna av programtjänsterna.

Under våren 2003 slöts avtalen mellan de kommersiella programföretagen och CSA. Den 10 juni 2003 erhöll de kommersiella programföretagen sina sändningstillstånd. Även public service-företagen tilldelades sina digitala sändningstillstånd vid detta tillfälle.

De programföretag som har samlats på en frekvenskanal har ett gemensamt utse sin s.k. multiplexoperatör. Denna operatör måste godkännas av CSA. En multiplexoperatörs roll i Frankrike är en annan än den som multiplexoperatören har i Storbritannien. En multiplexoperatörs uppgift i det franska marknätet är begränsad till att sköta multiplexeringen, dvs. blandningen av de program- och tjänstebärande signalerna i frekvenskanalen, och att avtala med nätoperatören om sändningen. Flera nätoperatörer finns och det är fritt för programföretagen som är organiserade i en frekvenskanal att genom sin multiplexoperatör välja den nätoperatör som skall användas.

Tillståndstiden för programföretag är fem år med rätt till två förlängningar om fem år. Samma tillståndstid gäller för multiplexoperatörer.

Programföretag som erbjuder betal-TV-tjänster är enligt fransk lag ålagda att träffa en överenskommelse om gemensamt åtkomstkontrollsystem.

Den som vill agera som kommersiell operatör och paketera och marknadsföra betal-TV-tjänsterna behöver inget särskilt tillstånd utan skall endast anmäla sig till CSA. Förutsatt att konkurrensreglerna beaktas råder det frihet att etablera sig som kommersiell operatör.

5.8 Tyskland

Övergången från analoga till digitala marksändningar skall ske regionvis i Tyskland. Målet är att analoga sändningar skall ha upphört i samtliga regioner 2010. Med hänsyn till bristen på ledigt frekvensutrymme är det endast möjligt med parallellsändningar i mindre omfattning i samband med övergången. En federal myndighet, die Regulierungsbehörde für Telekommunikation und Post (RegTP), ansvarar för den nationella frekvensplaneringen och tillståndsgivningen till nätoperatörer. Respektive delrepublik ansvarar för tillståndsgivningen till programtjänsterna.

Berlin/Brandenburg är det första området som har digitaliserats. Skälet till att digitaliseringsprocessen startade i detta område är att endast ett fåtal hushåll berördes av en nedsläckning av de analoga marksändningarna, eftersom så många som 90 procent av hushållen där är kabelanslutna. De digitala marksändningarna startade i området i november 2002. Under våren 2003 upphörde den analoga utsändningen av de kommersiella programtjänsterna. Dessa sändes i stället digitalt tillsammans med digitala parallellsändningar av public service. I augusti 2003 upphörde även den analoga utsändningen av public service. De digitala sändningarna sker på sex frekvenskanaler i området. Enbart okrypterad fri-TV sänds och det är programföretagen som förfogar över frekvensutrymmet.

RegTP har i februari 2004 ledigförklarat frekvensutrymme för digitala sändningar i flera delrepubliker. Sändningarna kommer att inledas under våren och hösten 2004 och liksom i Berlin/Brandenburg-området kommer övergångsperioden mellan analog och digital utsändning att bli förhållandevis kort.

5.9 Nederländerna

Ungefär 90 procent av hushållen i Nederländerna tar i dag emot sina TV-sändningar via kabelnätet. Marksänd digital-TV ses som ett alternativ för konsumenterna till kabeldistribution, förutsatt att sändningarna kan tas emot med en enkel inomhusantenn.

Fem frekvenskanaler har avsatts för digitala marksändningar. Regeringen beslöt att en kommersiell operatör skall administrera sändningarna i det digitala marknätet av såväl radio som TV. Därvid gjordes bedömningen att frekvensutrymmet inte var tillräckligt för att utlysa mer än ett tillstånd till en kommersiell operatör. Endast

en sökande fanns till tillståndet, Digitenne. Digitenne utgör ett konsortium av holländska programföretag, en nätoperatör och en operatör inom telekommunikationssektorn. Detta konsortium erhöll tillståndet som innebär en rätt att bedriva verksamheten i 15 år från 2003. Digitenne är skyldigt att efter 7 år betala en licensavgift beräknad på verksamhetens omsättning.

Sändningarna inleddes under våren 2003. Redan 2004 kommer släckningen av det analoga nätet att påbörjas. Det är beräknat att släckningen skall vara avslutad 2007.

Tillstånd till TV-program för sändning i det digitala marknätet föregås inte av något urvalsförfarande, utan den som ansöker om tillstånd meddelas ett sådant förutsatt att vissa villkor är uppfyllda. Ett tillstånd gäller i 15 år. Den kommersielle operatören är skyldig att distribuera de programtjänster som har tillstånd om frekvensutrymmet medger distribution. Har fler programtjänster tillstånd än det finns utrymme att distribuera har operatören en rätt att välja vilka som skall distribueras. Operatören har inte meddelats några tillståndsvillkor som rör det utbud som denne distribuerar. Vissa andra villkor gäller för operatörens verksamhet, bl.a. tekniska villkor. Det krävs att sändningarna skall kunna tas emot med en inomhusantenn.

Digitenne hanterar sålunda samtliga fem frekvenskanaler. Den första frekvenskanalen har reserverats för public service i form av tre nationella programtjänster samt regionala programtjänster. I de övriga fyra frekvenskanalerna får Digitenne distribuera kommersiella TV-program. 20 sådana tjänster distribueras. Även en gemensam elektronisk programguide (EPG) produceras och distribueras av operatören. Digitenne erbjuder betal-TV och samtliga sändningar är krypterade. Även public service ingår således för närvarande i operatörens betal-TV-utbud. När de analoga sändningarna har upphört skall public service-sändningarna dock vara tillgängliga som fri-TV.

För närvarande sker sändningar i de västra delarna av Nederländerna och endast ett fåtal hushåll har än så länge gått över till marksänd digital-TV. Under första halvåret 2004 kommer nätet att byggas ut till att omfatta samtliga större städer och det beräknas att befolkningstäckningen då skall bli 50 procent.